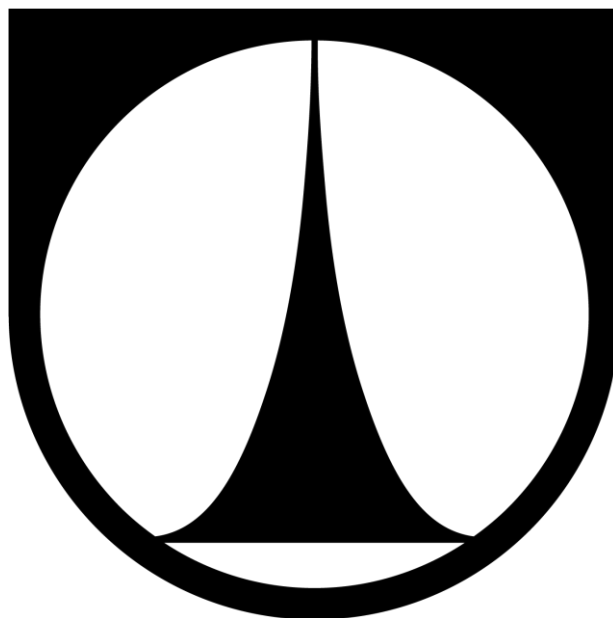

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2013

Bc. Jana Svatoňová

Technická univerzita v Liberci
Ekonomická fakulta

Studijní program: **N 6208 – Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**

**Analýza makroekonomických ukazatelů České republiky v kontextu vstupu
do Evropské unie a porovnání s novými členskými státy**

**Analysis of Macroeconomic Data of the Czech Republic in the Context of
Joining European Union and Comparing with the New Members**

DP – PE – KEK 2011
Bc. Jana Svatoňová

Vedoucí práce: Ing. Blanka Brandová, Ph.D., katedra ekonomie
Konzultant: PhDr. Ing. Pavla Bednářová, Ph.D., katedra ekonomie

Počet stran: 97 Počet příloh: 4

Datum odevzdání: 2. ledna 2013

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 2. ledna 2013

Jana Svatoňová

Anotace

Tato práce se zabývá především komparací hlavních makroekonomických ukazatelů mezi státy EU 10, především státy střední a východní Evropy, a vliv přistoupení do Evropské unie na tyto ukazatele. První část práce je věnována stručnému představení Evropské unie, historii a její struktuře. Následuje vysvětlení kritérií, které musí žadatelská země splnit před jejím přijetím, a historie vstupu České republiky do EU. Střední část vysvětluje fungování makroekonomických ukazatelů magického čtyřúhelníku, které budou použity v poslední části předkládané práce. Ta se již zabývá přímým rozbohem a komparací těchto reálných ukazatelů České republiky, zemí EU 10, průměry EU 10, EU 15 a EU 27, případně vybraných států EU 15.

Klíčová slova

Česká republika, Evropská unie, historie Evropské unie, kriteria vstupu do Evropské unie, magický čtyřúhelník, rozšíření Evropské unie

Annotation

This study mainly deals with the comparison of the main macroeconomic indicators between the 10 EU countries, especially the countries of Central and Eastern Europe, and the impact of EU accession on these indicators. The first part is devoted to a brief presentation of the European Union, history and the organisation. Then an explanation of the criteria that must be reached by the candidate country prior to its adoption, the integration process of the Czech Republic. The middle part explains the functioning of macroeconomic indicators, which will be used in the last part of this study. It is being explored by analysis and comparison of the indicators of the Czech Republic, EU 10 countries, EU 10, EU 15 and EU 27 averages, or EU 15 selected countries.

Key Words

Analysis of Macroeconomic Data, Criteria of enlargement of European Union, Czech Republic, enlargement of European Union, European Union, history of European Union

Obsah

Seznam tabulek.....	10
Seznam grafů	11
Seznam obrázků	12
1. Úvod.....	13
2. Charakteristika EU a kritéria vstupu do EU	15
2.1 Historie EU	15
2.1.1 Poválečné období	15
2.1.2 50. léta	17
2.1.3 60. až 80. léta.....	18
2.1.4 Pád železné opony a 90. léta	19
2.1.5 21. století	20
2.2 Současnost EU	22
2.2.1 Jednotný trh	22
2.2.2 Schengen	23
2.2.3 Měnová unie, eurozóna	25
2.2.4 Základní instituce EU	30
2.3 Kritéria vstupu do EU	33
3. Historie vstupu ČR do EU	37
3.1 Dopady rozšíření Evropská unie na ČR	42
3.1.1 Přínosy a možnosti pro občany ČR v kontextu rozšíření EU.....	43
3.1.2 Vývoj podnikatelského prostředí v ČR v kontextu vstupu do EU	45
3.1.3 Přínosy a obavy EU 15 z rozšíření o země střední a východní Evropy	47
4. Komparace makroekonomických ukazatelů ČR, EU 10 a EU 15	49
4.1 Analýza makroekonomických ukazatelů prostřednictvím magického čtyřúhelníku. 49	
4.1.1 Makroekonomické ukazatele magického čtyřúhelníku.....	54
4.2 Období 1996 – 2003	57
4.2.1 Vývoj reálného HDP	58
4.2.2 Vývoj inflace	62
4.2.3 Vývoj nezaměstnanosti	64

4.2.4	Vývoj platební bilance	66
4.3	Období 2004 – 2011	68
4.3.1	Vývoj reálného HDP	69
4.3.2	Vývoj inflace	74
4.3.3	Vývoj nezaměstnanosti	77
4.3.4	Vývoj platební bilance	79
4.4	Shrnutí kapitoly a srovnání vývoje zemí střední a východní Evropy	82
5.	Ověření výzkumných předpokladů	87
6.	Závěr.....	90
	Seznam použité literatury.....	92
	Seznam příloh	98
	Příloha A Přehled vyjednaných přechodných období při přistoupení České republiky k Evropské unii.....	99
	Příloha B Maastrichtská kritéria	103
	Příloha C Seznam aquis	105
	Příloha D Makroekonomické ukazatele	107

Seznam tabulek

Tabulka 1: Finanční rámec IPA 2007 - 2013 (v milionech Eur v běžných cenách)	36
Tabulka 2: Data uzavření jednotlivých kapitol acquis pro Českou republiku	41
Tabulka 3: HDP a jeho přírůstky v ČSFR.....	60
Tabulka 4: Podíl HDP vybraných zemí EU 10 k průměru EU 27 (v %)	71

Seznam grafů

Graf 1: Procentuální vyjádření referenda o vstupu ČR do EU.....	42
Graf 2: Procentní přírůstky HDP Pobaltských států v letech 1996 – 2003	59
Graf 3: Procentní přírůstky HDP ve vybraných zemích EU 10 v letech 1996 – 2003.....	60
Graf 4: Míra inflace ve vybraných zemích EU 10 v letech 1997 – 2003.....	63
Graf 5: Míra nezaměstnanosti vybraných zemí EU 10 v letech 1996 – 2003.....	65
Graf 6: Vývoj běžného účtu platební bilance/HDP v % u vybraných zemí EU 10 v letech....	68
Graf 7: Vývoj reálného HDP pro EU 27 v období 2003 – 2012	69
Graf 8: Vývoj vybraných přírůstků HDP v letech 2003 - 2012	70
Graf 9: Procentní přírůstky HDP Pobaltských států v letech 2003 – 2012	70
Graf 10: Procentní přírůstky HDP ve vybraných zemích EU 10 v letech 2003 – 2012.....	72
Graf 11: Míra inflace ve vybraných státech EU 10 v období 2003 – 2011.....	75
Graf 12: Míra nezaměstnanosti ve vybraných zemích EU 10 v letech 2003 – 2011	77
Graf 13: Vývoj běžného účtu platební bilance/HDP v % u vybraných zemí EU 10 v letech 2004 – 2011	80
Graf 14: Vývoj ekonomických ukazatelů v polské ekonomice.....	84
Graf 15: Vývoj ekonomických ukazatelů ve slovenské ekonomice.....	84

Seznam obrázků

Obrázek 1: Současný stav členů Evropské unie	21
Obrázek 2: Schengenský prostor	25
Obrázek 3: Státy eurozóny	30
Obrázek 4: Počet křesel v Evropském parlamentu.....	32
Obrázek 5: Kandidátské a potencionální kandidátské země	36
Obrázek 6: Působení expanzivní monetární a fiskální politiky.....	50

1. Úvod

V roce 2004 se Česká republika stala společně s devíti dalšími zeměmi členem Evropské unie, jednalo se o největší rozšíření v dějinách Unie. Z těchto deseti zemí bylo osm včetně České republiky dříve součástí tzv. východního bloku, který byl od západní Evropy striktně oddělován tzv. železnou oponou. O tři roky později došlo k dalšímu rozšíření o dva také východoevropské státy.

Pro některé státy po pádu komunistického režimu a nastolení demokracie na konci 80. let, pro jiné po rozpadu Sovětského svazu a získání nezávislosti na začátku let 90. čekala na tyto dlouho izolované státy s nižší ekonomickou vyspělostí dlouhá a náročná cesta transformace, než mohly vstoupit do Evropské unie (EU). Bylo potřeba mnoho ekonomických, legislativních a politických změn, protože byl ale komunistický režim svržen všeobecnou nespokojeností obyvatelstva, byla tato nespokojenost zároveň hnacím motorem ke změnám. Jednou z nejnáročnějších byla změna z centrálně plánovaného hospodářství v tržní ekonomiku. Bylo nutné provést změnu sociálního systému, daňové změny, fungování nezávislého finančního a bankovního sektoru, zavedení směnitelnosti domácí měny, restituce, umožnění soukromého podnikání, privatizace a mnohé další. Jednotlivé země se nacházely v různém stádiu zanedbanosti a také s jiným nasazením přistupovaly k nutným reformám.

Evropa byla po 2. světové válce násilně rozdělena, přesto většina Evropanů stála o jednotný kontinent. Možnost přistoupení k EU státy střední a východní Evropy dále motivovala k rychlým a účinným krokům, zároveň získaly nejen zkušené rádce, ale i přísné kritiky z řad ekonomů a politiků EU, v neposlední řadě získaly žadatelské země i finanční podporu. Jak úspěšně se podařilo těmto zemím konvergovat k ekonomické a životní úrovni západu ještě před vstupem do EU, jaké změny jim přineslo členství, jak se následně jejich ekonomická situace vyvíjela a jaké postavení mezi nimi měla ČR, je hlavním tématem této práce.

Tato práce si klade za hlavní cíl analyzovat vývoj ekonomické situace a vliv Evropské unie na středoevropské a východoevropské země, které vstoupily 1. 5. 2004 do EU společně s Českou republikou, a jejich porovnání s naší zemí. Největší předpokládané změny spojené s datem vstupu jsou změny v přírůstcích HDP a změny v platební bilanci. Předpokladem autorky je také čelní postavení mezi státy EU 10, rychlejší a stabilnější růst ekonomiky než v sousedním

Slovensku, zároveň však pomalejší než v Pobaltských státech, o kterých se domnívá, že díky geografickému umístění a pozdějšímu začátku transformace dosahují většího ekonomického růstu, ale zatím nedosahují úrovně středoevropských zemí a ČR. Dalším předpokladem autorky je zpomalení růstu reálných HDP a zvýšení míry inflace u zemí, jež nově zavedly Euro jako domácí měnu.

Státy tzv. původní patnáctky daly možnost postkomunistickým zemím, aby se ucházely o členství v Unii jen několik let po pádu železné opony a to i přes to, že některé státy nedosahovaly jejich úrovně ani před touto izolací. K pochopení, proč se tak rozhodly a co je hlavní myšlenkou Evropského společenství, je třeba alespoň stručně nahlédnout do jeho historie, které se věnuje počáteční kapitola. Kromě historie a základní charakteristiky se čtenář také dozví, že za umožněním rozšíření nestály pouze nostalgické a solidární pocity, ale především ekonomické vyhlídky.

Následuje kapitola, která je zaměřena na Českou republiku a chronologicky seřazené informace ohledně jejího vstupu, dále je cílem této kapitoly konstatovat přínosy a povinnosti vyplývající z členství v EU, změny pro obyvatele a změny v podnikatelském prostředí.

Jelikož vstup do EU představuje zásadní mezník jak v dějinách EU, tak v dějinách nových členů, je rok 2004 také mezníkem této práce. Hlavní výzkumná kapitola, rozbor makroekonomických ukazatelů magického čtyřúhelníku, je rozdělena na období od počátku přístupových jednání do posledního uzavřeného roku před vstupem do EU, 1996 – 2003, a od roku 2004 do současnosti. Vzhledem k dostupnosti informací jsou používány údaje do roku 2011. Jedním z cílů této práce je poukázat na změny ve vývoji ukazatelů způsobené vstupem do EU. Mezi hlavní předpoklady patří zrychlení růstu HDP a vyšší zaměstnanost díky vyššímu přílivu investic způsobených vstupem do EU. Dalším předpokladem je vyrovnaná bilance běžného účtu platební bilance. Také očekává stabilnější vývoj všech ukazatelů až do začátku působení celosvětové finanční a hospodářské krize.

2. Charakteristika EU a kritéria vstupu do EU

Vize Evropské unie se zrodila po 2. světové válce při hledání modelu evropské integrace, který by zabránil dalšímu zabíjení a ničení a který by naopak v rámci jednotnosti zvýšil hospodářské postavení Evropy vůči zbytku světa. Přestože tato myšlenka byla již během války výrazně iniciována, první instituce s pravomocí rozhodovat vznikla až v roce 1951 na základě Schumanovi deklarace, která byla prvně veřejně představena v projevu francouzského ministra zahraničí Roberta Schumana 9. května 1950. Datum 9. května dodnes zůstalo v kalendářích jako Den Evropy.

K pochopení významu Evropské unie je třeba se důkladně podívat ke kořenům vzniku tohoto společenství, tedy do období 2. světové války. Ta byla mnohými shledána jako důsledek hospodářské krize 30. let a neschopností evropských států zajistit svým občanům důstojné životní podmínky. Proto bylo po válce potřeba vytvořit instituci, která by rámci Evropy dokázala nastolit prostředí jednotné evropské spolupráce bez diskriminačních bariér, která by vedla k vyšší efektivnosti a ekonomickému rozvoji a růstu životní úrovně obyvatelů členských států. V poválečné západní Evropě bylo také třeba vyřešit způsob vypořádání se se Spolkovou republikou Německo a zároveň využít jeho průmyslový potenciál ku prospěchu poválečné obnovy Evropy.

2.1 Historie EU

Historii EU protíná několik mezníků, podle kterých ji lze rozdělit do několika etap, ty byly využity k účelům této práce pro rozdělení do následujících podkapitol: poválečné období, 50. léta, 60. až 80. léta, pád železné opony a 90. léta a 21. století.

2.1.1 Poválečné období

Hospodářská krize 30. let se projevila jako selhání evropských států zajistit svým občanům důstojné životní podmínky a právě to dalo příležitost pro masivní nárůst vlivu extrémistických nacionalistických organizací v celé řadě zemí. Proto se již během války ozývaly hlasy s návrhy konkrétní formy organizace, která by měla za úkol zajistit mírové podmínky

na starém kontinentu, jakožto i hospodářskou a politickou koordinaci, která by vedla k vyšší životní úrovni obyvatelstva. Návrh na ustanovení Rady Evropy jako organizace pro ochranu evropské kultury přednesený v projevu Winstona Churchila v březnu 1943 pro BBC patřil mezi ty nejvýznamnější. Po válce dokonce vzniklo několik organizací propagujících myšlenku úplného evropského sjednocení, lišily se však v názorech na formu sjednocení i v politické orientaci. Všechny státy se ovšem jakékoliv integraci bránily minimálně do chvíle, dokud nebude rozhodnuto o vypořádání s Německem, aby mohly hájit své zájmy. Poválečná obnova tedy začala čistě v národních rámcích.

Evropský kongres svolaný v květnu 1948 v Haagu měl podpořit hnutí na podporu integrace, jejichž význam vlivem studené války neustále upadal. Byl zde projednáván návrh konkrétní organizace, která by sjednocovala své členy v oblasti kulturní, politické a hospodářské, její řídicí orgány a jejich kompetence. Byla přijata rezoluce vyzývající vlády k rychlému jednání a vytvoření evropské organizace, jejíž základ by stál na obnově německo-francouzské spolupráce, jakožto spolupráce států, jejichž rozpory a nedobré vztahy historicky nejvíce ohrožovaly stabilitu a mír celého kontinentu. Jednou z hlavních podmínek členství bylo demokratické státní zřízení. Jednání bylo podmíněno i reálnou hrozbou Sovětského svazu, ne náhodou uzavřely Belgie, Francie, Lucembursko, Nizozemsko a Velká Británie Bruselskou smlouvu, tzv. Západní unii necelý měsíc po pražském povstání. Neustálé zvyšování napětí ze strany Sovětského svazu urychlilo založení Severoatlantické aliance (North Atlantic Treaty Organisation, tj. NATO), obranného sdružení Západní unie, USA a Kanady a dalších pěti evropských států (Dánska, Norska, Islandu, Itálie a Portugalska), ustanoveného 4. dubna 1949 Washingtonskou smlouvou. Hospodářská obnova zůstala pod taktovkou Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci (OEEC) jejímž prostřednictvím realizovaly Spojené státy v letech 1948-52 tzv. Marshallův plán – politickou a hospodářskou stabilizaci západní Evropy a zvýšení koupěschopnosti a poptávky po americkém zboží. V květnu 1949 vznikla Rada Evropy. Nově vzniklá organizace měla především funkci ochránce demokracie a lidských práv na základě Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, kterou Rada Evropy přijala 4. listopadu 1950.

2.1.2 50. léta

První polovina 50. let se nesla stále v duchu vypořádání se vztahů Německa a zbytku západní Evropy. Na jednu stranu zde stále byla určitá obava a snaha kontrolovat německou ekonomiku, v první řadě těžký průmysl a zbrojírenství, na druhou stranu pak hospodářská příležitost tento průmysl využít k rozvoji celé Evropy, zbrojní průmysl dokonce k její obraně. Způsob, jakým toho dosáhnout bez závislosti na německé vládě, byl nalezen v tzv. Schumanově deklaraci – pojmenované po tehdejším francouzském ministru zahraničí, kterou přednesla francouzská vláda 9. května 1950. Výsledkem dlouhých jednání bylo založení Evropské společnosti uhlí a oceli (ESUO), které mělo za úkol koordinovat a dohlížet na uhelný a ocelářský průmysl zemí společenství. Zakládající listinu, Pařížskou dohodu, podepsalo šest států: Belgie, Nizozemsko, Lucembursko, Francie, Itálie a Spolková republika Německo. Přestože cíl kontrolovat německý průmysl byl zcela zřejmý, Německo návrh přijalo okamžitě, neboť zároveň byl i způsobem, jak se podílet na jeho řízení. Stejnou výzvu přijala i Itálie. Vypuknutí války v Koreji způsobilo potřebu většího zabezpečení Evropy. Francie připravila schéma pro vznik Evropského obraného společenství na podobném principu jako ESUO. Podle něj měla vzniknout jednotná evropská armáda s jedním ministrem obrany a jednotným rozpočtem a institucí. O toto společenství však projevíly zájem jenom státy, které již byly zapojeny v ESUO. Celý program v roce 1954 zkrachoval, když jej francouzský parlament odmítl ratifikovat. Na základ tohoto projektu však úspěšně navázal další v oblasti jaderné energetiky a snaze o společný trh, který vyvrcholil podepsáním smluv o Evropském hospodářském společenství (EHS) a Evropském společenství pro atomovou energii (Euratom) v Římě roku 1957, od toho pak Římské smlouvy, státy Beneluxu, Francie, Itálie a Německa. Hlavními cíli byly nám již známé odstanění restrikcí na vnitřním trhu, koordinace právních norem a hospodářské, měnové a sociální politiky. EHS, Euratom a ESUO spolu de facto vytvořily Evropské společenství (ES)¹.

---

¹ ŠKOTTOVÁ, N., P. SOKOL. *Vývoj a perspektivy Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Jalna, 2008. 179 s. ISBN 978-80-86396-38-5.

2.1.3 60. až 80. léta

60. léta se nesla ve znamení oslabení integračních procesů. Francouzské veto rozšíření EHS o Velkou Británii v roce 1963 a znovu v roce 1967 se postavilo proti podpoře rozšiřování ostatních členských států. Francie v čele s prezidentem de Gaullem tak chtěla posílit své postavení a nechtěla připustit příchod další velké mocnosti do společenství. Tím však klesl zájem ostatních zemí na upevňování pozice EHS a dalších integračních programech. Spory vyústily až do situace, kdy Francie oznámila, že se její zástupci nebudou účastnit prací v orgánech Rady. Smír přines až tzv. Lucemburský kompromis, který vyšel vstříc francouzským požadavkům mimo jiné v tom, že Rada musí i nadále rozhodovat jednomyslně. V roce 1968 byl po deseti letech dokončen proces celní unie na základě Smlouvy o EHS, tj. odstranění vnitřních cel a zavedení stejného celního tarifu vůči nečlenským zemím, jako mezistupeň ke společnému trhu.¹ Na přelomu 60. a 70. let pozbyla Francie svého předního postavení, na summitu předních představitelů ES v Haagu došlo k zásadním dohodám ohledně financování společné zemědělské politiky, dobudování společného trhu, upevnění integrace a také rozšíření ES. Začala přístupová jednání s Velkou Británií, Irskem, Dánskem a Norskem. Společenství se od počátku roku 1973 rozšířilo o všechny tyto státy mimo Norska, jehož občané odmítli přistoupení v referendu a dodnes nejsou členy EU. Další rozšíření bylo pak na programu v roce 1979, kdy začala přístupová jednání s Řeckem, Španělskem a Portugalskem. Řecko vstoupilo do ES v roce 1981, Španělsko a Portugalsko pak v roce 1986 po vyřešení problémů v zemědělství, resp. v zanedbané infrastruktuře. Významným posunem ve znamení integrace bylo podepsání Jednotného evropského aktu v Lucemburku roku 1985, který upravoval znění zakládajících smluv. V něm se mimo jiné členské státy zavázaly odstranit zbývající bariéry volného pohybu osob, zboží a kapitálu, posílil pravomoci Parlamentu, jehož poslanci byli od roku 1979 voleni přímo občany členských států. Dále ustanovoval prohloubení bezpečnostní politiky a vytvoření společné zahraniční politiky.

---

¹ HOŘČIČKA, V, M. KOVÁŘ. *Dějiny evropské integrace II*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Triton, 2006. 159 s. ISBN 80-7254-741-0.

2.1.4 Pád železné opony a 90. léta

V listopadu 1989 dochází k pádu berlínské zdi a zásadnímu politickému převratu v evropských zemích bývalého sovětského bloku. Vedle toho ES vytvořila Evropskou měnovou unii, která zača fungovat v roce 1990, dále byla stanovena konvergenční (maastrichtská) kritéria (viz Příloha B Maastrichtská kritéria) jako podmínky pro přijetí jednotné evropské měny. Maastrichtská smlouva, tedy Smlouva o Evropské unii, která byla podepsána 1992 v nizozemském Maastrichtu, převedla revizí Římských smluv ES na EU. Po mnoha těžkostech a těsných výsledcích referend byla ratifikována a vstoupila v platnost 1. listopadu 1993. Součástí smlouvy bylo rozšíření pole působnosti společných zájmů jako např. hospodářská a měnová politika, sociální politika, vzdělávání a kultura, ochrana spotřebitele, výzkum, životní prostředí atd., posílení společných institucí, pravomoc Evropského parlamentu. Také zahraniční, bezpečnostní a vízová politika a justiční koordinace, u později jmenovaných však zůstal princip jednomyslnosti.

Začátkem 90. let podalo přihlášku do EU dalších pět západoevropských zemí, Rakousko, Švédsko, Finsko, Švýcarsko a opět Norsko. Švýcaři a Norové odmítli vstup v národních referendech, zbylé tři státy vstoupily do EU 1995, vznikla tak tzv. původní patnáctka. Ve stejné době se zajímaly o členství také státy střední a východní Evropy, ale pro dlouholetou dřívější nadvládu Sovětského svazu a transformaci z centrálně plánované ekonomiky na tržní trvalo jejich přijetí mnohem déle. Pro začátek byly podepsány smlouvy o přidružení. Pod tlakem států střední a východní Evropy stanovila EU podmínky, tzv. Kodaňská kritéria (více kapitola 3.3 Kritéria vstupu do EU), které musí uchazeč splnit, aby se mohli stát členem Unie. V létě 1997 předložila Evropská komise hodnotící zprávy dvanácti žadatelských zemí, na jejichž doporučení začala předvstupní jednání s Českou republikou, Estonskem, Maďarskem, Polskem a Slovinskem roku 1998 stejně tak jako s Kypru, o rok později byli přizváni také Bulharsko, Litva, Lotyšsko, Malta, Rumunsko a Slovensko. Zároveň s hodnotícími zprávami předložila také program Agenda 2000, jakožto změny, kterými před výrazným rozšířením musí projít sama Unie jako například vyřešit kapacitní nedostatky evropských institucí. Následně byla podepsána Amsterodamská smlouva, 1997, která doplňovala některé nevyřešené aspekty Smlouvy maastrichtské, díky úpravám v oblasti kriminalistiky bylo možné zařadit Schengenskou smlouvu zaručující

neomezený pohyb osob do právní soustavy EU. Protože se ale Amsterodamská smlouva nezabývala způsobem fungování Unie po rozšíření, zhostila se tohoto úkolu již o tři roky poté Niceská smlouva, která ustanovovala reformy institucí. Roku 1999 začala oficiálně platit společná měna Euro (více kapitola 3.2.3 Měnová unie, Eurozóna)

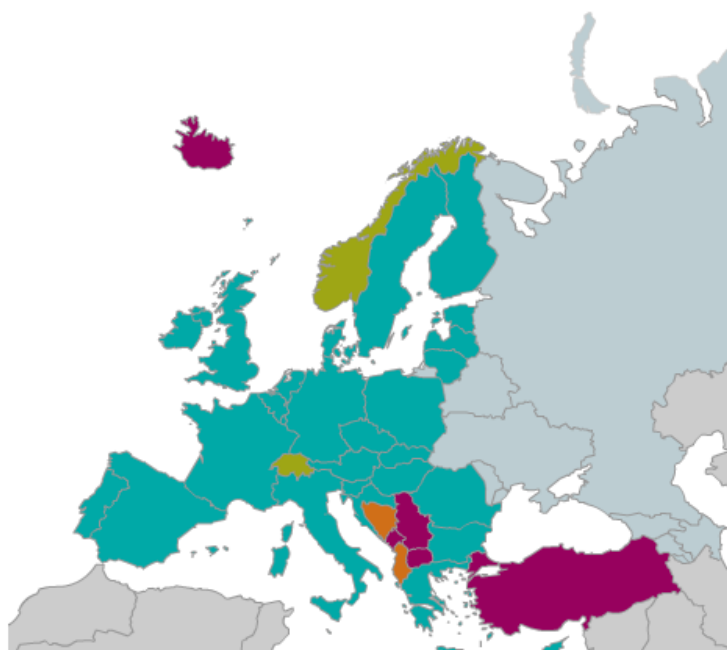
2.1.5 21. století

Prvních deset zemí - Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko – ukončily přístupová jednání v prosinci 2002, smlouvu o přistoupení podepsaly během zasedání Evropské rady v Aténách v dubnu 2003, do EU vstoupily v květnu 2004, Bulharsko a Rumunsko je následovaly počátkem roku 2007.¹ Jednalo se tak zatím o poslední rozšíření EU, na Obrázek 1 je dobře vidět poloha současných i kandidátských zemí pro rozšíření. Způsob revize zakládajících smluv byl odborníky často kritizován, byl proto v létě roku 2003 předložen finální návrh ústavy EU. Měl nahrazovat všechny dosavadní smlouvy a eliminovat jejich nedostatky, ústava obsahovala právní subjektivitu EU – pokud by ústavní smlouva vstoupila v platnost, mohla by EU nově uzavírat mezinárodní smlouvy a stát se členem organizací –, vymezení pravomocí, legislativní sjednocení a zjednodušení, nadřazení práva EU nad práva jednotlivých zemí, dále pak zefektivnění rozhodovacích procesů a transparentnost institucí a jiné. Přestože byla v říjnu roku 2004, nikdy nevstoupila v platnost, již na začátku nebyla ratifikována, v referendu ji odmítly hned dva zakladatelské státy a to Francie a Nizozemí.

---

¹ *Východní rozšíření EU (2004)* [online]. Portál o EU euroskep.cz [cit. 2012-09-05]. Dostupný z WWW: <<https://www.euroskep.cz/8890/sekce/2000-2005/>>

Aktuální stav

Členské země	Belgie , Bulharsko , Česká republika , Dánsko , Estonsko , Finsko , Francie , Irsko , Itálie , Kypr , Litva , Lotyšsko , Lucembursko , Maďarsko , Malta , Německo , Nizozemsko , Polsko , Portugalsko , Rakousko , Rumunsko , Řecko , Slovensko , Slovinsko , Španělsko , Švédsko , Velká Británie
Kandidátské země	Černá Hora, Srbsko, Island, Makedonie, Turecko Chorvatsko (pravděpodobný vstup do EU 2012 nebo 2013). Datum závisí na tom, kdy skončí ratifikace přístupové smlouvy v členských státech EU.
Země, které odmítly vstoupit do EU v referendu	Norsko, Švýcarsko
Potenciální kandidátské země	Albánie, Bosna a Hercegovina, Kosovo

Obrázek 1: Současný stav členů Evropské unie

Zdroj: Euroskop

2.2 Současnost EU

Dnes je Evropská unie domovem pro přes 500 milionů lidí¹ a původní důvod založení, tedy mír a stabilita na starém kontinentu je stále aktuální i dnes. Prošla dlouhým vývojem, prohlubováním spolupráce a rozšiřováním členské základny až do podoby, jak ji známe v 21. století a stále ji ještě dlouhý vývoj čeká. Jedná se o jedinečnou organizaci sdružující evropské demokratické státy, které se zavázaly spolupracovat v zájmu zachování míru a prosperity a byly ochotny část své suverenity delegovat na společné instituce vytvořené v rámci této organizace. Tato sdílená suverenita, evropská integrace, jak se také nazývá, dává možnost demokraticky rozhodovat o konkrétních otázkách společného zájmu na evropské úrovni. Přesto se nejedná o snahu nahradit stávající suverénní státy. EU má své vlastní státní symboly jako je znak a hymna, i své motto „Jednotná v rozmanitosti“².

Integrace evropských národů není dnešním cílem Evropské unie jako taková, je však jeho nástrojem pro naplňování cílů. Mezi ty hlavní patří bez pochyby zajistit stálý hospodářský a společenský pokrok a zvýšení životní úrovně obyvatel prostřednictvím odstranění vnitřních hranic, zřízením hospodářské a měnové unie, spolupráci v oblasti legislativy a vnitřních záležitostí jednotlivých států. Dalším důležitým úkolem EU je vystupování na mezinárodní scéně jako celek a provádění společné zahraniční a bezpečnostní politiky.

Současnou EU charakterizují následující pojmy a instituce.

2.2.1 Jednotný trh

Jednotný trh jinými slovy znamená volný pohyb osob, zboží a kapitálu. Podle principu vzájemného uznávání výrobků platí, že produkt, který byl zákonně vyroben a prodáván

---

¹ EUROPEAN COMMISSION. *Understanding Enlargement*. Luxembourg: Publications of the European Union, 2011. 17 s. ISBN 978-92-79-20163-9.

² HLAVATÁ K. *Evropská unie v kostce*. 1. vyd. Praha: Vašut, 2008. 438 s. ISBN 978-80-7236-665-1.

v jednom členském státě, musí být možné uvést i ve všech ostatních státech.¹ Hraniční kontroly zboží v rámci EU byly zrušeny společně s celními kontrolami lidí, provádějí se pouze namátkové kontroly jako součást boje proti nelegálním činnostem. Díky konkurenčním tlakům přináší jednotný trh výhody spotřebitelům a to včetně státních zakázek, o které se mohou ucházet zájemci z kteréhokoliv členského státu. Politika hospodářské soutěže EU zajišťuje volné a spravedlivé hospodářské soutěže, v opačném případě může Evropská komise uložit pokutu. Tak se snaží zabránit narušování soutěže obchodními kartely, monopolem, nebo také zásahy orgánů veřejné správy. Členské státy EU vzájemně uznávají nebo koordinují pravidla a umožňují občanům jiných členských zemí vykonávat většinu profesí, čímž přispívají ke zvýšení úrovně kvality služeb. V této oblasti ale zatím zůstává poměrně dost překážek, které nedovolují vykonávat určité druhy prací v jiných zemích, přestože v roce 2005 vstoupila v platnost Směrnice o uznávání odborných kvalifikací. Momentální snaha Evropské komise je zaměřena především na uznávání diplomů a jiných kvalifikací v rámci celého území EU a tím se zlepšila mobilita pracovní síly.

2.2.2 Schengen

Schengen, nebo-li Schengenský prostor se momentálně rozkládá na území 25 evropských států, mezi členské státy patří většina států EU a další vyspělé západoevropské státy, které o vstup do EU zatím neuvažují. Hranice Schengenu kopírují vnější hranice členských států, přičemž na státních hranicích mezi jednotlivými členskými státy nejsou vykonávány hraniční kontroly a hranice lze tedy překračovat kdykoli a na jakémkoli místě. Absenci hraničních kontrol na vnitřních hranicích kompenzuje rozsáhlá spolupráce a vysoké schengenské standardy, které stanovují pravidla v mnoha oblastech, sahajících od policejní a justiční spolupráce přes vízové a konzulární záležitosti až po ochranu osobních údajů. Z hlediska bezpečnostního mají všechna tato opatření znemožnit zneužívání svobody pohybu

---

¹ FONTAINE P. *Evropa ve 12 lekcích*. 1.vyd. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010. 80s. ISBN 978-92-79-17501-5.

ke kriminálním aktivitám.¹ Volný pohyb osob však platí pouze pro občany EU, občané třetích zemí stále musí dodržet vstupní a pobytové podmínky jednotlivých suverénních států, ve kterých chtějí pobývat. Nicméně i tyto podmínky mohou být do určité míry stejné a do budoucna se počítá s jejich neustálým sjednocováním. Stejně tak se očekává s dalším sjednocením vzhledu cestovních dokladů, rezidenčních podmínek a vízové politiky. Nedílnou součástí podmínek bezpečného fungování Schengenu je i SIS – Schengenský informační systém, jež obsahuje záznamy hledaných nebo nežádoucích osob a ukradených dokladů.

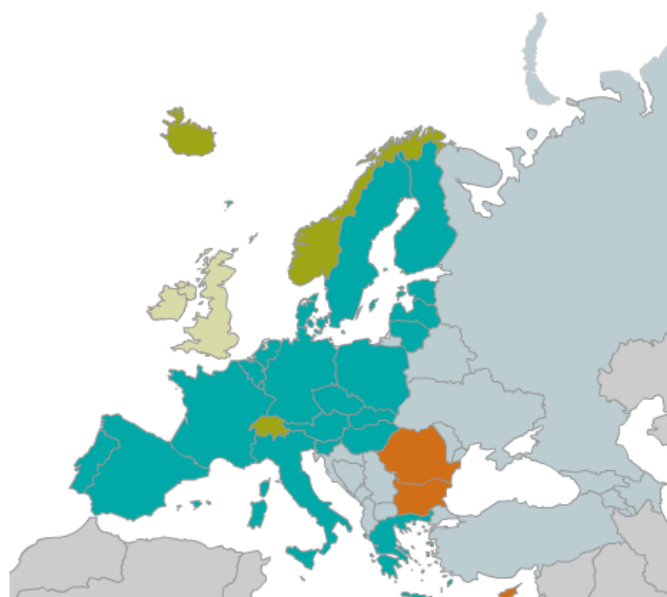
Na základě Amsterodamské smlouvy byla Schengenská dohoda v roce 1999 začleněna do právního systému Evropské unie a tím se stala závaznou pro všechny země, které vstoupily do EU poté, co tato smlouva vstoupila v platnost, tedy včetně České republiky, stejně jako např. přijetí Eura za národní měnu. Stejně jako v případě Eura se tak nestává okamžitě po začlenění se do EU, ale až po splnění daných podmínek.

Přestože první smlouva byla podepsána již v roce 1985 v malém lucemburském městě Schengen s polohou těsně u francouzských a německých hranic a jejíž dalšími signatáři byly kromě těchto tří zemí ještě Nizozemsko a Belgie, první praktické odstranění hraničních kontrol nastalo až 26. března 1995. V roce 1999 měl Schengen už třináct členských států. Velká Británie a Irsko požádaly o částečné přidružení – spolupráci ve věcech policejní a soudní spolupráce v případech kriminálních činností a drog. Česká republika se stala schengenským státem společně s dalšími osmi zeměmi 21. prosince 2007 na pozemních hranicích, na letištích o tři měsíce později. Ke konci roku 2012 má Schengen 25 členů včetně tří zemí, které nejsou členy EU, náhled na současné mapě zobrazuje Obrázek 2.

---

¹ *Co je Schengen* [online]. Portál o EU euroskep.cz [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskep.cz/300/sekce/co-je-schengen/>>

Aktuální stav

Členské země EU, které jsou součástí Schengenu	Belgie, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Itálie, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemí, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko
Členské země EU, které jsou součástí Schengenu částečně	Irsko (od roku 2002) a Velká Británie (od roku 2000). <i>Jde o oblast bezpečnosti a justice, zatímco hraniční a celní kontroly si tyto státy ponechaly.</i>
Země, které jsou součástí Schengenu a nejsou členy EU	Island, Norsko a Švýcarsko
Členské země EU, která dosud nesplňují kritéria pro přijetí Schengenu	Kypr, Rumunsko a Bulharsko
Jiné země bez hraničních kontrol	Monako, San Marino a Vatikán <i>Ačkoli nejsou tyto země oficiálně součástí Schengenu, na jejich hranicích se uplatňují schengenské dohody.</i>
Zvláštní případ	Andorra <i>Andorra není součástí Schengenu a na jejích hranicích zůstaly kontroly. Občanům Evropské unie ale stačí pro vstup do země pouze občanský průkaz, zatímco ostatní cestující musí mít ke vstupu do země platný pas.</i>

Obrázek 2: Schengenský prostor

Zdroj: Euroskop

2.2.3 Měnová unie, eurozóna

Ke konci roku 1998 byly pevně zafixovány národní měny jedenácti členských států eurozóny vůči Euru a počínaje datem 1. ledna 1999 se Euro stalo zákonným platidlem v bezhotovostní

podobě. Od 1. ledna 2002 zavedlo Euro pro hotovostní platbu již dvanáct států EU, lidé tak měli dva měsíce na výměny národních měn Belgie, Finska, Francie, Itálie, Irsko, Nizozemska, Lucemburska, Německa, Portugalska, Rakouska, Španělska za Euro stejně jako Řecka, kterému bylo umožněno přijetí Eura od roku 2001.

Eurozónou je hromadně označováno území všech zemí, které po splnění podmínek nahradily svou stávající měnu jednotnou měnou Euro – označení €, o jejímž jméně rozhodlo vrcholné zasedání Evropské unie v prosinci 1995 v Madridu. Hospodářská a měnová unie je významným stupněm integrace s vnitřním trhem, kdy vlády uplatňují jednotnou hospodářskou, fiskální a monetární politiku. Většinou však mluvíme o měnové unii a společné monetární politice, neboť ani hospodářská unie ani žádné jiné odvětví evropské integrace nedosáhlo tak vysokého stupně integrace jako měnová politika s vrcholným aktem zavedení jednotné měny Euro, vybudování instituce Evropské centrální banky a koordinací národních centrálních bank prostřednictvím Evropského systému centrálních bank (ESCB). Euro je momentálně národním platidlem přibližně pro dvě třetiny obyvatel EU a jeho rozšíření v nových členských státech se stále očekává. Zavedení Eura přináší především zjednodušení a zrychlení platebního styku v rámci eurozóny, žádné kurzovní riziko. Na druhou stranu se jedná o delegování měnové politiky z jednotlivých států na úroveň Evropskou pod vedením Evropské centrální banky (ECB).

Přestože projekt hospodářské a měnové unie (HMU) zaznamenal výrazný posun vpřed pro zavedení jednotné měny až v 90. letech 20. století, konkrétní návrhy zásad evropského měnového systému vypracoval prof. Robert Triffin již krátce po vzniku Evropského hospodářského společenství (EHS) na konci 50. let na žádost Jeana Monneta, francouzského politika a ekonoma, později označovaného jako hlavního iniciátora evropské integrace. Podle Triffina, uznávané autority v oboru mezinárodních měnových systémů, bylo postupné vybudování jednotné měny nevyhnutelné, neboť s rostoucí integrací obchodu se projeví také větší nutnost koordinace hospodářské a měnové politiky. V kontextu s jeho návrhem tak mělo být dosaženo nejprve vytvořením Evropského rezervního fondu, zformováním měnové

instituce na evropské úrovni a v konečné fázi zavedením společné měnové jednotky.¹ Avšak jediným významným integračním krokem 60. let bylo zavedení celní unie v rámci Společenství – od 1. června 1968 byl zaveden vnější celní tarif, žádná jednotlivá země si tak nemohla určovat vlastní výši cla ke třetím zemím, cla mezi státy EHS byla zrušena. Následná jednání o nastavení podmínek hospodářské a měnové unie nebyla během 70. let příliš úspěšná a tento fakt nezměnila ani mezinárodní měnová krize a vážná krize dolaru v roce 1971, která vyústila ve zrušení bretonwoodského měnového systému, tedy směnitelnost dolaru za zlato. Nastolení měnové stability se stalo prioritou jednání a 13. března roku 1979 vstoupil v platnost Evropský měnový systém. Jeho podstatou bylo zavedení tzv. referenční měny ECU (European currency unit), byla účetní jednotkou pro platby mezi centrálními bankami. Cílem systému bylo omezení kolísání směnných kursů mezi jednotlivými evropskými měnami v hranicích tzv. flukтуаčního pásma 2,25%. Měnová stabilita a tedy význam Evropského měnového systému (EMS) se projevil téměř okamžitě. Další návrhy o Evropské měnové unii (EMU) znovu vyvstaly po rozpadu Sovětského svazu na přelomu 80. a 90. let 20. století jako způsob prohloubení spolupráce stávajících zemí společenství. Měnová unie měla být zavedená ve třech fázích, v prvních dvou zejména umožnění volného pohybu kapitálu, sbližování hospodářské politiky států a vytvoření instituce, která by dohlížela na fungování EMS. Jeho funkci by v průběhu třetí fáze převzala Evropská centrální banka nezávislá na vládách jednotlivých členských zemí i na ostatních institucích. Konečná dohoda byla zahrnuta do Maastrichtské smlouvy.²

V roce 2012 je členy eurozóny již sedmnáct států. Z původní EU 15 zůstaly na vlastní žádost mimo pouze Velká Británie, Dánsko a Švédsko. Dle již zmíněné Amsterodamské smlouvy všechny další státy kromě původní EU 15, které přistoupily do Evropské unie - případně později přistoupí, přijaly závazek k přijetí Eura za národní měnu s odkladem na dobu, dokud jejich ekonomiky nebudou schopné se na novou měnu adaptovat tak, aby neohrozily jak vlastní hospodářský vývoj, tak vývoj eurozóny. Konvergenční tzv. maastrichtská kritéria

---

¹ MEZIHORÁK, F. *Evropanství a integrace*. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2001. 127 s. ISBN 80-7182-118-7.

² HOŘČIČKA, V., M. KOVÁŘ. *Dějiny evropské integrace II*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Triton, 2006. 159 s. ISBN 80-7254-741-0.

pro zavedení Eura jsou dána ve Smlouvě o Evropské unii. (Maastrichtská kritéria viz. Příloha B) Česká republika, stejně jako Maďarsko a Polsko, zvolila způsob účasti v ERM II pouze po dobu nezbytnou pro splnění kurzového kritéria a technickou přípravu přijetí Eura. Zbýlých sedm z deseti nových členských zemí, které vstoupily do EU k 1. 5. 2004, zvolilo strategii přijetí Eura v co nejkratší době (Lotyšsko, Litva, Estonsko, Malta, Kypr, Slovensko a Slovinsko). Z tohoto důvodu se tyto země (včetně Slovinska přistoupivšího k eurozóně v roce 2007) zapojily do mechanismu měnových kurzů ERM II již v průběhu let 2004 a 2005. Malta a Kypr již Euro zavedly od počátku roku 2008, Slovensko 2009 a zatím nejnovějším státem eurozóny je Estonsko od roku 2011.¹ Země poslední vlny rozšíření EU – Bulharsko a Rumunsko – mají poměrně ambiciózní plány ohledně vstupu do eurozóny², avšak výsledky snahy o konvergenci jsou silně kolísavé a to i v důsledku snahy o celkovou harmonizaci s EU.³ Přehled evropských zemí a jejich současný stav užívání Eura zobrazuje Obrázek 3.

Česká republika se od data vstupu do Evropské unie účastní třetí fáze EMU, přičemž získala statut členské země s dočasnou výjimkou pro zavedení eura.⁴ V souladu s tím v roce 2003 vláda schválila dokument Strategie přistoupení České republiky k eurozóně, který byl připraven ve spolupráci s Českou národní bankou (ČNB). Tento původní dokument předpokládal přijetí Eura v průběhu let 2009 - 2010. Protože původní Strategie nebyla naplněna, přinesla vláda ČR a ČNB její aktualizaci v srpnu 2007, která je částečně zhodnocením dosavadního vývoje a dále zohledňuje tento domácí i zahraniční vývoj

---

¹ *Mapa eurozóny 1999 – 2011* [online]. Evropská centrální banka [cit. 2011-02-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/euro/intro/html/map.cs.html>>

² *Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně* [online]. Praha: Česká národní banka, 2007 [cit. 2011-11-06]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategie_dokumenty/download/eurostrategie_070829.pdf>

³ EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA, *Konvergenční zpráva květen 2010*. ISSN 1725-9592.

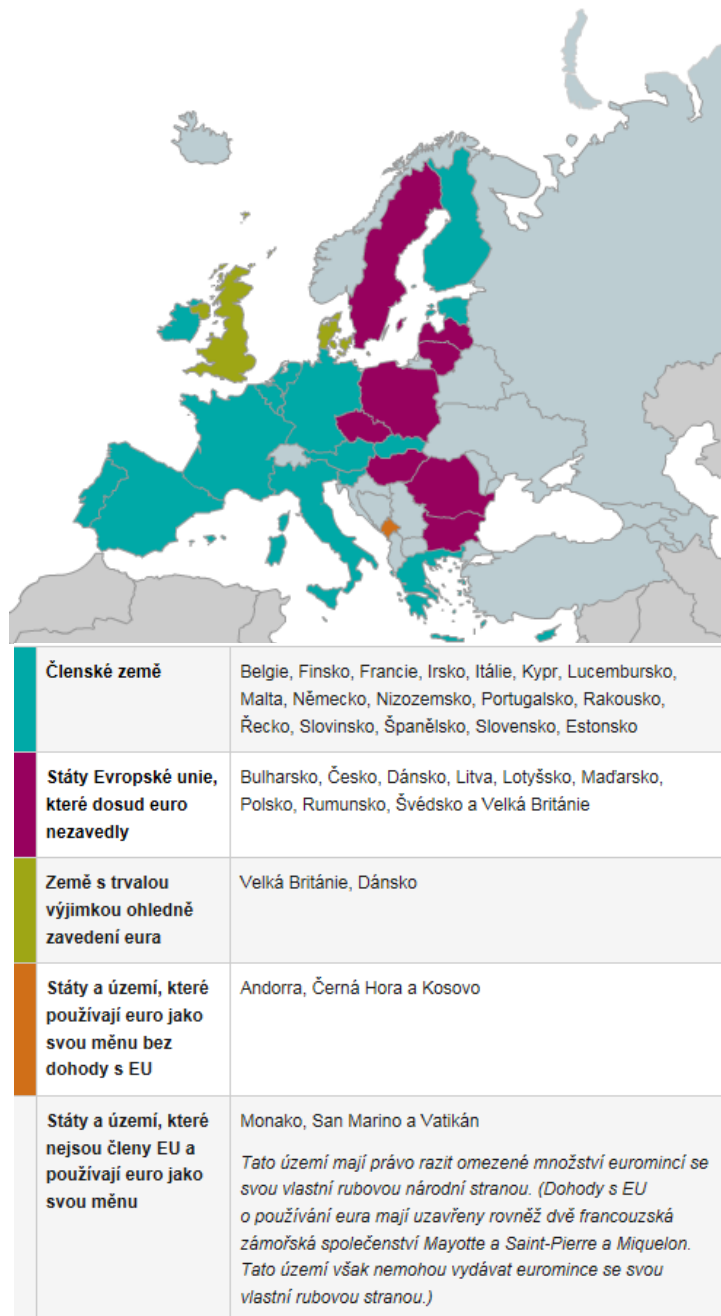
⁴ *Strategie přistoupení České republiky k eurozóně* [online]. Praha: Česká národní banka, 2003 [cit. 2011-11-06]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategie_dokumenty/download/strategie_pristupu_cr_k_eu.pdf>.

při schopnosti ČR k budoucímu přijetí Eura.¹ V tomto dokumentu již vláda a ČNB ve vzájemné spolupráci neuvádějí žádné konkrétní období, ve kterém by očekávali přijetí Eura. V zatím posledním Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou publikovaném 15. 12. 2011 ČNB doporučuje vládě ČR prozatím nestanovovat cílové datum pro vstup do eurozóny a zároveň doporučuje neusilovat v roce 2012 o vstup do mechanismu ERM II.

---

¹ *Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně* [online]. Praha: Česká národní banka, 2007 [cit. 2011-11-06]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategie_dokumenty/download/eurostrategie_070829.pdf>.

Aktuální stav

Obrázek 3: Státy eurozóny

Zdroj: Euroskop

2.2.4 Základní instituce EU

Evropská unie je unikátní subjekt sdružující členské státy na základě smluv. Mluvíme o nich jako o primárním právu a představují pouze základnu pro sekundární právní předpisy, které se

jako takové teprve projevují v životech občanů EU. O fungování tohoto společenství a jeho koordinaci se tak stará mnoho institucí, které není možné zde představit v plném rozsahu. Proto jsou zde uvedeny stručně pouze ty nejdůležitější.^{1,2}

Evropská rada:

Nejvyšším politickým orgánem EU je Evropská rada, na jejímž zasedání se scházejí presidenti a/nebo předsedové vlády jednotlivých členských zemí a předseda Evropské komise a to většinou čtyřikrát do roka. Její koordinaci a kontinuitu práce zajišťuje stálý předseda, který je volen na období dvou a půl roku. Evropská rada určuje směr a cíle politiky EU, navrhuje podněty, kterými by se měla EU zabývat k jejímu dalšímu vývoji. Rozhoduje ve věcech, ve kterých se Rada ministrů nedobrala shodě.

Rada ministrů:

Rada ministrů, nebo také Rada, je sestavena, jak už její název napovídá, z ministrů vlád jednotlivých členských zemí. Konkrétního jednání se účastní vždy jeden ministr členské země, do jehož kompetence spadá projednávaná záležitost dle programu. Má legislativní pravomoc, schvaluje právní předpisy EU podle návrhů Evropské komise. Rada také schvaluje mezinárodní dohody, které vyjednala Komise, má tak rozhodující vliv v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky. Sdílí odpovědnost za rozpočet EU stejnou měrou s Evropským parlamentem.

Evropský parlament:

Od roku 1979 mají občané členských států právo volit své parlamentní zástupce přímou volbou na dobu pět let. Počty křesel pro jednotlivé státy jsou uvedené v Obrázek 4. Společně s Radou se podílí na legislativní činnosti. Jakož to orgán zastupující občany EU dohlíží

---

¹ FONTAINE, P. *Evropa ve 12 lekcích*. 1. vyd. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010. 80 s. ISBN 978-92-79-17501-5.

² EUROPEAN COMMISSION. *A constitution for Europe*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2004. 28 s. ISBN: 92-894-0751-4.

na činnost Unie a Evropské komise. Parlament může Komisi rozpustit po vyslovení nedůvěry, pokud získá alespoň dvoutřetinovou většinu.

Počet křesel v Evropském parlamentu za jednotlivé země po volbách v roce 2009

Belgie	22	Malta	5
Bulharsko	17	Německo	99
Česká republika	22	Nizozemsko	25
Dánsko	13	Polsko	50
Estonsko	6	Portugalsko	22
Finsko	13	Rakousko	17
Francie	72	Rumunsko	33
Irsko	12	Řecko	22
Itálie	72	Slovensko	13
Kypr	6	Slovensko	7
Litva	12	Spojené království	72
Lotyšsko	8	Španělsko	50
Lucembursko	6	Švédsko	18
Maďarsko	22		
CELKEM		736	

Obrázek 4: Počet křesel v Evropském parlamentu

Zdroj: Fontaine, P. Evropa ve 12 lekcích

Evropská komise:

Do Evropské komise je jmenován vždy jeden komisař za členský stát. Komise pracuje tak, aby hájila společné zájmy EU a je proto nezávislá na jednotlivých vládních stranách. Jako jediný orgán vypracovává návrhy předpisů a nařízení, které pak předkládá Parlamentu a Radě ke schválení a jedná jménem EU na mezinárodní úrovni. Po schválení předpisů a nařízení dohlíží na jejich plnění jednotlivými subjekty, v případě nedodržování může Komise podat žalobu na daný subjekt u Soudního dvora EU.

Soudní dvůr:

Soudní dvůr je nestanným orgánem EU. Jeho členy jsou jmenováni zástupci soudců po jednom z každé členské země na dobu šesti let a osm generálních advokátů. Úkolem soudního dvora je zaručit správný a jednotný výklad práva Unie ve všech členských zemích a jeho dodržování. Do jeho kompetencí spadají spory mezi EU a členskými státy, mezi členskými státy a mezi fyzickými či právníckými osobami a Unií nebo jeho orgány.

Evropská centrální banka:

Po vytvoření EMU byla zřízena Evropská centrální banka, aby vedla měnovou politiku EU a správu jednotné měny Eura a to prostřednictvím Evropského systému centrálních bank (ESCB). Základním cílem je udržování cenové stability. (více kapitola 3.2.3 Měnová unie, eurozóna)

Účetní dvůr:

Účetní dvůr provádí kontrolu účtů EU, zda je dobře spravován rozpočet EU a zda byly všechny příjmy a výdaje provedeny legálním způsobem.

2.3 Kritéria vstupu do EU

Základy Evropské unie byly vybudovány na základě spolupráce odvěkových rivalů, když se v roce 1957 dohodlo šest států o tom, že budou společně rozhodovat o otázkách týkajících se jejich budoucnosti, čímž Evropa získala nejenom mír, vysoký standard lidských práv a svobod a větší ekonomickou prosperitu, ale také sílu tyto hodnoty a zájmy rozšiřovat do dalších zemí. Jedním ze způsobů je i rozšiřování EU, které bylo součástí plánu již od začátku. Rozšíření spolupráce je také způsob, jak čelit výzvam a nástrahám globální ekonomiky.

Zažádat o členství v Evropské unii může kterýkoliv evropský demokratický stát za předpokladu, že je schopný přijmout všechna opatření a standardy EU jakožto i povinnosti členské země. Jako odkazuje nejmenovaný autor publikace *Understanding Enlargement* na článek 2 Smlouvy o Evropské unii, Unie je založená na hodnotách lidské důstojnosti, svobody, demokracie, rovnosti, pravidlech práva a respektu pro lidská práva včetně práva lidí patřících k menšinám; a na článek 49: Jakákoliv evropská země, která respektuje hodnoty uvedené v článku 2 a je odhodlána je prosazovat, může požádat o členství v EU.¹ Unie si vyhrazuje právo určit, kdy bude kandidátská země přijata za člena, neboť kromě připravenosti

---

¹ EUROPEAN COMMISSION. *Understanding Enlargement*. Luxembourg: Publications of the European Union, 2011. 17 s. ISBN 978-92-79-20163-9.

kandidátské země musí posoudit, zda i ona je schopna a připravena přijmout nového člena. V neposlední řadě musí mít kandidátská země souhlas svých občanů ať už prostřednictvím parlamentu nebo v přímém referendu.

Země, která chce usilovat o členství, musí v první řadě splňovat tzv. kodaňská kritéria. Ta byla ustanovena při zasedání Evropské rady v Kodani roku 1993. Na tomto zasedání zastupitelé vlád stávající dvanáctky rozhodli, že státy střední a východní Evropy, které v té době zažívaly transformaci na tržní ekonomiku z ekonomiky centrálně plánované po pádu železné opony, se mohou stát členy EU, pokud budou chtít, a stanovily tři základní – politické, ekonomické a zodpovědnostní - podmínky vstupu na kandidátské země, které jsou platné dodnes a jsou jimi:¹

Stabilní instituce zaručující demokracii, právní stát, respektování lidských práv a ochranu menšin;

Funkční tržní hospodářství a schopnost vypořádat se s konkurencí a dalšími tlaky na trhu EU;

Schopnost dostát závazkům vyplývajícím z členství včetně přistoupení k politické, hospodářské a měnové unii.

Pokud chce některý stát usilovat o členství, podá žádost Evropské radě. Ta požádá Evropskou komisi o zhodnocení připravenosti této země ke splnění kodaňských kritérií. Na základě stanoviska Komise rozhodnou zástupci jednotlivých států zastoupených v Evropské radě, zda je žadatelský stát způsobilý stát se kandidátem či nikoliv. V současné době má EU 6 kandidátů, jsou jimi Černá Hora, Chorvatsko, Island, Makedonie, Srbsko a Turecko. Evropská rada rozhoduje jednomyslně. Pokud ano, je možné zahájit přístupová jednání, během kterých musí žadatelská země dokázat, že je schopná být plnohodnotným členem a během kterých se projednávají jednotlivé body *acquis*. Tak je označován soubor všech právních pravidel EU. Ten je rozdělen do 35 samostatných kapitol jako například hospodářská soutěž, daně, školství, doprava (plný výčet *acquis* v Příloze C) a jednání o nich probíhají

---

¹ *Conditions for membership* [online]. European Commission, 2012 [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/policy/conditions-membership/index_en.htm>

separátně. Vzhledem k tomu, že se jedná o daná pravidla, která musí žadatelský stát přijmout, obsahem jednání jsou pouze odsouhlasení způsobu a termínu implementace jednotlivých kapitol. Vzhledem k tomu, že některé změny znamenají zásadní změny v daném sektoru, klade EU důraz na přiblížení důvodů reforem a jejich dlouhodobých následků občanům kandidátské země. Pokud dojde k odsouhlasení některé kapitoly *acquis*, považuje se za uzavřenou, ovšem pouze dočasně. Evropská unie používá princip, nic není odsouhlaseno, dokud vše není odsouhlaseno, takže definitivní uzavření kapitol lze považovat až po ukončení celého vyjednávacího procesu. Jelikož se jedná o opravdu velké množství pravidel a předpisů, trvají tato jednání často dlouhou dobu, během které EU poskytuje kandidátské zemi finanční, administrativní a finanční pomoc. Během jednání sleduje Komise dosahování dílčích cílů a prostřednictvím tzv. Pravidelných zpráv informuje jednou ročně orgány EU o průběžném stavu, zároveň se tak dostává zpětná vazba kandidátské zemi. Monitorování a vytváření pravidelných zpráv pokračuje po celou dobu přijímacího procesu a kromě faktických informací dává také současným členským zemím možnost posoudit, jak zodpovědně přistupuje kandidátský stát k reformám a plnění termínů. Po uzavření všech kapitol *acquis* vydá Komise poslední hodnotící zprávu Souhrnná monitorovací zpráva o přípravách na členství, ve které navrhne Komise rozšíření nebo nerozšíření EU o žadatelský stát. Pokud kladný návrh schválí Evropský parlament i Evropská rada, přistoupí se k podepsání Smlouvy o přistoupení, tu musí ratifikovat každá členská země a země kandidátská, poté se k předem plánovanému datu stává členským státem. Některá pravidla nebo účasti mohou být také zaváděny postupně, aby měla nová členská země možnost se dostatečně adaptovat. Mezi takovéto patří již zmíněné zavázání se do budoucna vstoupit do EMU a zavést jednotnou měnu Euro a stát se členem Schengenského společenství díky Amsterodamské smlouvě.

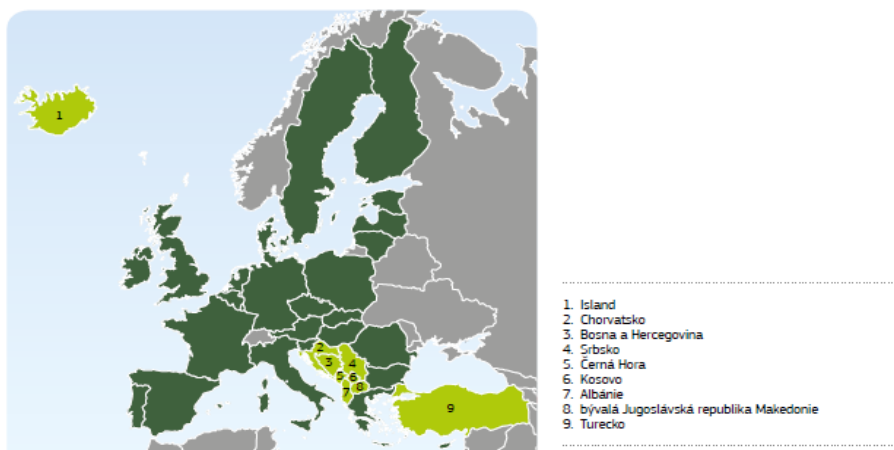
Evropská unie pomáhá kandidátům v přípravách na členství. Tato pomoc bývá ustanovena v rozličných dohodách s kandidátskými státy na podporu základních hodnot, na kterých byla Unie postavena, a to především na ty, ve kterých má zároveň kandidátská země největší nedostatky. EU také dohlíží na to, aby nové reformy byly nejenom teoreticky převzaty do právního systému, ale také aby byly zavedeny dle správného výkladu do praxe. Vzhledem k tomu, že investuje know-how a finance, vypracovala si široké spektrum mechanismů a programů, ve kterých nabízí finanční a technickou podporu při zavádění reforem. V některých oblastech jako například infrastruktura můžou kandidátské země využít částečně

dotací z Evropských fondů a částečně půjčky od mezinárodních finančních institucí. Dále je jim umožněno zúčastnit se unijních programů mimo jiné v oblastech zdravotnictví, výzkumu nebo školství, aby si osvojili spolupráci ve společenství, jeho politiku a používané nástroje. Od roku 2007 se na kandidátské nebo potencionální kandidátské země zaměřuje nový program předvstupní pomoci IPA (The Instrument for Pre-Accession Assistance), jehož prostřednictvím získávají země podporu pro přípravu na členství. Konkrétní pomoc jednotlivým státům je uvedena v Tabulka 1, územní příslušnost pak na Obrázek 5. Celková částka pro předvstupní pomoc kandidátským a potencionálním kandidátským zemím činí 11,5 miliard Eur za léta 2007 - 2013¹.

Tabulka 1: Finanční rámec IPA 2007 - 2013 (v milionech Eur v běžných cenách)

Název státu	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Albánie	61,0	73,8	81,2	94,2	94,4	96,3	98,1
Bosna a Hercegovina	62,1	74,8	89,1	105,4	107,4	109,5	111,8
Černá Hora	31,4	32,6	34,5	33,5	34,1	34,8	35,4
Chorvatsko	141,2	146,0	151,2	153,6	156,6	159,7	163,0
Island	x	x	x	x	10,0	12,0	6,0
Kosovo	68,3	187,7	106,1	67,3	68,7	70,0	73,7
Makedonie	58,5	70,2	81,8	91,7	98,0	105,1	117,2
Srbsko	189,7	190,9	194,8	197,9	201,9	205,9	214,8
Turecko	497,2	538,7	566,4	653,7	781,9	899,5	935,5
Multibenefiční program	129,6	137,7	188,9	146,6	191,6	162,5	183,9
celkem	1239,0	1449,4	1494,0	1543,9	1744,6	1861,3	1939,4

Zdroj: European Commission, Understanding Enlargement

Obrázek 5: Kandidátské a potencionální kandidátské země

Zdroj: Evropská komise

¹ EUROPEAN COMMISSION. *Understanding Enlargement*. Luxembourg: Publications of the European Union, 2011. 17 s. ISBN 978-92-79-20163-9.

3. Historie vstupu ČR do EU

Československá republika patřila před 2. světovou válkou mezi deset průmyslově nejvyspělejších zemí světa a jedinou středoevropskou zemí, která si udržela demokracii až do roku 1938¹. Přesto byla po válce zařazena do východního komunistického bloku nekompromisně vedeném Sovětským svazem. Dostala se tak do politické a ekonomické izolace, což mělo katastrofální dopad na průmysl závislý na vývozu. V prvotní snaze navázat spolupráci alespoň s ostatními zeměmi východního bloku vznikla v roce 1949 Rada vzájemné hospodářské pomoci (RVHP), skutečnost ale odpovídala ještě větší hospodářské kontrole SSSR nad státy střední a východní Evropy. V druhé polovině 60. let se začaly prosazovat hlasy po úpravě stávajícího systému ze strany části komunistických vůdců a v roce 1968 došlo k celkovému uvolnění režimu a vztahů se západem. Národ vyhodnotil situaci jako možnost k znovunabytí svých občanských práv a svobody, situace se tak stala pro komunistický režim neudržitelnou a na povel Moskvy došlo k okupaci armádou Varšavské smlouvy.

Způsob radikálního komunismu v našem hospodářství v 70. a 80. letech nedával po pádu železné opony Československé republice nijak dobré podmínky pro začlenění se do tržního mechanismu a spolupráce se západem oproti mnohým dalším státům východního bloku, které se o tuto šanci snažily poprat. Přesto dle hesla volebního hesla Občanského fóra „Zpátky do Evropy“² bylo jasné, kam ČR směřuje. Po ročním jednání byla 16. prosince 1991 podepsána asociační dohoda mezi Československou federativní republikou (ČSFR) a Evropským společenstvím (ES). Ta byla hlavním dokumentem upravujícím právní rámec vztahů před vstupem ČSFR do EU, nezaručovala však budoucí členství. Zároveň s asociační dohodou byla sjednána Prozatímní dohoda o otázkách obchodu, aby proces pro vytvoření volného obchodu nebyl zdržován, jelikož asociační dohoda podléhá ratifikaci všech členských zemí a parlamentem ČSFR. Díky rozdělení ČSFR asociační dohoda nikdy nevstoupila v platnost, zato Prozatímní dohoda ratifikaci nepodléhá, byla schválena Radou ES v únoru

---

¹ *Česká republika* [online]. Evropská unie [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/czechrepublic/index_cs.htm>

² *Vstup ČR do EU* [online]. Portál o EU euroskep.cz [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <<https://www.euroskop.cz/803/sekce/vstup-cr-do-eu/>>

1992 a po rozdělení federální republiky převzala ČR všechny závazky vyplývající z prozatímní dohody a se Slovenskou republikou vytvořila úmluvu o rozdělení celních kvót, celních stropů a jiných práv a závazků z dohody. Ratifikace asociační dohody byla ze strany ES pozastavena a musela být dojednána nová Asociační nebo také Evropská dohoda pro Českou republiku (ČR), která vstoupila v platnost 1. února 1995. Jejím cílem je poskytovat právní rámec pro politický dialog, podporovat rozvoj obchodních a hospodářských styků mezi oběma stranami, vytvářet základ pro technickou a finanční pomoc Společenství a vhodnou platformu podpory postupného začleňování ČR do EU.¹ Dohoda předpokládala vytvoření zóny volného obchodu průmyslových výrobků od začátku roku 2002, dále byla zavazujícím dokumentem pro spolupráci hospodářské, kulturní a finanční podpory v oblastech jako jsou školství, hospodářská soutěž, energetika, malé a střední podnikání a podobně. V případě porušení podstatných smluvních závazků bylo možné jednostranně dohodu přerušit a to i bez vzájemné konzultace.

Evropská rada na svém zasedání v Kodani v červnu 1993 rozhodla, že asociované státy střední a východní Evropy se mohou stát členy EU v případě, že o to požádají. Vznikla tzv. Kodaňská kritéria (podrobněji v kapitole 3.3 Kritéria vstupu do EU) určující podmínky vstupu. Nový stát bude přijat za člena poté, co bude schopen přijmout všechny povinnosti spojené s členstvím, bude splňovat ekonomické a politické podmínky a systém administrativy a soudnictví bude schopen převzít *acquis*. Úřad vlády ČR vysvětluje pojem *acquis* prostřednictvím informačního serveru Euroskop jako souhrn zákonů a ustanovení, přijatých během jednotlivých etap evropské integrace a vytváření společného trhu. Používá se především ve vztahu k zemím, které jsou přijímány za nové členy Evropské unie. Rozumí se jím, že nová země přijme a vezme za své stávající i budoucí práva a povinnosti, spjaté se systémem a institucionálním rámcem EU - včetně práv a povinností plynoucích z multilaterálních i bilaterálních dokumentů, jež EU a její členské země podepsaly.² Ustanovená Komise měla za úkol důkladně analyzovat dopady rozšíření EU na jednotlivé

---

¹ *Posudek komise k žádosti České republiky o přijetí do Evropské unie* [online]. European Commission, 1997 [cit. 2012-10-05] Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/posudek97.pdf>>

² *Encyklopedie EU, EU od A do Z* [online]. Portál o EU euroskop.cz [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <<https://www.euroskop.cz/282/sekce/a-b/>>

členské politiky a jejich budoucí vývoj. Následně Rada Komisi požádala, aby vypracovala posudky jednotlivých žadatelských zemí z pohledu politického a ekonomického. Přihláška ČR ke členství v Evropské unii byla oficiálně předána 17. ledna 1996 předsedou vlády Václavem Klausem v Římě do rukou italského předsednictví.

Posudky o připravenosti kandidátských zemí, které kromě historických vazeb, současného stavu obsahovala také odhad pokroku, který může od ČR a dalších kandidátských zemí očekávat v horizontu pěti let, zveřejnila Evropská komise v červenci 1997 v dokumentu Agenda 2000: Silnější a větší Unie. Ten mimo to obsahoval kompletní rozbor toho, co čeká EU v nadcházejícím tisíciletí, analýzu vlivu rozšíření, mechanismy pro uplatňování *acquis*, doporučené reformy a rozpočet. Na doporučení Komise pozvala v prosinci 1997 Evropská rada do Lucemburku zástupce 11 žadatelských států k zahájení oficiálních jednání ke vstupu do EU. Za ČR přijal pozvání tehdejší prezident Václav Havel a ministr zahraničí Jaroslav Šedivý. Zde bylo rozhodnuto, že EU zahájí přístupová jednání se šesti zeměmi: Českou republikou, Estonskem, Kypr, Maďarskem a Polskem – tzv. lucemburská skupina na jaře 1998. Samotný proces rozšiřování byl zahájen za účasti ministrů zahraničí EU15 a zástupců 11 kandidátských států v Bruselu 30. března 1998. O rok později byly přizvány k přístupovým jednáním také další státy, Bulharsko, Litva, Lotyšsko, Malta, Rumunsko a Slovensko, podle místa konání summitu skupina Helsinská.

Ještě téhož roku bylo dojednáno s Evropskou radou Přístupové partnerství s Českou republikou, které na základě posudku Komise stanovovalo priority změn a přechodné cíle, rozdělené na krátkodobé a střednědobé, které bylo nutné provést pro kompletní splnění kodaňských kritérií, dále pak podmínky technické a finanční pomoci nejen k zavedení *acquis* do legislativy, ale také její uplatňování v praxi. Finanční podpora byla poskytována prostřednictvím předvstupního programu Phare, její poskytování bylo přímo navázáno na podmínky plnění dílčích cílů, ke kterým se ČR zavázala. V zápětí česká vláda předložila Národní program přípravy ČR na členství v EU, které bylo následně jednou ročně aktualizováno. První část přístupových jednání byla založena na srovnání legislativy ČR a EU, tzv. screening, pro analytické potřeby bylo *acquis* rozděleno do 31 kapitol. Ty byly projednávány postupně (data uzavření jednotlivých kapitol jsou vypsány v Tabulka 2), před zahájením jednání o každé kapitole připravila Evropská komise vyjednávací stanovisko, také

Česká vláda stejně jako každý kandidátský stát, které při jednáních zastupoval tým v čele s hlavním vyjednávačem. Pro český tým byl hlavní postavou jmenován tehdejší náměstek ministra zahraničí Pavel Telička. Hlavním zástupcem Evropské komise pro jednání s Českou republikou byl Michael Leigh, později Rutger Wissels od roku 2000, Klaus van der Pas pak v čele celé vyjednávací komise pro všechny kandidátské státy. Evropská komise sledovala pokroky a plnění závazků a jednou ročně reportovala stav Evropské radě prostřednictvím Pravidelných zpráv o pokroku ČR v přípravách na členství v EU, stejně tak i pro ostatní žadatelské státy. Jelikož ČR byla a stále je jednou z nejvíce průmyslově a ekonomicky vyspělou zemí ze všech kandidátských zemí, předvstupní Posudek Komise byl více než uspokojivý. Komise konstatovala tržní ekonomiku, úspěch ekonomické stability, nezaměstnanost patří mezi nejnižší v Evropě, dále neopomenula zmínit výhodu kvalifikované pracovní síly a poměrně dobré infrastruktury.¹ Pravděpodobně kladný posudek Komise a přetrvávající příliv zahraničních investic způsobil spokojenost českých politiků s pozicí a v následujícím roce ČR nedosáhla téměř žádných pokroků v přípravách na vstup. Následná první hodnotící zpráva připravenosti byla ze strany Komise velmi kritická. V prosinci 2002 v Kodani byl ukončen vstupní proces s deseti kandidátskými státy včetně České republiky a zároveň byly uzavřeny všechny kapitoly *acquis* včetně přechodných období (výčet přechodných období v Příloze A), které chránily ČR nebo EU před možnými negativními vlivy ohledně vstupu nových členů, zároveň tím dostala ČR delší časové období na plnou harmonizaci legislativy a standardů s EU. Poslední Souhrnná monitorovací zpráva o přípravách ČR na členství z 5. 11. 2003 obsahovala celkový posudek, kterým Komise doporučila přijetí ČR do EU. Evropská rada podpořila stanovisko Evropské komise a schválila přijetí deseti nových členů, k 1. 5. 2004 se tak Česká republika, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko staly členy EU a vytvořily tzv. EU 10, jednalo se o historicky největší rozšíření Unie. Evropská komise však monitorovala nové členy i po vstupu, jelikož prioritou bylo, aby se nové členské státy zapojily bez problémů a neohrozily stávající členy a fungování Unie, měla Komise právo navrhnout ochranná opatření pro ty státy, které by narušovaly chod vnitřního trhu nebo jiné předpisy.

---

¹ *Posudek komise k žádosti České republiky o přijetí do Evropské unie* [online]. European Commission, 1997 [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/posudek97.pdf>>

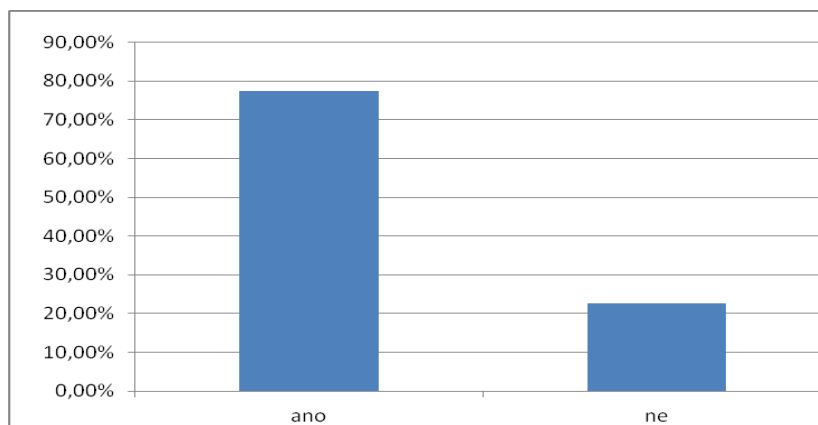
Tabulka 2: Data uzavření jednotlivých kapitol *acquis* pro Českou republiku

Název kapitoly		uzavření kapitoly
1.	Volný pohyb zboží	7.12.1999
2.	Volný pohyb osob	26.10.2001
3.	Volný pohyb služeb	29.3.2001
4.	Volný pohyb kapitálu	1.6.2001
5.	Právo společností	29.3.2001
6.	Hospodářská soutěž	24.10.2002
7.	Zemědělství	13.12.2002
8.	Rybolov	19.4.1999
9.	Doprava	13.12.2002
10.	Daně	28.11.2001
11.	Hospodářská a měnová unie	7.12.1999
12.	Statistika	19.4.1999
13.	Sociální politika a zaměstnanost	1.6.2001
14.	Energetika	12.12.2001
15.	Průmyslová politika	22.6.1999
16.	Malé a střední podniky	10.11.1998
17.	Věda a výzkum	10.11.1998
18.	Školství	10.11.1998
19.	Telekomunikace	19.4.1999
20.	Kultura a audiovizuální politika	11.6.2001
21.	Regionální politika	22.4.2002
22.	Životní prostředí	1.6.2001
23.	Ochrana spotřebitelů a zdraví	19.5.1999
24.	Spravedlnost a vnějšví	12.12.2001
25.	Celní unie	14.6.2000
26.	Vnější vztahy	14.6.2000
27.	Společná zahraniční a bezpečnostní politika	6.4.2000
28.	Finanční kontrola	26.10.2001
29.	Rozpočet	13.12.2002
30.	Instituce	13.12.2002
31.	Různé	13.12.2002

Zdroj: Euroskop

3.1 Dopady rozšíření Evropská unie na ČR

Pro vstup do EU se za Českou republiku vyslovili občané ve všelidovém hlasování - referendu 13. a 14. 6. 2003, jak zobrazuje Graf 1, více jak tříčtvrteční většina hlasů dala jasně najevo, že ČR směřuje do Evropy a chce se rozvíjet jako plnohodnotný členem Unie.

Graf 1: Procentuální vyjádření referenda o vstupu ČR do EU

Zdroj: vlastní dle Česká republika v Evropské unii

V případě, že by se čeští občané vyslovili proti vstupu do EU, musela by ČR čelit určité izolaci, která by byla ještě více umocněná vstupem ostatních kandidátských zemí, přičemž EU je naším největším obchodním partnerem, vývoz do zemí EU se v letech 2000 - 2011 drží stabilně v rozmezí 83 - 87,5 %, dovoz ze zemí EU se pohybuje ve stejném období nad 71 %, v letech 2004 – 2007 nad hranicí 80 %.¹ Vzhledem k tomu, že společný trh EU disponuje velkým ekonomickým potenciálem a jeho politika je do určité míry protekcionalistická – chrání v první řadě zájmy členských států, nepřistoupení do jeho řad by pro ČR znamenalo velké komplikace v podnikatelské a obchodní sféře. Od začlenění se mezi státy EU získává ČR ze společného rozpočtu více finančních prostředků, než do něj vkládá, při vyslovení ne by přišla i o tyto dotace. Občané by přišli o možnost privilegia ucházet se o pracovní pozice ve kterémkoliv členském státě, dále upřednostňování občanů EU před kandidáty ze třetích

---

¹ *Share of trade with the EU-27* [online]. Eurostat [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tet00037&language=en>>

zemí je součástí politiky EU¹. Podíváme-li se na skutečnosti z historického hlediska, Česká republika vždy patřila mezi vyspělé státy Evropy a členství v EU jí opětovně nabízí šanci se o tento post ucházet a podílet se na vedení a určování ekonomického a politického směru Unie.

Nelze předpokládat, že by běžní občané ČR pocítili jakékoliv výrazné změny okamžitě po datu vstupu. Jelikož dlouhá předvstupní jednání byla založena právě na postupném přibližování se legislativě a standardům EU, převážná většina legislativních změn již vstoupila v platnost a v době samotného přistoupení do Unie byla plně integrována do běžné praxe. Na jiné kapitoly byla zase naopak schválena přechodná období a jejich vstoupení v platnost se tak oddálilo. Jde tedy o plynulý přechod.

3.1.1 Přínosy a možnosti pro občany ČR v kontextu rozšíření EU

Občané ČR od 1. 5. 2004 získali nová práva a to práva občana Evropské unie. Například právo pobývat a usazovat se ve všech členských státech EU, v rámci Schengenského prostoru není navíc příhraniční pohyb omezen hraničními přechody. Právo pobývat v jakémkoliv státě EU zaručuje možnost setrvávat na území jiného členského státu bez omezení a ucházet se o zaměstnání. To platí také pro živnostníky a podnikatele, poskytovatele služeb, kteří si mohou zařídit živnostenský list. Některé státy ve snaze ochránit svůj pracovní trh zřídily v této oblasti přechodné období, během kterého jsou tato práva částečně omeze (viz Příloha A Přehled vyjednaných přechodných období při přistoupení České republiky k Evropské unii), po uplynutí této doby však občané ČR nabydou stejná práva jako občané ostatních členských států a nesmějí být diskriminováni oproti domácím pracovníkům ani pracovníkům z jiných členských států a to ani při odměňování ani při kariérním postupu a podobně. Jediné výjimky se vztahují na službu u policie, tajných služeb, v armádě, soudnictví a diplomacii, kdy mohou být pracovní místa vyhrazena pouze pro občany daných států. Lidé pracující v jiné členské zemi také mají právo na stejné sociální a daňové výhody jako domácí pracovníci stejně tak

---

¹ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Chcete vědět víc?* 1. vyd. Praha: MZV ČR, 2003. 28 s. ISBN 80-86345-33-5.

jako stejné povinnosti. Nárok na důchod při usazování se v jiných státech nezaniká, nárok na důchod vzniká zjednodušeně v tom státě, kde člověk pracuje a platí daně, za toto období získává nárok na důchod podle stejných kritérií jako občané toho daného státu. Celkový důchod bude pak součtem jednotlivých důchodů podle odpracovaného období v konkrétním státě vyplacených ze státního rozpočtu států, ve kterých občan EU pracoval. Odborné požadavky na možnost vykonávat určité profese se mohou v různých zemích lišit, EU pracuje na postupech, jak tyto překážky odstranit, již nyní existuje uznávání některých kvalifikací a diplomů. Toto právo podtrhlo zavedení jednotného zdravotního průkazu platného ve všech zemích EU, na jehož základě získávají občané všeobecný přístup k lékařskému ošetření na území celé Unie.

Další nespornou výhodou pro české občany je ochrana práv spotřebitele, která je po vstupu do EU vyšší. Krom toho, že má spotřebitel výběr ze zboží tuzemského, z trhu EU nebo dovezeného z třetích zemí, je chráněn řadou předpisů a směrnic zaměřujících se především na zdraví, bezpečnost a hospodářské zájmy spotřebitele. Výrobce či distributor je také povinen uvést dostatečně potřebných informací a to v národním jazyce podle toho, na kterém trhu je prodáván. V případě škody způsobené vadným výrobkem má spotřebitel nárok na náhradu škody. Záruční doba u nových výrobků byla na českém trhu prodloužena podle standardů EU na 2 roky od začátku roku 2003. Cena musí být jasně označena, není možné používat klamavou reklamu. Velmi přísné požadavky jsou na nezávadnost potravin, léků, kosmetiky apod. Další podmínky, které chrání spotřebitele, jsou stanovené pro zboží, které nakupuje spotřebitel na dálku, tedy nákupy přes internet nebo podle katalogu. Český občan je chráněn na celém trhu EU. Unijní právo zaručuje také ochranu vlastnických práv, odstranila tak určité bariéry volného usazování podniků kvůli podmínkám pro zakládání podniků, nakládání s kapitálem, práv akcionářů apod. V rámci jednotného trhu se podařilo sblížit národní úpravy především ohledně akciových společností a tím zaručit stejnou míru ochrany zájmů akcionářům a věřitelům. Výrazně se zvýšila transparentnost vedení akciových společností a tím i větší důvěra a ochota investovat do akcií jiných členských zemí, projevil se větší příliv zahraničních investic.

Jako sdružení vyspělých států se EU věnuje ochraně životního prostředí, čímž se zvýší kvalita života také českému obyvatelstvu. Velké nároky jsou kladeny na čistotu ovzduší a vod,

nakládání s odpady a nebezpečnými látkami a chemikáliemi, na limity hluku. Srovnání ekologických požadavků na podniky jsou také zaručeny rovné konkurenční možnosti, nemohou tak získat výhodu podniky, jejichž domácí vlády by nekladly na ekologii takový důraz.

3.1.2 Vývoj podnikatelského prostředí v ČR v kontextu vstupu do EU

Podnikatelským prostředím rozumíme vše, co ovlivňuje podnikání od právních předpisů po konkurenci, či kooperaci. V kontextu se vstupem do EU došlo k mnoha změnám v právních předpisech týkajících se podnikatelského prostředí spojené především s jednotným trhem. Jak již bylo zmíněno výše, jednotný trh znamená volný pohyb osob, zboží, kapitálu a služeb. Jde o vysoký stupeň integrace, kde došlo ke zrušení veškerých překážek pro obchod a podnikání mezi členskými státy EU. České fyzické i právnické osoby tak získaly právo podnikat na území jiných členských států; zakládat podniky, poskytovat služby a investovat. Došlo také ke zrušení cel a tím také ke zrušení diskriminace dovozců z jiných členských zemí. Jednotný trh se týká také veřejných zakázek, o které se tak také může ucházet jakákoliv firma z členských zemí. ČR byla v předstupních jednání za tuto oblast dlouhodobě kritizována. Původní český zákon byl postaven na odlišných principech a harmonizovaná úprava byla vyhlášena až v únoru 2004.¹ Také v podnikatelské sféře došlo k zavedení dočasných opatření, které mají chránit trhy jak stávajících zemí EU 15, tak zemí nových (viz. Příloha A Přehled vyjednaných přechodných období při přistoupení České republiky k Evropské unii).

Jelikož platí princip vzájemného uznávání výrobků, který říká, že pokud byl výrobek vyroben a uveden na trh v jednom členském státě, musí být možné ho uvést i na ostatní členské trhy, bylo nutné sladit velké množství předpisů a norem tak, aby splňovaly technické, bezpečnostní a kvalitativní a jiné podmínky uvedení na ostatní trhy. U oblastí, kde nejsou stanovené předpisy nebo normy platí Směrnice o všeobecné bezpečnosti výrobků. Nadále zůstává několik oblastí, kde tento princip neplatí, za všechny je možné uvést např. léky. Většina těchto změn však

---

¹ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Průvodce vybranými oblastmi podnikání po vstupu České republiky do EU*. 1. vyd. Praha: MZV ČR, 2004. 124 s. ISBN 80-86345-47-5.

byla již součástí Asociační dohody, tudíž vstoupily v platnost v průběhu přístupových jednání. EU klade vysoké nároky na ochranu spotřebitele, také v této oblasti dosáhla ČR v legislativních úpravách výrazných změn (více v kapitole 4.1.1.). Co se týká patentů a autorských práv, nedošlo v ČR k žádným změnám, protože již dříve byla signatářem mezinárodních smluv zaštiťujících toto téma. V současné době dochází ke snaze o zjednodušení registrace duševního vlastnictví v rámci EU.

Přestože jednotný trh dává právo podnikat v jakémkoliv jiném členském státě, téměř neupravuje podmínky a způsob jeho založení, to je plně v kompetenci jednotlivých států a výrazně se od sebe liší. Světová banka každoročně vydává žebříček s názvem Doing business, ve kterém hodnotí jak snadné je ve vybraných zemích podnikat. Podle tohoto seznamu se ČR nachází na 140. místě ze 185 vybraných zemí z celého světa v kategorii rozjezd podnikání. Mezi další hodnocené kategorie patří získání úvěru 53. místo, ochrana podnikatelů 79. místo, ochrana investorů 100. místo. Celkově bylo České republice přiděleno 65. místo. Podle článku *Jak snadno se dělá byznys v Česku* uveřejněném v Hospodářských novinách 13. listopadu 2012 se ČR od roku 2005 přiblížilo ideálnímu stavu nejvíce ze všech, pořád však jsou před ní státy jako Bělorusko, Kazachstán nebo Rwanda a Botswana. Pro srovnání Slovensko se umístilo na 46. místě, Polsko na 55., Německo na 20. a Dánsko na 5. místě.

Kromě podmínek na území EU se změnily také podmínky obchodu ke třetím zemím světa v rámci společné obchodní politiky, vychází z principu celní unie, na jejímž základě vystupuje EU vůči třetím zemím jako jeden celek. Utváření vnějších obchodních vztahů jsou pouze v kompetenci orgánů EU. Jak vyplívá v názvu celní unie, EU uplatňuje jednotný celní sazebník, netarifní překážky obchodu a další opatření v oblasti dovozu a vývozu (např. podpora vývozu) vůči třetím zemím, zavedena byla i jednotná celní deklarace.¹ Pro účely statistiky obchodu uvnitř EU přibila firmám povinnost reportovat veškerý zahraniční obchod v rámci EU prostřednictvím tzv. Eurostatu národnímu statistickému úřadu.

---

¹ MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Průvodce vybranými oblastmi podnikání po vstupu České republiky do EU*. 1. vyd. Praha: MZV ČR, 2004. 124 s. ISBN 80-86345-47-5.

Kromě množství legislativních změn došlo neoddelitelně ke změně podnikatelského prostředí v oblasti konkurence. EU prostřednictvím jednotného trhu nabídla sice možnost českým podnikatelům působit na zahraničních trzích EU, zároveň však není možné opomenout stejnou možnost pro ostatní působit na českém trhu. Tím se zásadně změnilo konkurenční prostředí firem. Aby tak firmy uspěly v širší konkurenci, došlo k změnám v kvalitě výrobku i služeb a k ovlivnění cen. Evropská unie má v souvislosti s vnitřním a regionálním rozvojem programy na rozvoj malého a středního podnikání/podniků, které je možné od vstupu využívat, dále společné programy na výzkum a technologický rozvoj a mnoho dalších, které využívá stále více českých firem. Na druhou stranu evropská legislativa výrazně omezila státní subvence podnikům, podle které je tak příjemci poskytnuta výhoda a dochází tak k nekalému konkurenčnímu boji.

Jednotný trh tedy poskytl českým podnikatelům mnoho možností, které jsou zároveň výzvou a zkouškou konkurenceschopnosti.

3.1.3 Přínosy a obavy EU 15 z rozšíření o země střední a východní Evropy

Plánované velké rozšíření EU o státy méně vyspělé vyvolávalo přirozeně určité obavy ze strany vlád tehdejších členských států i jejich obyvatel, zároveň zazněly otázky, co rozšíření přinese stávající EU. Vzhledem k tomu, že v době rozšíření Unie v roce 2004 dosahovalo HDP na obyvatele v zemích EU 10 v průměru zhruba 40 % průměrné úrovně EU 15 a zároveň společné HDP nových členských zemí odpovídalo přibližně HDP Nizozemí¹, lze jen těžko předpokládat, že důvody k rozšíření byly převážně ekonomické. Jak cituje Urban v knize Česká republika v Evropské unii Wima Koka ze Zprávy pro Evropskou komisi, březen 2003, plánované přijetí nových členů do EU znovu sjednocuje starý kontinent rozdělený v důsledku 2. světové války. EU tak rozšiřuje svou zakladatelskou myšlenku společenství zajišťující mír na svém území a politickou a ekonomickou stabilitu. Pro udržení stability EU investuje značné částky do méně rozvinutých regionů, přičemž při rozšíření

---

¹ *Posudek komise k žádosti České republiky o přijetí do Evropské unie* [online]. European Commission, 1997 [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/posudek97.pdf>>

splňují kritéria na podporu všechny regiony států EU 10 kromě Prahy a Bratislavského kraje. Naopak některým krajům, které byly podporovány ze strukturálních fondů v rámci EU 15, se příspěvky sníží nebo na ni nedosáhnou vůbec díky snížení průměru HDP pro celou EU. Na základě studií lze předpokládat, že hospodářský růst nových členských zemí je o 1,5 % ročně vyšší, než v případě, že by k rozšíření nedošlo. Děje se tak částečně na úkor států EU 15, kdy státy EU 10 rostou ekonomicky rychleji a vzájemné rozdíly se tak budou neustále snižovat. Rozšíření přináší výhody pro podniky a podnikatele původních zemí EU 15, když mohou volně přesunovat části svých podniků do nových členských států s nižšími náklady, zároveň tak tlačí konkurenční silou, což má pozitivní vliv pro odběratele. Občané EU 15 se obávali rapidního stěhování podniků a toho důsledků, především pak ztrátu pracovních míst, tlak na cenu práce, stejné obavy měli také z otevření pracovního trhu. Přesuny podniků bylo možné opravdu předpokládat v důsledku nižších nákladů, navíc k tomu přispívají i investiční pobídky nových členských zemí. Česká republika se může pyšnit největším přílivem zahraničních investic v období před vstupem a po vstupu do EU ze všech zemí EU 10, tyto investice pocházejí přibližně z 90 % z unijních států¹. Přesunům v rámci volného trhu nejde zabránit, obavy však odborníci vyvraceli s názorem, že potenciál nových členských zemí je zatím omezen, tudíž ani část takovýchto přesunů neohrozí stabilitu a trh práce původních členských zemí. Ohledně otevření trhu práce, ani zde se obavy po překlenutí přechodných období nenaplnily z důsledku rozšíření EU. Populace západní Evropy stárne a ani nabídka práce ze zemí střední a východní Evropy nedokáže pokrýt pracovní trh. Rozšíření EU o země střední a východní Evropy tedy přináší mírové společenství, přičemž se členové mohou soustředit na vzájemný obchod a společnou zahraniční politiku. Zároveň se jednotný trh rozrostl přibližně o 73 milionů lidí, kteří disponují kupní silou, přestože je na osobu nižší než v kupní síla spotřebitelů EU 15.

---

¹ HAD, M., S. STACH, L. URBAN. *Česká republika v Evropské unii*. 1.vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 200 s. ISBN 80-7201-611-3.

4. Komparace makroekonomických ukazatelů ČR, EU 10 a EU 15

V této kapitole budou porovnávány hodnoty makroekonomických ukazatelů magického čtyřúhelníku pro Českou republiku, jednotlivé státy EU 10, případně vybrané státy EU 15 a průměrné hodnoty států EU 10, EU 15 a EU 27 jako celků. Magický čtyřúhelník bude představen v první části této kapitoly. S ohledem na velké množství dat a přehlednost budou pro detailnější srovnání vybrány státy s podobným průběhem jako pro ČR, státy vykazující extrémní hodnoty a průměry EU 10, EU 15 a EU 27. Kompletní data je možné nalézt v Příloze D. Pro přehlednost budou ještě dále rozdělena sledovaná časová období a to na roky 1996 – 2003 před vstupem do EU a 2004 – 2011 po vstupu do EU. V závěru kapitoly bude následovat porovnání vývoje hodnot ukazatelů v těchto dvou obdobích. Není-li uvedeno jinak, zdrojem veškerých číselných hodnot jsou tabulky uveřejněné v Příloze D.

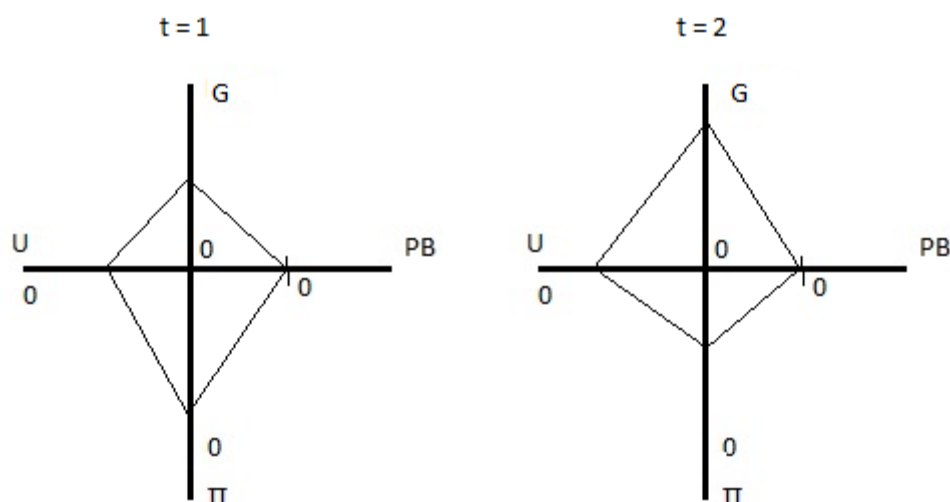
4.1 Analýza makroekonomických ukazatelů prostřednictvím magického čtyřúhelníku

Jedním ze způsobů, jak hodnotit stabilitu a úspěšnost hospodářské politiky je prostřednictvím magického čtyřúhelníku. V nejširším slova smyslu je cílem makroekonomické hospodářské politiky vyrovnaný stálý ekonomický růst vyjádřený hrubým domácím produktem (HDP) za předpokladu rovnováhy na trhu zboží a služeb a tedy nízká inflace, rovnováha na trhu práce s nízkou nezaměstnaností a rovnováha vnějších hospodářských vztahů vyjádřená prostřednictvím platební bilance běžného účtu (BÚ). Právě tyto čtyři veličiny a jejich vzájemnou rovnováhu je možné jednoduše sledovat a graficky znázornit pomocí magického čtyřúhelníku. Čím je celková plocha čtyřúhelníku větší, tím je hospodářská politika úspěšnější. A zároveň čím více je vrchol čtyřúhelníku vzdálený od průsečíku os, tím úspěšnější byla vláda při plnění příslušného cíle.¹ Dále je možné konstatovat, že pravidelný

---

¹ RUSMICOVÁ, L., J. SOUKUP. *Makroekonomie*. 1. vyd. Jinočany: H&H, 1992. 211 s. ISBN 80-85467-33-X.

tvár kosočtverce znázorňuje vyrovnané působení hospodářské politiky, naopak při deformacích jsou názorně viditelné souvislosti mezi jednotlivými ukazateli. Tyto cíle se navzájem ovlivňují, některé se doplňují jako například hospodářský růst a nezaměstnanost nazýváme je komplementární (pokud roste HDP, snižuje se nezaměstnanost), opakem jsou pak cíle konfliktní, kdy při plnění jednoho cíle dochází ke konfliktu s jiným cílem (pokud výrazně roste HDP, můžeme očekávat růst inflace). Pravděpodobně nejznámějšími konfliktními cíli jsou cenová stabilita a vysoká zaměstnanost, jejichž vztah znázorňuje Phillipsova křivka. Z toho vyplývá, že není možné plnit všechny výše uvedené cíle současně a je nutné pečlivě zvolit priority. V případě expanzivní monetární a fiskální politiky lze předpokládat, že prioritou je zvýšení zaměstnanosti a úrovně reálného produktu, zároveň však dochází ke zvýšení cenové hladiny a může dojít k nerovnováze platební bilance. Naopak restriktivní monetární a fiskální politika pomáhá udržet cenovou hladinu, vytváří tak ale podmínky pro zpomalení tempa růstu reálného produktu, může dojít k nerovnováze platební bilance. Opatření vedoucí ke stabilitě měnového kurzu a platební bilance zase mohou ohrožovat cenovou stabilitu a úroveň zaměstnanosti. Působení expanzivní monetární a fiskální politiky na tvar magického čtyřúhelníku je možné vidět níže, Obrázek 6.

Obrázek 6: Působení expanzivní monetární a fiskální politiky

Zdroj: vlastní

t – časové období

G – tempo růstu reálného produktu v %

Π – míra inflace v %

U – míra nezaměstnanosti v %

PB – BÚ platební bilance/HDP v %

Nanášení jednotlivých ukazatelů na osy se v podání různých autorů může lišit. Pro účely této práce byl vybrán nejrozšířenější způsob, kdy na svislé ose odshora dolů nanese průměrné roční tempo růstu reálného HDP v % a cenovou stabilitu prostřednictvím inflace v %, na osu vodorovnou vlevo nezaměstnanost v % a poměr BÚ platební bilance k HDP také v %.

Na závěr je nutné uvést, že magický čtyřúhelník má vypovídající hodnotu především při porovnávání a to buď jedné země ve dvou a více obdobích, anebo dvou a více zemí ve stejném období.

4.1.1 Makroekonomické ukazatele magického čtyřúhelníku

Hrubý domácí produkt

HDP je vyjádření produkce dané ekonomiky na daném území za stanovené časové období. Konkrétněji řečeno produkce statků (výrobků a služeb) určitého státu, nebo skupiny států (např. EU) na jeho území. Je vyjádřen v penězích a používá se pro zhodnocení výkonnosti ekonomiky. Odečtením hodnoty opotřebení fixního kapitálu zjistíme čistý domácí produkt. Dále existuje hrubý národní produkt HNP, který vyjadřuje produkt výrobních faktorů ve vlastnictví residentů dané země, které mohou být na území státu i v zahraničí. Dále rozlišujeme nominální a reálné HDP. Nominální HDP je uvedeno v běžných cenách, zatímco reálné HDP je přepočítané na tzv. stálé ceny podle cenového indexu, tzv. deflátor HDP. Takto přepočítané HDP má vypovídající hodnotu v případě porovnání, neboť je očištěné o zvýšení cen. Pro sledování vývoje ekonomiky jsou často používány procentní přírůstky HDP, což také usnadňuje porovnání vývoje ekonomik různých velikostí.

Inflace

Inflace znamená růst cenové hladiny, zároveň dochází k poklesu kupní síly peněz. Cenová hladina je vážený průměr úrovně cen vybraných statků, která se vyjadřuje indexem. Nejčastěji se používají index spotřebitelských cen (soubor cen spotřebních výrobků a služeb spotřebovávaných běžnou rodinou), index cen výrobců (soubory cen pro určitá odvětví, které obsahují příslušné výrobky služby včetně polotovarů a surovin) a deflátor HDP (soubor cen všech statků, podíl daného statku na produktu určuje podíl ve váženém průměru). Častěji než

indexy se však používá míra inflace – tempo růstu cenové hladiny, tzn. procentní vyjádření podílu přírůstku na předcházejícím období. Regulace inflace je v dnešní době spojována především s množstvím peněz v oběhu, a proto regulace inflace spadá do kompetence centrálních bank.

Nezaměstnanost

Definice nezaměstnanosti se v ekonomickém pojetí může odlišovat proti pojetí sociální politiky, případně pojetím pro jiné účely. Nezaměstnaný je člověk, který nemá placenou práci a přitom práci aktivně hledá. Je tedy potencionálním zdrojem tvorby produktu. Nezaměstnaní a zaměstnaní dohromady tvoří pracovní sílu země. U nezaměstnanosti je možné použít absolutní číslo nebo míru nezaměstnanosti, která je vyjádřena procentním podílem nezaměstnaných na pracovní síle, tedy nezaměstnaní plus zaměstnaní. Nezaměstnanost je všeobecně dělena na strukturální (nedostatek pracovních míst v určitém odvětví – např. kvůli útlumu odvětví jako je hutnictví, těžké strojírenství apod.), regionální (nedostatek pracovních příležitostí v určitých regionech), sezónní (např. sezónní práce nebo absolventi), a cyklická (v důsledku hospodářských cyklů).

Platební bilance

Platební bilance zachycuje všechny ekonomické transakce, které subjekty dané země realizují se zahraničím během určitého časového intervalu. Jedná se o pohyb statků a služeb, výrobních faktorů a kapitálu. „Za jednotlivé položky platební bilance nebo jejich skupiny je vyjadřováno výsledné saldo.“¹ Platební bilanci je možné členit vertikálně a horizontálně. Vertikální rozdělení odděluje položky kreditní (příviv peněz do domácí ekonomiky) a debetní (odliv peněz z domácí ekonomiky). Horizontálně se platební bilance dělí na tzv. účty²:

---

¹ RUSMICOVÁ, L., J. SOUKUP. *Makroekonomie*. 1. vyd. Jinočany: H&H, 1992. 211 s. ISBN 80-85467-33-X.

² HELÍSEK, M. *Makroekonomie základní kurz*. 1. vyd. Slaný: Melandrium, 2000. 320 s. ISBN 80-86175-10-3.

Běžný účet zahrnuje pohyb:

výrobních (označovaný jako obchodní bilance)

služeb (doprava, příjmy z turistického ruchu, stavební práce, patenty, apod.)

důchodů z výrobních faktorů (důchody zahraničních pracovníků, zisky, dividendy, úroky apod.)

transferové platby (sociální transfery, příspěvky mezinárodním organizacím apod.)

Kapitálový účet zachycuje kapitálové transfery (převody akcií, obligací apod.)

Finanční účet vyjadřuje pohledávky a závazky residentů dané země k zahraničí:

přímé zahraniční investice

portfoliové investice zahrnující obligace a nízké kapitálové účasti

ostatní dlouhodobé a krátkodobé investice (pohyb pohledávek a závazků jako platby za statky a služby výrobních faktorů, poskytování a splácení úvěrů apod.)

Rezervy – tento účet zaznamená změny v aktivech v držení centrální banky (zahraničních měn včetně Eura, zlata, atd.)

Chyby a opomenutí vyjadřují rozdíl mezi výsledkem běžného, kapitálového a finančního účtu oproti změně rezerv. K tomuto rozdílu může dojít špatným zaznamenáním, metodickými odlišnostmi, kdy jsou údaje přebírány od různých zdrojů (celní úřad, bankovní statistiky), absenci údajů z malého příhraničního pohybu osob nebo nelegální činností.

Celkové saldo platební bilance je spojeno se změnami měnových rezerv centrálních bank; aktivní saldo rezervy zvyšuje, pasivní saldo snižuje. Za vnější ekonomickou rovnováhu se z monetaristického pohledu považuje vyrovnaná platební bilance, podle keynesiánců je vnější ekonomická rovnováha vysvětlována vyrovnaným běžným účtem platební bilance díky přímému vlivu čistého exportu na zaměstnanost a agregátní poptávku. V praxi je častěji používán model keynesiánský. Saldo běžného účtu je možné vyjádřit absolutní hodnotou v peněžních jednotkách, pro mezinárodní srovnání je však nutné použít poměr salda k nominálnímu HDP.

4.2 Období 1996 – 2003

Počátek tohoto období pro tuto práci je definován faktem, že 17. ledna 1996 byla podána přihláška ČR ke členství v EU, a zároveň že v roce 1997 zveřejnila Komise EU posudky kandidátských zemí. Posudek obsahuje informace v časovém horizontu od „sametové revoluce“ do roku 1997 jakožto průřez důležitými událostmi, změnami zákonů, institucionálními změnami, změnami v zahraniční politice a zahraničním obchodu apod., z dokumentu však vyplývá, že hodnoty z konce roku 1996 jsou jakousi startovní čarou v předvstupních jednáních. Posudek Komise k žádosti České republiky o přijetí do Evropské unie lze hodnotit jako více než pozitivní: ČR má velmi dobré výchozí historické postavení, od rozdělení ČSFR má s EU velmi blízké vztahy. Plnění Evropské dohody probíhá efektivně. Podle posudku splňuje ČR základní kodaňská kritéria vstupu, tedy demokratická země se stabilními institucemi, které jsou si vědomi svých kompetencí a vzájemně spolupracují, zaručují tak právní stát, respekt k lidským právům, práva menšin a jejich ochranu. Volby v letech 1992 a 1996 byly svobodné a řádné. Drobné nedostatky se vyskytují v zákonech týkajících se svobody tisku. Boj proti korupci a práci justičních orgánů je třeba zefektivnit. Jako jeden z největších problémů vidí Komise diskriminace romské menšiny. V ČR funguje tržní ekonomika, ekonomická stabilita je velkým úspěchem, nezaměstnanost patří mezi nejnižší v Evropě. „Koncem roku 1995 vykazovala ekonomická situace dobré výsledky: jednociferná míra inflace, nízká míra nezaměstnanost, rozpočtový přebytek, stoupající příjmy domácností a rychlé investice. Ekonomická aktivita se neustále zvyšovala. Ovšem v roce 1996 se hospodářský růst zpomalil, zvýšila se nezaměstnanost, inflační tlak trval dál, objevil se rozpočtový deficit a deficit běžného účtu vzrostl na 8 % HDP. Zhoršení situace bylo připisováno nedostatečné restrukturalizaci, nedostatku kvalifikovaných pracovních sil i tomu, že rozhodovací procesy v podnikovém řízení nebyly vždy zcela účinné.“¹ Je třeba dosáhnout dalšího vývoje především v řízení podniků a v procesech rozhodování. ČR by měla být schopná se v blízké budoucnosti vyrovnat s konkurenčním tlakem EU, má výhodu kvalifikované pracovní síly a poměrně dobré infrastruktury. Již nyní je obchod silně

---

¹ *Posudek komise k žádosti České republiky o přijetí do Evropské unie* [online]. European Commission, 1997 [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/posudek97.pdf>>

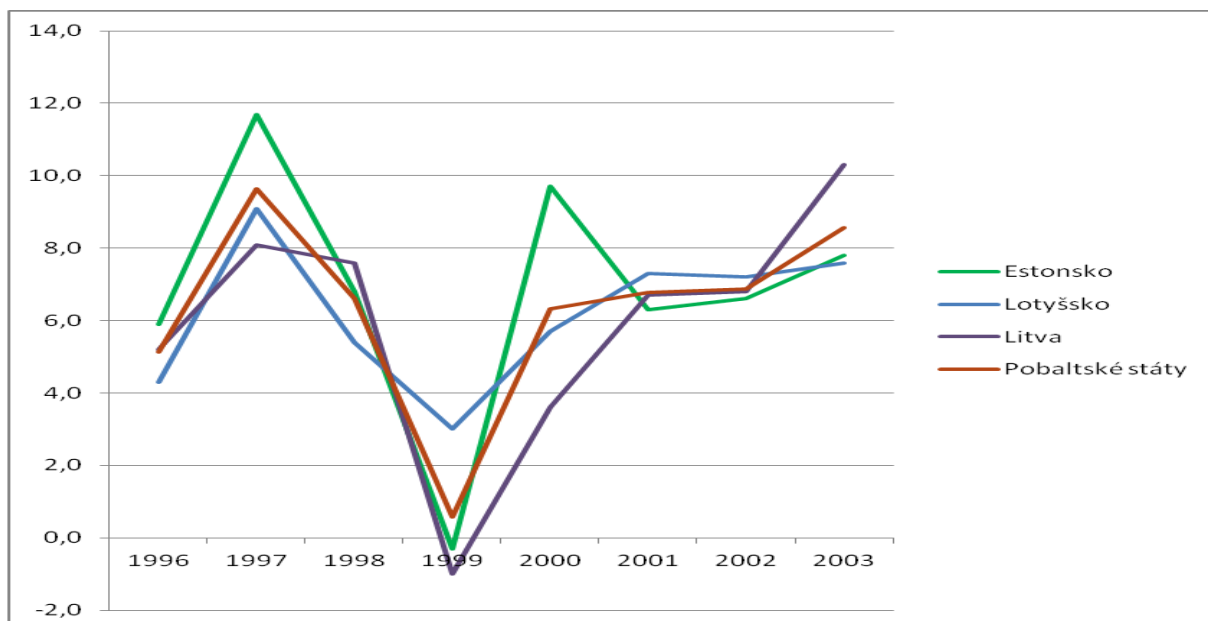
orientovaný na západ, jsou znatelné dřívější investice do ekonomiky i silný příliv zahraničních investic. Hlavním problémem, který by Česká republika měla řešit v oblasti ekonomiky, je restrukturalizace podniků pro zlepšení střednědobé výkonnosti.¹ Posudek však nenabízí srovnání s ostatními kandidátskými zeměmi EU 10, to naleznete níže.

4.2.1 Vývoj reálného HDP

Období 90. let bylo pro většinu států EU 10 (kromě Malty a Kypru) obdobím transformace ekonomik z centrálně plánované na tržní, přičemž doprovázejícím jevem každé transformace je počáteční recese. Způsob a úroveň transformace se v jednotlivých státech v průběhu sledovaných let výrazně lišily a jak je patrné z Graf 3 lišila se také úroveň ekonomické stability, což se následně projevilo na rozdílech v růstu HDP. Přesto že nelze mluvit o shodě, nejbližší průměrům EU 15 mají hodnoty Slovinska a Maďarska. To znamená nižší přírůstky oproti ostatním zemím EU 10 zato bez výrazných výkyvů. V případě Slovinska lze tento jev vysvětlit vyšším stupněm ekonomické vyspělosti. V období 1996 – 2003 lze sledovat vzácnou shodu ve změnách přírůstků HDP u Pobaltských států a to i přesto, že k vyhlášení nezávislosti těchto zemí došlo již v roce 1991 resp. 1990 v případě Litvy. Pro přehlednost následujícího Graf 3 byla vytvořena křivka Pobaltských států jakožto průměr hodnot Estonska, Litvy a Lotyšska, jejich detail zobrazuje Graf 2.

---

¹ *Posudek komise k žádosti České republiky o přijetí do Evropské unie* [online]. European Commission, 1997 [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/posudek97.pdf>>

Graf 2: Procentní přírůstky HDP Pobaltských států v letech 1996 – 2003

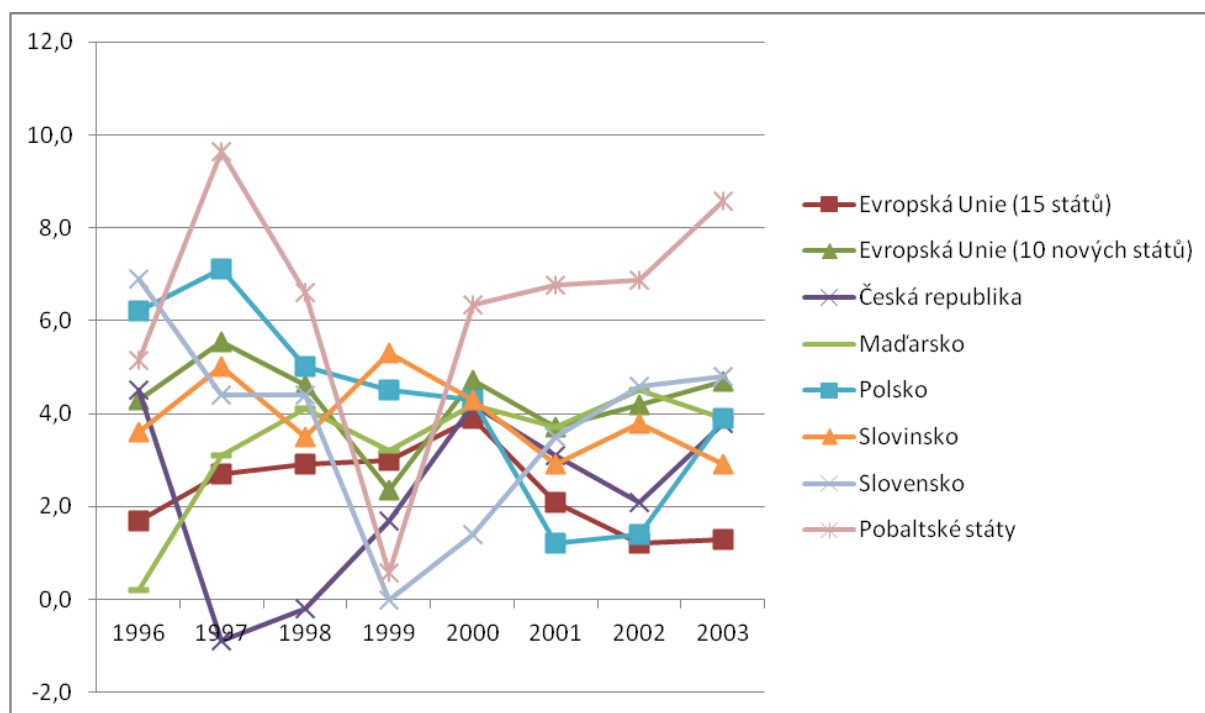
Zdroj: vlastní dle hodnot Eurostatu

Tyto tři státy zasáhl transformační pokles nejvíce, Lotyšsko zaznamenalo v roce 1992 pokles přírůstků reálného HDP dokonce až 32,1 %¹. Po zotavení z počátečního šoku však nastartovaly závratný růst ekonomiky, Estonsko v roce 1997 dosahovalo maxima růstu HDP sledovaného období mezi všemi státy EU 10 s 11,7 % následované Lotyšskem 9,1 % a Litvou 8,1 %. Jejich vývoj zasáhla ruská finanční krize z let 1998 a 1999 více, než bylo očekáváno a Pobaltské státy, pro které bylo i přes značné omezení exportu do Ruska stále hlavním odběratelem nápojů a potravin², upadlo do recese. Po následném znovunastartování ekonomiky získaly tyto státy opět první místa mezi EU 10, v roce 2000 Estonsko 9,7 %, v roce 2003 Litva s 10,3 % dosáhla téměř osminásobku průměru EU 15. To činilo estonskou a litevskou ekonomiku ve vyjádření přírůstků HDP nejméně stabilní s největším rozpětím

¹ *GDP and main components – volumes* [online]. Eurostat [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_gdp_k&lang=en>

² *Growth acceleration in the Baltic States: What can growth accounting tell us?* [online]. Baltic International Centre for Economic Policy Studies, 2006 [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.biceps.org/sites/default/files/GrowthAccelerationintheBalticstates.pdf>>

maxima a minima 12, resp. 11,3 % a směrodatnou odchylkou 3,26, resp. 3,2 % všemi státy EU 10.

Graf 3: Procentní přírůstky HDP ve vybraných zemích EU 10 v letech 1996 – 2003

Zdroj: vlastní dle hodnot Eurostatu

V kontextu souladu Pobaltských zemí vyvstává otázka České republiky a Slovenska, jak odlišný je hospodářský vývoj těchto zemí, které ještě v roce 1992 vedly společnou hospodářskou a finanční politiku v rámci jedné federace. V období 1996 – 2001 jsou patrné společné rysy průběhu křivek s časovou prodlevou přibližně dva roky. Oproti očekávání autorky, které bylo podpořeno hodnotami z Tabulky 3 ukazující rozdělení HDP pro ČR a SR v době federativní republiky, kdy růst české ekonomiky byl za obě období téměř trojnásobně vyšší, vykazuje Slovensko v letech 1996 – 2003 vyšší přírůstky HDP.

Tabulka 3: HDP a jeho přírůstky v ČSFR

HRUBÝ DOMÁCÍ PRODUKT			
	1990	1991	1992
<i>BĚŽNÉ CENY (Kčs)</i>			
ČSFR	942 606	1 159 951	1 286 092
ČR	632 691	815 579	925 476
SR	309 915	344 372	360 616

Zdroj: Český statistický úřad; vlastní

PŘÍRUSTKY HDP			
	1990	1991	1992
<i>v %</i>			
ČSFR		23,1	10,9
ČR		28,9	13,5
SR		11,1	4,7

Česká republika, stejně jako všechny státy střední Evropy, nezaznamenala transformační ekonomickou recesi natolik výrazně jako Pobaltí. Díky tomu, že zvolila pro transformaci šokovou terapii a dokázala využít dobrého výchozího postavení stabilní ekonomiky, zeměpisnou polohu a dobré obchodní vztahy se západními sousedy, se jí podařilo nastartovat růstovou fázi již v roce 1993, tedy první rok po rozdělení federativní republiky, 0,1 %, 1994 2,2 %¹. Slovensko se v roce 1993 nacházelo v pokračující recesi s poklesem HDP 3,7 % oproti předešlému roku. Následující rok však došlo k výraznému růstu 6,2 % a SR se stalo zemí s nejrychlejším růstem HDP v prvním roce po odeznění transformační recese. Růst v ČR byl pozvolnější doprovázený stabilitou v celé ekonomice. Ekonomický růst v ČR i SR byl oproti Polsku a Maďarsku doprovázen vysokým podílem investic, domácích i zahraničních. (Vysoký podíl domácích investic není možné zcela jasně vysvětlit, jednou z teorií je brzké uskutečnění privatizace a nízký růst reálných mezd při vyšším růstu reálného produktu. Docházelo tak k vyšším úsporám podniků a následně k jejich investicím podporovaným změnou vlastníků.²) V polovině 90. let začalo docházet k přehřívání ekonomiky, došlo k rychlému zvyšování mezd, zároveň docházelo k přílivu krátkodobých investic, které při prvních náznacích zhoršení ekonomické situace začaly rychle opouštět zemi. Došlo k recesi a v roce 1997 k poklesu HDP o 0,9 %, Česká republika se tak stala jednou z mála zemí, jejíž přírůstky HDP padly do záporných čísel (ještě Estonsko a Litva v roce 1999). Zároveň došlo také k politickému neklidu. Ve volebním roce nebyl nikdo ochotný zahájit restriktivní hospodářskou politiku, která by podle některých ekonomů mohla zabránit nebo alespoň zmírnit následnou recesi.³ Kritika ze strany EU na sebe nedala příliš dlouho čekat, hodnotící zpráva Evropské komise z roku 1997 nepřímou vyjádřila, že za uplynulý rok nedošlo takřka k žádným pokrokům při snaze o konvergenci k EU. Po tzv. protikrizových balíčcích opatření a předčasných volbách v roce 1998 opět dochází k růstu ekonomiky. Rozpětí maximálních a minimálních přírůstků DHP ČR, 5,4 %, bylo v období 1996 – 2003 pod průměrem EU 10

¹ *Selected economic indicators* [online]. European Bank for Reconstruction and Development [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.ebrd.com/country/sector/econo/stats/sei.xls>>

² HOLMAN R. *Transformace české ekonomiky*. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2000. 106 s. ISBN: 80-902795-6-2.

³ Židek, L.: *Transformace české ekonomiky: 1989-2004*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2006. 304 s. ISBN: 80-7179-922-X.

(6,2 %), směrodatná odchylka 1,88 % těsně pod průměrem 1,9 %. Pro srovnání průměrné rozpětí EU 15 bylo za stejné období 2,7 % a směrodatná odchylka 0,88 %.

Rychlý ekonomický růst v Polsku po počáteční transformační recesi lze vysvětlit připomenutím velkého hospodářského poklesu během 80. let. Transformační pokles tak byl poklesem pod potenciální produkt, proto mohlo Polsko poměrně brzo přejít na rychlý růst bez vysokého podílu investic, neboť to byl růst na potencionální produkt. Vysoké přírůstky HDP tak lze do značné míry považovat za vyrovnávání poklesu 80. let.¹ Přestože nedosáhlo maxima mezi zeměmi EU 10, drželo se do roku 2000 vysoko nad jeho průměrem.

Od roku 2001 je možné sledovat určité ustálení a to dokonce v hodnotě rozpětí 3,6 % za všechny státy EU 10 během tří let, výjimkou zůstávají Pobaltské státy, jejichž přírůstky přesahují 6 %. Toto ustálení lze podle autorky přisuzovat dokončení procesu transformace a blížícímu se termínu přijetí do EU, tedy konvergenci k politickým a institucionálním standardům EU a snaze plnit přístupové podmínky. S výjimkou Polska v roce 2001 a Malty v letech 2001 a 2003 jsou přírůstky reálného HDP EU 10 vyšší než průměrné přírůstky EU 15.

4.2.2 Vývoj inflace

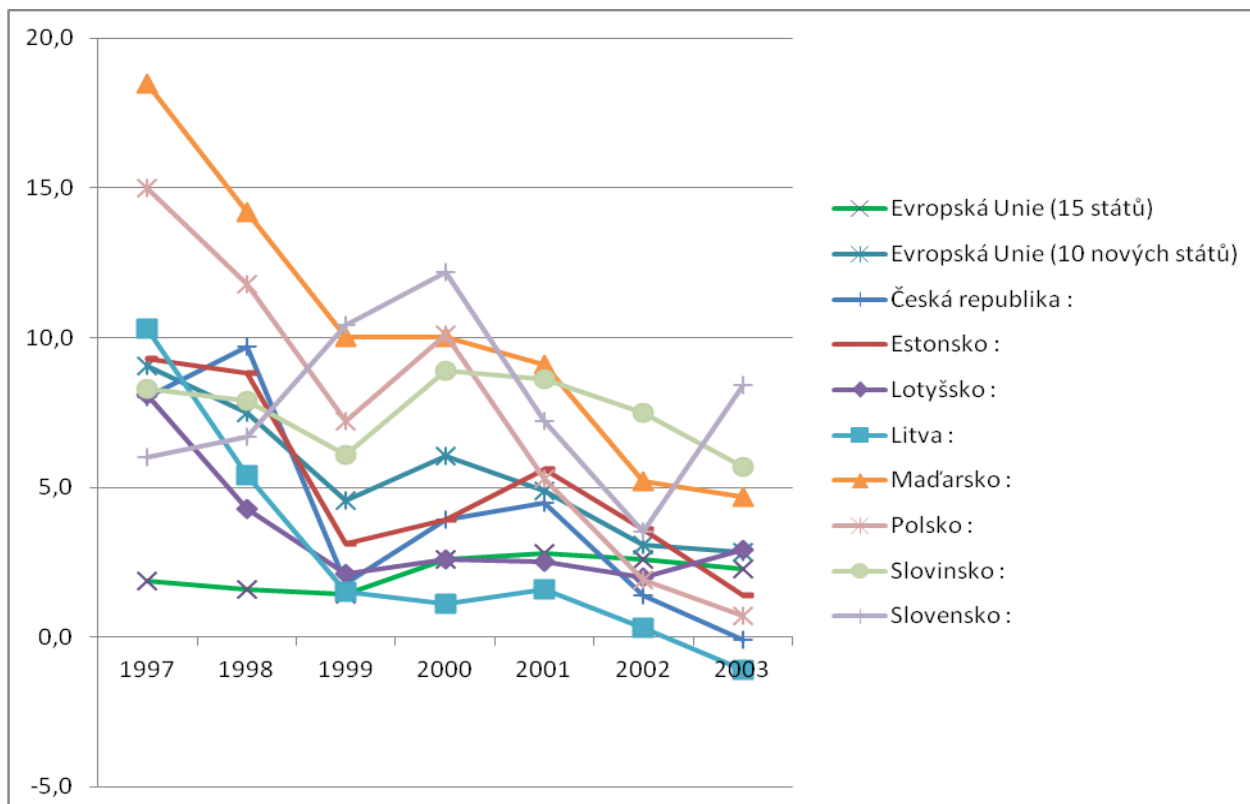
Jak je možné vyčíst z Graf 4, nejenom reálné HDP ale i inflace byla v transformujících ekonomikách vyšší než průměrná inflace v EU 15. V počátcích transformace se především u ekonomik s šokovou terapií jednalo spíše o tzv. cenový skok. V Československu se cenový skok soustředil do velmi krátkého časového období po devalvaci Koruny v prosinci 1990 a po následném uvolnění cen na trhu v lednu 1991 došlo k výraznému zdražení pramenícímu v socialistickém dominantním postavení podniků, které tak neváhaly a skokově zvýšily ceny.² Inflace byla v roce 1991 52 %, což byla nejvyšší míra inflace v Československu v průběhu

---

¹ HOLMAN R. *Transformace české ekonomiky*. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2000. 106 s. ISBN 80-902795-6-2.

² HOLMAN R. *Transformace české ekonomiky*. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2000. 106 s. ISBN 80-902795-6-2.

90. let a zároveň po Maďarsku druhá nejnižší z transformujících ekonomik. Maďarsko, které zvolilo tzv. gradualistický přístup k transformaci – tedy postupná liberalizace, opak šokové terapie – dosáhlo nejvyšší hodnoty 35 %, zároveň ale dosahovalo hranice téměř 20 % až do roku 1997. Ostatní státy střední a východní Evropy byly vystaveny hyperinflaci, Slovinsko a Polsko již na přelomu 80. a 90. let, Pobaltské státy v první polovině 90. let.

Graf 4: Míra inflace ve vybraných zemích EU 10 v letech 1997 – 2003

Zdroj: vlastní dle Eurostatu

Ve sledovaném období je jednou z dominant klesajících inflací Maďarska, jak již bylo zmíněno, pro gradualistický přístup k transformaci docházelo k menším změnám v průběhu delšího časového období, což se projevilo také v tomto případě mírnější stabilní inflací (myšleno v rámci EU 10), která se však postupem času stala v druhé polovině 90. let inflací nejvyšší. Dále můžeme pozorovat poměrně vysokou inflaci ve Slovinsku, v roce 2003 dosahovala dvojnásobku průměru EU 10 a dva a půl násobku EU 15. V roce 1999 došlo k výraznému poklesu inflace v Pobaltských státech, což má jistě souvislost s ruskou finanční krizí, avšak oproti HDP nedošlo v zápětí k jejímu opětovnému růstu. V roce 2002 byla v Litvě inflace téměř nulová, v roce 2003 dosáhla dokonce deflace v hodnotě 1,1 % a dosáhla tak nejnižšího

bodů z EU 10 ve sledovaném období a zároveň po Polsku a Maďarsku třetího největšího rozpětí hodnot 11,4 (Polsko 14,3 %, Maďarsko 13,8 %), následuje ČR s 9,8 %. Rozpětí průměru EU 15 je na hodnotě 1,4 %, EU 10 6,2 %. V roce 2003 dosáhla také ČR deflace 0,1 %. V roce 1998 přešla ČNB na systém cílování inflace, většinu však byla inflace nižší než cílové pásmo, případně na spodní hranici tohoto pásma. Na cílování inflace přešlo v roce 1998 také Slovensko, následně Polsko 1999 a Maďarsko 2001. Ze zemí EU 15 používá cílování inflace Velká Británie a Švédsko.¹

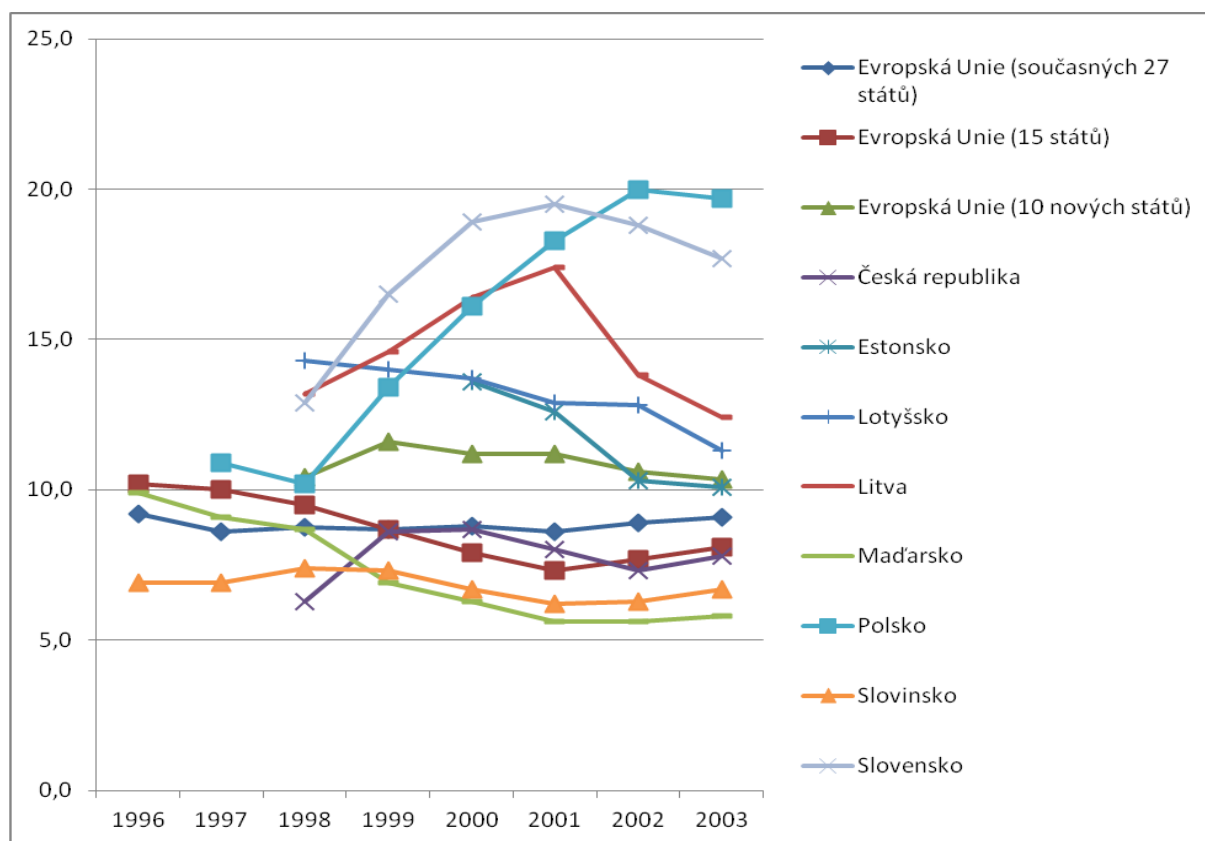
4.2.3 Vývoj nezaměstnanosti

Nezaměstnanost byla jedním z problémů postkomunistických zemí, které v socialistické době trpěly přezaměstnaností. V době začátku transformace, kdy se snížila poptávka, snížily podniky produkci i zaměstnanost. Kromě ČR se nezaměstnanost rychle vyšplhala až k hranici 10 % a nadále rostla až do poloviny 90. let, u Pobaltských zemí byl tento cyklus o několik let opožděn v návaznosti na pozdější začátek transformace. S výjimkou Polska docházelo k zajímavému jevu, že nezaměstnanost rostla pomaleji, než klesala zaměstnanost. Zvýšil se počet důchodců a žen v domácnosti, část nezaměstnaných vstřebalo rozvíjející se soukromé podnikání. Česká republika byla jedinou zemí, kde se míra nezaměstnanosti držela pod hranicí 5 % až do konce 90. let, kdy země upadla do recese a nezaměstnanost se zvýšila na přelomu tisíciletí až k 9 %. Vysvětlení existuje několik, pravděpodobně lze konstatovat, že jde o kombinaci několika z nich. Podle Holmana jde především o velký přesun pracovních sil z průmyslu do oblastí služeb, které nebyly v ČR dostatečně rozvinuty na rozdíl od Polska a Maďarska, kde došlo ještě za socialismu k tržně orientovaným reformám a rozvoji soukromého podnikání a služeb. Zároveň se domnívá, že transformační pokles domácího produktu nebyl v reálu tak veliký, jak udává statistika, neboť nedokázala zachytit dynamický

---

¹ *Euro (měna, kursy)* [online]. Český statistický úřad, 2003 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/euro_%28mena_kursy%29/\\$File/EU12.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/euro_%28mena_kursy%29/$File/EU12.pdf)>

růst služeb. Slovensko zase mělo vyšší podíl těžkého průmyslu, jehož export byl navázán na sovětské trhy.¹

Graf 5: Míra nezaměstnanosti vybraných zemí EU 10 v letech 1996 – 2003

Zdroj: vlastní dle Eurostatu

Při porovnání EU 10 a EU 15 je možné konstatovat shodu v rozsahu hodnot míry nezaměstnanosti. Státy EU 15 se pohybují mezi minimem 1,9 % (Lucembursko) a maximem 19,1 % (Španělsko), státy EU 10 mezi 3,6 % (Kypr) a 20 % (Polsko). Většina států má vyrovnaný mírně klesající trend. Také průměrné hodnoty EU 10 jsou pouze o 1 – 3 % vyšší než průměr EU 15. Více jak polovina všech zemí EU 27 se v období 1996 – 2003 pohybuje mezi 5 – 10 %, nezaměstnanost pod hranici 5 % dlouhodobě vykazuje pouze Lucembursko, Rakousko, Nizozemí a Dánsko, od roku 2000 také Kypr.

¹ HOLMAN R. *Transformace české ekonomiky*. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2000. 106 s. ISBN 80-902795-6-2.

Z transformujících zemí vykázalo nejnižší nezaměstnanost Maďarsko a Slovinsko, které se také po celé sledované období drželo pod hranicí EU 15, následovala ČR s hodnotami okolo úrovně průměru EU 15. Slovinská míra nezaměstnanosti se pohybovala mezi 6,2 a 7,4 % s maximem v roce 1998, zároveň to bylo nejnižší maximum mezi státy střední a východní Evropy. Může se také pochlubit nejvyrovnanějšími hodnotami s rozpětím pouhých 1,2 %, za něj se zařadila ČR s rozpětím 2,4 %. Maďarsko na začátku sledovaného období vykazovalo nezaměstnanost 9,9 %, které však během tří let dokázalo snížit pod 7 % a dále si pak udržovalo nejnižší hodnoty mezi transformujícími zeměmi 5,6 – 6,3 %. Česká míra nezaměstnanosti na konci 90. let stoupla, stále se však řadila mezi ty nižší, v roce 1998 stoupla nezaměstnanost na 6,3 %, což však byla zároveň nejnižší hodnota toho roku mezi EU 10, poté se tři roky pohybovala nad 8 %, následně se opět o procento snížila.

Naopak velký problém s nezaměstnaností vykazovalo Slovensko a Polsko. Slovensko se na přelomu tisíciletí pohybovalo v blízkosti 20 % hranice a v letech 1999 – 2001 dosahovalo maxima mezi státy EU 10. Poté ho v nejvyšších hodnotách vystřídalo Polsko, které na 20 % v roce 2002 dosáhlo.

4.2.4 Vývoj platební bilance

Schodek BÚ platební bilance je pravděpodobným jevem všech transformujících, resp. expandujících ekonomik, neboť obchodní bilance souvisí s ekonomickým růstem. Ekonomický růst a schodek BÚ ukazuje, že v zemi je mnoho atraktivních ekonomických příležitostí, které dostatečně nepokryjí domácí úspory, a je nutné využít zahraničního kapitálu. V transformujících zemích velké množství investičních příležitostí vzniklo, domácí úspory nebyly dostačující a došlo tak k přílivu zahraničního kapitálu. Tím docházelo k přebytkům na finančních účtech PB, které byly věcně kryty dovozem zahraničního zboží, což vyvolávalo obchodní schodky. „Zajímavé je v tomto ohledu srovnání Maďarska a České republiky. Maďarsko mělo v první polovině 90. let (ale již i dříve v 80. letech) schodek běžného účtu platební bilance ve spojení s nízkým ekonomickým růstem. Tato nepříznivá kombinace byla zapříčiněna nízkou mírou domácích úspor, které byly ještě nižší než investice. Naproti tomu Česká republika, která měla vysokou míru domácích úspor, měla v prvních letech transformace nízký ekonomický růst ve spojení s aktivním saldem běžného účtu a od poloviny

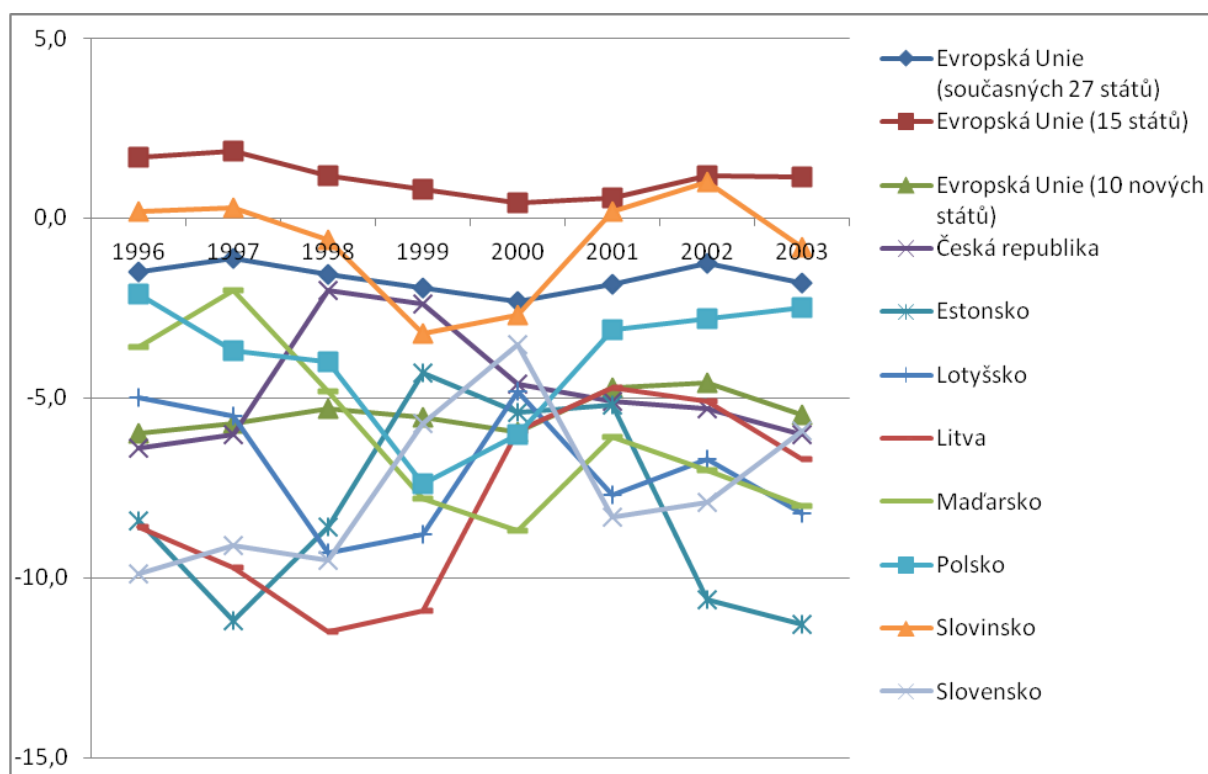
90. let pak vysoký ekonomický růst ve spojení s pasivním saldem běžného účtu.“¹ Případ ČR ukazuje velké množství investičních možností, zatímco Maďarský případ naznačuje, „že je v zemi příliš vysoká spotřeba. Ta je často zapříčiněná nadměrnou veřejnou spotřebou“². Příliv investic v ČR vrcholil v letech 1996 a 1997 stejně jako schodek BÚ platební bilance, přestože byl schodek krytý zahraničním kapitálem, značně se zvýšil podíl spekulativního krátkodobého kapitálu, který byl rychle odčerpán při prvních negativních zprávách. Dalším společným rysem postkomunistických zemí byl tzv. předčasný blahobyť, který spočíval ve vysokých veřejných výdajích.

Platební bilance ve sledovaném období ještě kandidátských zemí oproti EU 15 lze jen těžko srovnávat. Pouze Portugalsko a Řecko vykázalo vyšší schodek BÚ než průměr EU 10. Z opačného pohledu z EU 10 pouze Kypr a Malta dokázali protnout hranici průměru EU 15 v letech 1998, resp. 2002. Avšak obě tyto země vykázaly nejnestabilnější výsledky a zařadily se do čela rozpětí hodnot maxima a minima běžného účtu 14,7 a 8,5%. Při pohledu na Graf 6 lze vidět, že pouze Slovinsko v letech 1996, 1997 a 2001 a 2002 dosáhla aktivního salda BÚ, zároveň dlouhodobě vykazuje nejvyrovnanější obchodní bilanci. Jak již bylo zmíněno, obchodní bilance, která výrazně ovlivňuje saldo BÚ, je přímo navázané na růst ekonomiky. I zde je patrná přímá souvislost, mimo jiné ruská krize, která se projevila na DHP Pobaltských států nejvíce v roce 1999 a následně se snížil deficit BÚ platební bilance u těchto zemí. Stejně tak lze vidět přímou souvislost na příkladu Slovenska, které zaznamenalo snížený růst HDP v letech 1996 – 1999 z 6,9 na 0 % a ve stejné době došlo ke snížení schodku BÚ z 9,9 na 3,5 %, poté oboje začalo opět stoupat.

---

¹ HOLMAN R. *Transformace české ekonomiky*. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2000. 106 s. ISBN 80-902795-6-2.

² tamtéž

Graf 6: Vývoj běžného účtu platební bilance/HDP v % u vybraných zemí EU 10 v letech 1996 – 2003

Zdroj: vlastní dle hodnot Eurostatu

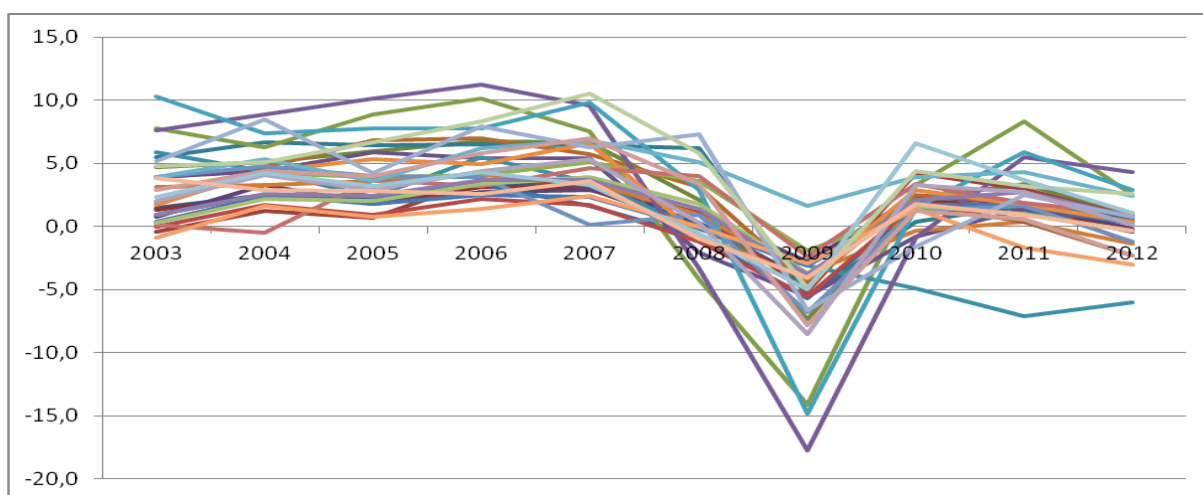
Na konci 90. let vykazovaly nejvyšší schodky Pobaltské země, po ruské krizi nabraly opět rostoucí trend, v roce 2003 vykázalo Estonsku 11,3 %, nejvíce z EU 10. Na začátku tisíciletí je patrný stoupající trend také u Maďarska, naopak snížení schodků vykazovalo Slovensko a Polsko. Všeobecně lze říci, že vývoj BÚ platební bilance je u jednotlivých zemí výrazně rozkolísaný a s blížícím se datem vstupu do EU u něj nebyly patrné žádné konvergenční změny.

4.3 Období 2004 – 2011

V úvodu této podkapitoly je nutné zdůraznit, že pro potřeby srovnání jsou v následujícím textu pro celé toto období brány údaje EU 27, přestože Bulharsko a Rumunsko se staly členy EU až v roce 2007.

4.3.1 Vývoj reálného HDP

Po vstupu do EU, tedy oproti předešlému sledovanému období, lze říct, že skupina EU 10 má jako celek velmi podobný průběh na přírůstkách reálného HDP. Přes poměrně veliké rozpětí maximálních a minimálních přírůstků je toto rozpětí srovnatelné se státy EU 15, vezmeme-li v úvahu dobu po světové krizi, kdy především státy jižní Evropy EU 15 se špatně vyrovnávají s důsledky první vlny světové krize, je rozpětí ekonomického růstu EU10 dokonce nižší než EU 15. Světová hospodářská krize začátku 20. století je dominantou tohoto sledovaného období a jak je vidět na Graf 7, pokles HDP zasáhl všechny státy bez ohledu na to, jestli jsou zakladateli této instituce nebo nováčky. Graf 7 souží pouze k dokreslení nastíněné situace, celkové informace k jednotlivým státům se nachází v Příloze D.

Graf 7: Vývoj reálného HDP pro EU 27 v období 2003 – 2012¹

Zdroj: vlastní dle hodnot Eurostatu

Při podrobné analýze tohoto grafu byla nalezena podobnost křivky ČR a průměru EU 10 v období před světovou krizí. Zároveň je zde patrná shoda EU 15 a EU 27. Po nahlédnutí do celkového objemu reálného HDP (nikoliv přírůstků) v Příloze D, je nutné konstatovat, že podíl 12 nových států na celkovém HDP činí v letech 2004 – 2011 v průměru pouhých 6,4 % při podílu 21 % obyvatelstva. Pozitivní je, že podíl má od roku 1999 pouze rostoucí tendenci, přestože se jedná o přírůstky pouze malé (1999 5,38 %, 2004 5,9 %, 2011 6,8 %).

¹ Data 2012 jsou předpokládána

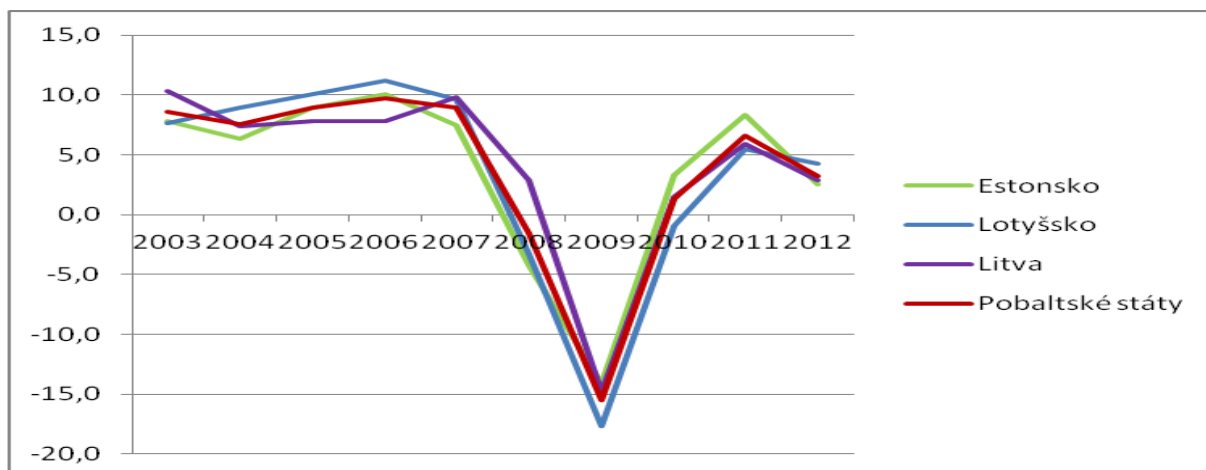

Graf 8: Vývoj vybraných přírůstků HDP v letech 2003 - 2012¹

Zdroj: vlastní dle Eurostatu

Také v tomto sledovaném období je vývoj přírůstků HDP Pobaltských zemí téměř stejný dokonce více než v předcházejícím období, proto budou pro přehlednost Grafu 7 křivky Estonska Litvy a Lotyšska opět nahrazeny jejich průměrem. Detail těchto států je možné vidět v Graf 9.

Graf 9: Procentní přírůstky HDP Pobaltských států v letech 2003 – 2012²

Zdroj: vlastní dle Eurostatu

¹ Data 2012 jsou předpokládána

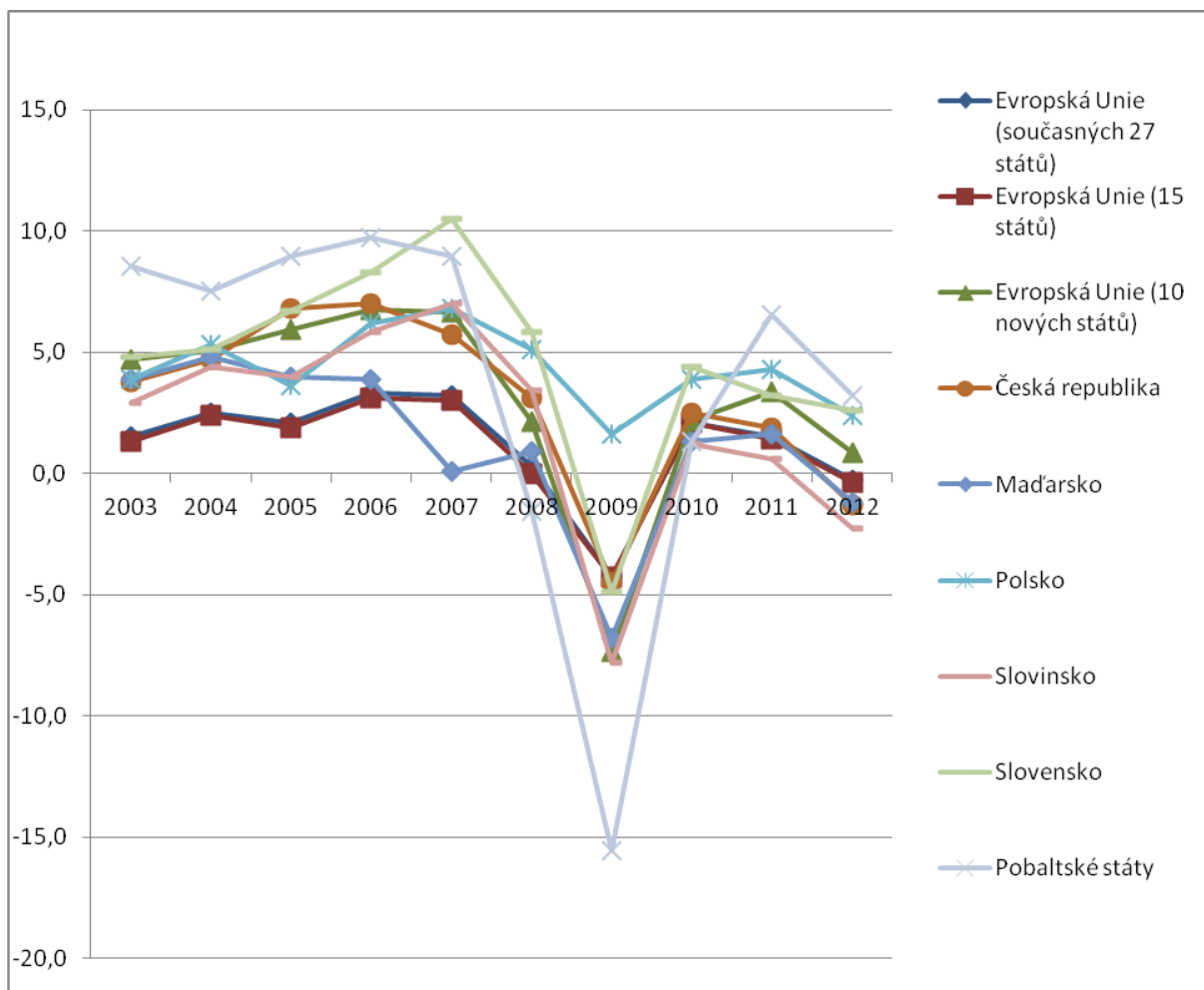
² Data 2012 jsou předpokládána

Vývoj přírůstků HDP v letech 2003 až 2007 se ustálil bez větších výkyvů v rozpětí mezi státy srovnatelném s EU 15. Pobaltské státy pokračují v trendu přírůstků na úrovni kolem 10 %, oproti severnějším sousedům mírně zaostává Litva s přírůstkem necelých 8 % (7,8 % v roce 2006), stále však zůstává třetí nejrychleji rostoucí ekonomikou v EU 10 právě za Lotyšskem (11,2 % v roce 2006) a Estonskem (10,1 % v roce 2006), svého maxima 9,8 % dosáhla Litva v roce 2007, v době kdy Estonsko a Lotyšsko stejně jako některé další evropské státy již začaly upadat do recese v důsledku světové hospodářské krize. Krize zasáhla Pobaltské státy nejvíce ze všech států EU 27, v roce 2009 vykázaly pokles HDP až za hranici 14 %, v případě Lotyšska dokonce pokles na 17,7 % a výrazně se tak podílely na špatném průměru EU 10. V následných dvou letech však dokázaly přírůstky HDP opět nastartovat, v roce 2011 jako jediná z EU 27 dosáhly nad hranici 5 % (Estonsko 8,3 %, Litva 5,9 %, Lotyšsko 5,5 %). Opětovně můžeme konstatovat, že se v tomto období jedná o ekonomiky s největším rozpětím hodnot přírůstků reálného HDP a směrodatnou odchylkou, úplně nejvyšších čísel dosahuje Lotyšsko s 28,9 %, resp. 9,26 %. Rychlým růstem ekonomiky od začátku tisíciletí dohánějí Pobaltské země ekonomický náskok ostatních postkomunistických zemí z 90. let; estonské HDP dosahovalo v roce 1996 36 % průměru EU 27 v paritě kupní síly na obyvatele, zatímco ČR více jak dvojnásobku, 78 %. V roce 2006 již 66 % oproti 80 % českým. Podíl HDP vybraných zemí na osobu v paritě kupní síly na průměru EU 27 je zobrazen v Tabulce 4.

Tabulka 4: Podíl HDP vybraných zemí EU 10 k průměru EU 27 (v %)

geo\time	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
EU 27	100	100	100	100	100	100	100	100
EU 15	113	113	112	111	111	110	110	110
Česká republika	78	79	80	83	81	83	80	80
Estonsko	57	61	66	70	69	63	63	67
Lotyšsko	47	50	53	57	58	54	54	58
Litva	51	53	55	59	61	55	57	66
Slovensko	57	60	63	68	73	73	73	73

Zdroj: vlastní dle hodnot Eurostatu

Graf 10: Procentní přírůstky HDP ve vybraných zemích EU 10 v letech 2003 – 2012¹

Zdroj: vlastní dle Eurostatu

V ČR měl vstup do EU příznivý vliv na růst produktu, od počátečních mírnějších přírůstků až na 7 % v roce 2006, což bylo zároveň maximum ČR v tomto sledovaném období. Poté nastala recese v důsledku celosvětové hospodářské krize, kdy v roce 2009 došlo k propadu ekonomiky o 4,5 %, což je o pouhé dvě desetiny procenta horší než průměr EU 15 (průměr EU 10 byl -7,3 %). Následně došlo k ožívování ekonomiky jako ve všech státech EU 10,

¹ Data 2012 jsou předpokládána

přírůstky však nejsou vysoké. Oproti tomu svůj největší růst zažívá Slovensko, Evropská banka jej označila za nejrychleji transformující ekonomiku na světě¹ pro rok 2004 s přírůstkem HDP 5,1 %. Následně se přírůstky vyšplhaly až na 10,5 a 5,8 % v letech 2007 a 2008 a předčilo tak i Pobaltské státy, čímž získalo maximum EU 10 ve dvou následných letech. V roce 2007 to znamená více jak trojnásobek průměrných přírůstků EU 27, v roce 2008 dokonce skoro dvacetinásobku, neboť většina států již upadala do recese v důsledku krize. Jedním z důvodů ekonomické expanze může být stejně jako v případě Pobaltí nižší ekonomická vyspělost a celková příznivá ekonomická situace, dále pak daňová reforma z roku 2004, po jejíž zavedení se zvýšil příliv zahraničních investic na dvojnásobek² – BBC dokonce označil Slovensko „miláčkem“ nadnárodních společností³. Je však nutné podotknout, že téměř veškeré investice směřují do bratislavské oblasti a v zemi se prohlubují teritoriální rozdíly. Po krizovém roce 2009, kdy Slovensko skončilo podobně jako ČR za průměrem EU 15 a vysoko nad průměrem EU 10 (Slovensko -4,9 %, EU 15 -4,3 %, EU 10 -7,3 %), se na Slovensku opět zvýšily přírůstky reálného HDP, v roce 2010 dokonce dosáhlo se 4,4 % maxima EU 10 a za Švédskem druhé místo v EU 27, přesto však nedokázalo navázat na výsledky hospodářství před krizí tak jako Pobaltské země.

Polský a Slovinský vývoj přírůstků HDP se nevyznačuje žádnými výraznými rysy ani silnými výkyvy. Za zmínku stojí nízké přírůstky Slovinska v prvních dvou letech po vstupu do EU, což může být důsledek ekonomické vyspělosti a konvergenčí k EU 15. Slovinsko vstupovalo do EU s 87 % průměru EU 27 v paritě kupní síly na osobu. V dalších letech však již přiblížila růstové tempo ostatním státům EU 10. Patří také mezi státy, které světová krize zasáhla výrazněji a způsobila pokles ekonomiky o 7,8 %. Polsko naopak zasáhla krize ve vývoji HDP nejméně, jako jediný stát z EU 27 má roku 2009 přírůstky reálného HDP v plusových hodnotách, 1,6 %, v roce 2010 má po Slovensku druhou nejrychleji rostoucí ekonomiku z EU 10 a čtvrtou z EU 27. Polsko má v tomto sledovaném období nejvyrovnanější přírůstky

---

¹ *Slovakia's economy enjoys EU boom* [online]. BBC news, 2005 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4506109.stm>>

² tamtéž

³ tamtéž

HDP Z EU 10, hodnota rozpětí maxima a minima Polska je 5,2 %, což je víc jak pětkrát méně než Lotyšska, směrodatná odchylka 1,53 %.

Vývoj maďarské ekonomiky v tomto sledovaném období nepatří mezi ty nejvydařenější. Maďarsko vstupovalo do EU jako jedna z vyspělejších ekonomik s 63 % průměru EU 27 v paritě kupní síly na obyvatele. V letech 2004 a 2005 se přírůstky reálného HDP pohybovaly mírně pod průměrem EU 10, v roce 2006 se však projevíly kumulované problémy fiskální politiky, přírůstky dosáhly 3,6 % - minima mezi středo a východoevropskými státy. Roku 2007 už pouhých 0,1 % (Slovensko toho roku 10,5 %, průměr EU 10 6,7 %). Maďarsko také dosáhlo v období 2004 – 2011 nejnižší hodnoty maxima 4,8 % z EU 10. Důvodem pro maďarskou měnovou krizi a následnou hospodářskou recesi byla především velká zahraniční zadluženost jak vládního sektoru tak podniků a domácností. Díky dlouhodobě vyšším domácím úrokovým sazbám docházelo k zadlužování v zahraničí, následně oslabující Forint zahraniční půjčky výrazně zvýšil náklady na zahraniční půjčky, což představovalo reálnou hrozbu pro ekonomickou stabilitu. Maďarskou krizi ještě prohloubila přicházející světová krize, která ho zastihla v nejméně vhodnou dobu, když se ještě zvýšila opatrnost investorů. Maďarský měnový trh, který byl považovaný jako jeden ze čtyř stabilních společně s Českou republikou, Slovenskem a Polskem¹, se tak dostal do spekulativního pásma.

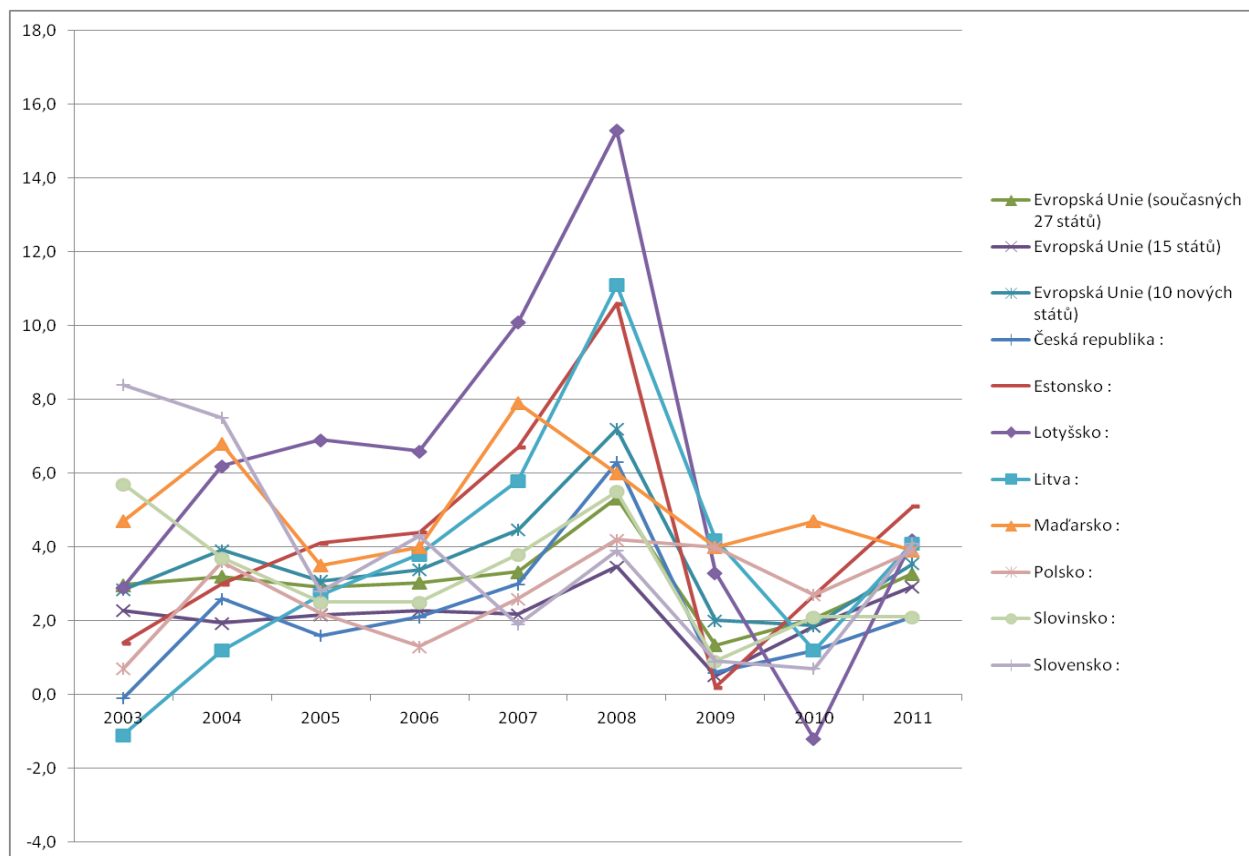
4.3.2 Vývoj inflace

V případě reálného HDP bylo v první polovině sledovaného období patrné přiblížení EU 10 k EU 15, v případě inflace zůstávají velké rozdíly. Zatímco se členské státy EU 15 od roku 2002 až do počátků světové finanční krize v roce 2007 pohybovaly v rozmezí 1 – 4 % téměř bez výjimky, státy EU 10 v roce 2003, jak je možné vidět na následujícím Graf 11, v rozmezí -1 – 8 %, tedy v trojnásobném rozpětí. Také je možné u zemí střední a východní Evropy

---

¹ *Maďarsko* [online]. IHNED.cz, 2009 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://byznys.ihned.cz/trhy-a-investice/c1-32508410-madarsko>>

pozorovat shodný jev, kdy od počátku 20. st. docházelo k soustavnému klesání inflace, zatímco od vstupu do EU došlo k opětovnému růstu. Důvodem je pravděpodobně růst cen některých základních komodit jako zemědělských výrobků nebo energie.

Graf 11: Míra inflace ve vybraných státech EU 10 v období 2003 – 2011

Zdroj: vlastní dle Eurostatu

Výjimku tvoří pouze Slovensko a Slovinsko. Slovinsko i po vstupu do EU pokračovalo vklesajícím trendu inflace, což poukazuje na snahu splnění konvergenčních kritérií pro přijetí Eura, ke kterému došlo od 1.1.2007, poté opět došlo k růstu inflace, to může být také následek vstupu do eurozóny, protože dochází k přepočtu na novou měnu.¹ Slovenská inflace dosáhla již v roce 2003 8,3 %, což je maximum mezi státy EU 10 a zároveň od roku 2000 také nejvyšší slovenská hodnota, v následujících dvou letech pak docházelo k poklesu. V letech 2007, 2008 a 2010 vykazalo Slovensko nejnižší hladinu inflace mezi státy EU 10. Kolísání

¹ OECD Economic Surveys: Slovenia 2009. OECD Publishing, 2009. 160 s. ISBN: 978-92-64-03078-7.

slovenské cenové hladiny lze přisoudit inflačním tlakům způsobeným rychlým růstem HDP a zároveň snaze Slovenska o plnění kritérií pro vstup do eurozóny.

Nejvýčnivéjší křivku je v tomto období možné sledovat v podání Lotyšska. Tedy u všech Pobaltských zemí je možné sledovat vysokou inflaci především v letech 2007 a 2008. Pavel Kohout dává hlavní příčinu zavedení pevných kursů domácích měn vůči cizím tvrdým měnám, tzv. pevná měnová kotva, která „zbavuje centrální banku možnosti kontroly nad objemem peněz v ekonomice“¹. Lotyšská cenová hladina vykazala za sledované období největší výkyvy, v roce 2008 dosáhla maxima inflace 15,3 % - nejvyšší hodnoty celé EU za sledované období – a během dvou let deflace 1,2 %, jeho rozpětí tak dosahuje 16,5 %, což je téměř šestinásobek rozpětí průměru EU 15 a čtyřnásobek EU 10. Další zemí s dlouhodobě vysokou cenovou hladinou je Maďarsko, poměrně vysokou inflaci z roku 2004 6,8 % se podařilo v následujících dvou letech snížit na 3,5 a 4 %, následně se však tempo růstu spotřebitelských cen opět zvýšilo na 7,9 % po zavedení balíčků opatření, která zvyšovala příjmovou stánku vládního rozpočtu. Zavedení rozličných poplatků a zvýšení daní se promítlo také do inflace.² Přestože se očekávalo snížení inflace v důsledku zpomalení ekonomického růstu, inflace zůstává stále okolo 4 %, v roce 2010 mělo dokonce po Rumunsku spolu s Řeckem druhou nejvyšší inflaci z celé EU 4,7 %.

ČR nevykazovala žádné výrazné výkyvy cenové hladiny a držela se po celou dobu pod průměrem EU 10 v okolí hodnot průměru EU 15, v letech 2005 a 2011 dosáhla minima zemí EU 10 i průměru EU 15 s hodnotami 1,6 %, resp. 2,1 %. S rychlým růstem ekonomiky přicházejí také větší inflační tlaky na státy EU 10, zároveň se projevíly postupné deregulace dříve regulovaných cen a změny daňových sazeb.

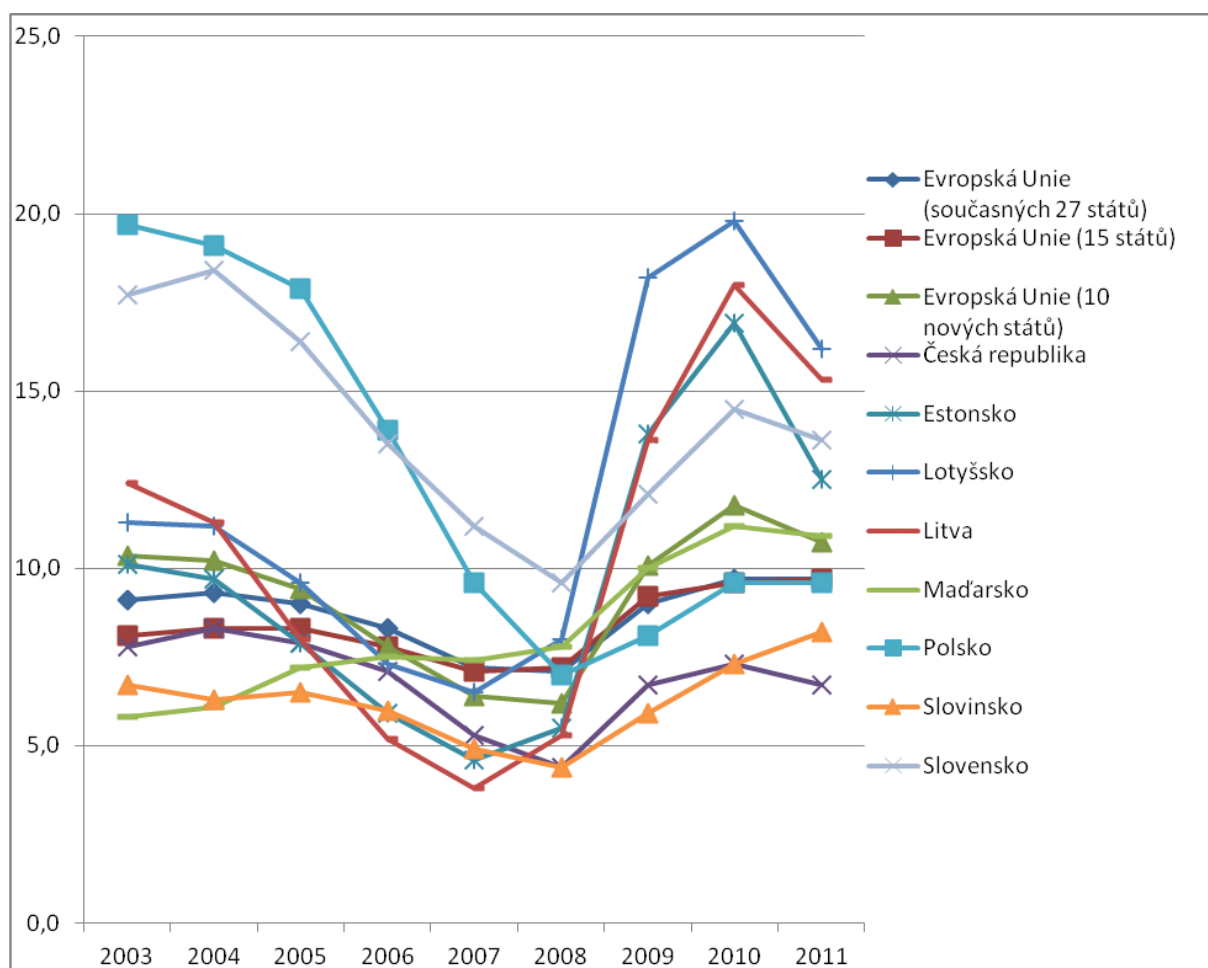
---

¹ *Pád premiantů – Lotyšsko* [online]. Finmag.cz, 2009 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.finmag.cz/cs/finmag/ekonomika/pad-premiantu-lotyssko/>>

² *Maďarsko* [online]. IHNED.cz, 2009 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://byznys.ihned.cz/trhy-a-investice/c1-32508410-madarsko>>

4.3.3 Vývoj nezaměstnanosti

V první polovině sledovaného období pokračoval trend soustavného mírného poklesu nezaměstnanosti států celého EU 27 kromě Portugalska, které nastartovalo rostoucí tendence již od roku 2000, a od roku 2003 Maďarska. To navíc v roce 2001 výrazně zvýšilo minimální mzdu a zavedlo garantované mzdy zaměstnancům s určitým stupněm vzdělání¹, což sice zaručuje určitou mzdovou úroveň, zároveň ale může vyvíjet tlak na nižší zaměstnanost, neboť zvyšuje mzdové náklady na kvalifikované pracovníky.

Graf 12: Míra nezaměstnanosti ve vybraných zemích EU 10 v letech 2003 – 2011

Zdroj: vlastní dle Eurostatu

¹ OECD Economic Surveys: Hungary 2010. OECD Publishing, 2010. 147 s. ISBN: 978-92-64-07711-9.

Jak je patrné na Graf 12, výraznější pokles zaznamenaly Pobaltské státy, z nichž nejmarkantnější byl v Litvě, kdy se díky vysokému hospodářskému růstu snížila nezaměstnanost z 12,4 % z roku 2003 na 3,8 % v roce 2007. Poté však v důsledku nepříznivé hospodářské situace došlo k opětovnému zvýšení na 18 % v roce 2010, dosáhlo tak největšího rozpětí minima a maxima 14,2 % z EU 10. Nezaměstnanost v Pobaltských zemích je z velké části strukturálního původu, také nezaměstnanost mladých je nad průměrem EU 27¹. To vytváří nebezpečí odchodu mladých pracovních sil do zahraničí. Podle nezávislého průzkumu v Estonsku je typickým emigrantem muž pod 35 let nepatřící k žádné menšině se středním a nižším vzděláním technického směru. Podle OECD je největším problémem pobaltské nezaměstnanost malá pružnost pracovního trhu a nízká produktivita práce, přestože se v posledních letech neustále zvyšuje, jeho úroveň zůstává nízká pod průměrem EU 27².

Také Česká republika dosáhla strmějšího poklesu z 8,3 % v roce 2004 na 4,4 % v roce 2008, v této době také došlo ke zvýšení produktivity práce a jeho tempo bylo vyšší než růst reálných mezd.³ Míra nezaměstnanosti 4,4 % byla nejnižší hodnota toho roku mezi postkomunistickými zeměmi, stejnou hodnotu vykazalo i Slovinsko, pro obě země to byla zároveň nejnižší míra nezaměstnanosti ve sledovaném období, avšak i v těchto zemích došlo následně k nárůstu.

Vysokou míru nezaměstnanosti z předešlého období se úspěšně podařilo snížit také na Slovensku a v Polsku, kde míru nezaměstnanosti dlouhodobě představuje největší makroekonomický problém. Přes jeho negativní prvenství od roku 2002 v rámci EU 10, kdy dosáhlo 20 % nezaměstnanosti, se mu ji dařilo soustavně snižovat, v roce 2006 předalo na 13,5 % štafetu nejvyšší nezaměstnanosti Slovensku a v roce 2008 dosáhlo nejnižšího bodu

---

¹ *Harmonised unemployment rate by sex* [online]. Eurostat [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=teilm020&tableSelection=1&plugin=1>>

² *OECD Economic Surveys: Estonia 2009*. OECD Publishing, 2009. 236 s. ISBN: 978-92-64-03352-8.

³ *Analýza vývoje ekonomiky ČR a vybraných odvětví za rok 2007* [online]. Businessinfo.cz, 2008 [cit. 2012-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/analyza-mpo-ekonomika-odvetvi-rok-2007/1000431/48584/>>

7 % a v podstatě vyrovnalo průměr 7,1 % EU 27. I zde následovalo opětovné zvýšení, nicméně se podařilo udržet nezaměstnanost pod 10 %. Přes vysokou míru nezaměstnanosti sužovalo Polsko nedostatek pracovních sil s určitými kvalifikacemi a to díky otevření pracovních trhů některých členů EU 15. Podle deníku Mladá Fronta Dnes odešlo za prací okolo dvou miliónů Poláků.

Slovensko v roce 2007 nepřevzalo prvenství pouze mezi státy EU 10, ale v celé EU 27. Svého minima dosáhlo v roce 2008 s 9,6 %, přestože tak snížilo úroveň nezaměstnanosti od roku 2004 téměř o polovinu (z 18,4 %), stále byla tato hodnota nejvyšší z EU 10, v EU 27 horší výsledek vykazovalo pouze Španělsko s 11,3 %. Slovenská nezaměstnanost – podobně jako Maďarská – je závažná hlavně v jejím složení, jedná se o vysoký podíl dlouhodobé nezaměstnanosti – dlouhodobě nejvyšší ze zemí OECD¹, dále pak regionální a národnostní rozdíly. Všeobecně je horší situace na východě země, kde je méně pracovních příležitostí, horší infrastruktura a větší národnostní diverzifikace, naopak většina zahraničních investic a tedy případné nové pracovní příležitosti směřují do Bratislavského regionu. Oproti tomu maďarská nezaměstnanost vykazuje kromě regionálních také velké genderové rozdíly. Dalším negativním jevem je celková nízká zaměstnanost, především u žen s dětmi a nízký důchodový věk², což se negativně odráží do celkové ekonomické situace země.

Negativní zlom nastal v letech 2007, 2008, kdy míra nezaměstnanosti znatelně vzrostla u většiny zemí EU 27. Ze zemí EU 15 má velké problémy s nezaměstnaností Irsko, Řecko, Portugalsko a Španělsko, jehož míra nezaměstnanosti v roce 2010 a 2011 dokonce přesáhla 20 % a byla tak nejvyšší z celé EU 27.

4.3.4 Vývoj platební bilance

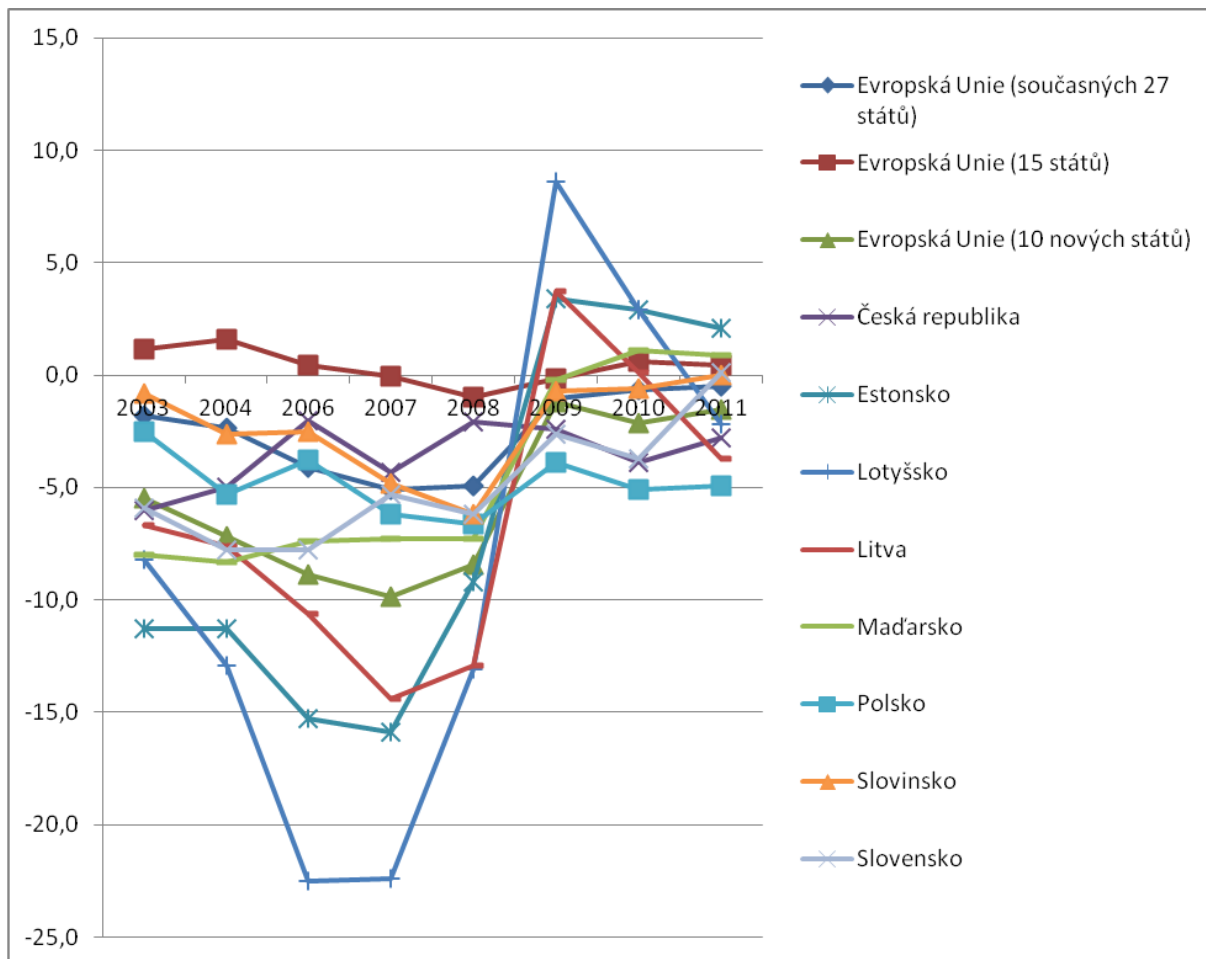
Až do roku 2008 zůstávají všechny BÚ platební bilance EU 10 ve schodku a i ty nejméně úspěšné dosahují výsledků více jak dvakrát horších než průměr EU 15. Nejlepší výsledky je možné

---

¹ *OECD Economic Surveys: Slovak Republic 2010*. OECD Publishing, 2010. 108 s. ISBN: 978-92-64-08337-0.

² *OECD Economic Surveys: Hungary 2010*. OECD Publishing, 2010. 147 s. ISBN: 978-92-64-07711-9.

sledovat u Slovinska, přestože v roce 2008 se schodek BÚ propadl až na 6,2 %, v ostatních letech byla bilance vyrovnaná s deficitem do 2,5 %. Hlavním obchodním partnerem je pro Slovinsko EU, podíl dovozu z unijních zemí se stabilně pohybuje okolo 80 % všech dovozů a podíl vývozu okolo 70 %.

Graf 13: Vývoj běžného účtu platební bilance/HDP v % u vybraných zemí EU 10 v letech 2004 – 2011

Zdroj: vlastní dle Eurostatu

Ve výsledcích následuje Slovinsko Česká republika, ta se může pochlubit, jak je patrné z Graf 13, stálým průběhem vývoje BÚ platební bilance s ropětím 3 %, podobně Polsko s rozpětím 2,8 %, které vykazuje řádově o 2 % vyšší schodek. Pro Polsko je hlavním obchodním partnerem EU, 80 % veškerého exportu míří právě tam, importovaného zboží je přibližně z EU 70 %. Přímé zahraniční investice (PZI) se v roce 2006 oproti předešlému roku zdvojnásobily, i přes celosvětovou krizi zůstávají velmi vysoké, k čemuž jistě přispěl

i relativně malý dopad krize právě na Polsko. BÚ ČR je dlouhodobě ve schodku a to i přesto, že jako jediná z EU 10 vykazuje přebytek obchodní bilance od roku 2005 do současnosti, BÚ zhoršují především výnosy z výrobních faktorů, dividendy a reinvestované zisky z přímých zahraničních investic.¹ Ty však nepředstavují pro stabilitu domácí ekonomiky žádné nebezpečí, neboť se nejedná o reálné finanční toky. Hlavním zahraničním partnerem jsou pro ČR ostatní země EU, přičemž podíl EU k veškerému dovozu je dlouhodobě mezi 70 a 80 %, vývoz okolo 85 %. Slovensko dokonce zaznamenalo v roce 2001 90 % vývoz do zemí EU. Také Slovensko za poslední tři roky, podobně jako Maďarsko, vykazuje přebytek obchodní bilance, přestože BÚ zůstával ve schodku, avšak již od roku 2003 vykazuje trend snižování tohoto schodku, v roce 2011 dosáhla SR vyrovnaného běžného účtu PB. Vysoká míra PZI, která je v současné době společně s reinvesticemi hlavním palivem pro Slovenskou ekonomiku, je zaměřená na vysoce exportní průmysl (převážně automobilový), ovlivňuje tak nejenom finanční účet PB, ale také BÚ prostřednictvím obchodní bilance a výnosů z výrobních faktorů.

Jak se již stalo téměř tradicí, nejvýraznější křivky patří Pobaltským státům. S rychlým růstem ekonomiky přišla také vysoká inflace a poptávka po zahraničním zboží. Došlo k zvýšení schodku BÚ, které kulminovalo v roce 2007, kdy Lotyšsko dosáhlo schodku 22,5 %. Lotyšsko dosahovalo nejvyšších schodků z EU 10 od vstupu do EU až do roku 2009, kdy skokově dosáhlo přebytku 8,6 %. Jeho rozpětí tvoří neuvěřitelných 31,1 % dosažené během dvou let. Pobaltským zemím pomohlo při vyrovnání schodku BÚ zpomalení růstu ekonomiky a následné snížení poptávky včetně zahraničního zboží. Přestože estonská obchodní bilance je stále ve schodku, má výrazně stoupající trend, za poslední tři roky se schodek snížil desetinásobně. I pro Pobaltské země je hlavním obchodním partnerem EU, především Dánsko, Finsko a Švédsko a také Rusko, kteří jsou zároveň největšími investory². Zajímavým jevem je, že od vstupu do EU se podíl exportu do zemí EU neustále snižuje, nejmarkantněji v Estonsku (v roce 2003 82,4 %, v roce 2011 66,3 %), nejméně v Litvě (o 6 %).

---

¹ *OECD Economic Surveys: Czech Republic 2010*. OECD Publishing, 2010. 157 s. ISBN 978-92-64-08294-6.

² *OECD Economic Surveys: Estonia 2009*. OECD Publishing, 2009. 236 s. ISBN: 978-92-64-03352-8.

4.4 Shrnutí kapitoly a srovnání vývoje zemí střední a východní Evropy

Obecně lze říct, že zpráva ohledně možnosti rozšiřování EU v polovině 90. let přinesla pozitivní motivaci pro transformující ekonomiky střední a východní Evropy. Přestože má tato skupina mnoho podobných rysů a ekonomických projevů, jedná se o zcela heterogenní skupinu.

Česká republika vstupovala do EU na úrovni 78 % reálného HDP v paritě kupní síly nynějšího EU 27, což je po Slovinsku druhá nejvyšší ze zemí EU 10, do roku 2011 se zvýšila na 80 %. ČR vstoupila do transformačního procesu „s nadšením“ a poměrně hladce jím proplula, když nezaznamenala výrazně velký transformační propad, hyper inflaci ani vysokou nezaměstnanost, obchodní bilance i bilance BÚ byla poměrně vyrovnaná. ČR využila geografické polohy, pověsti a vyspělosti země z první republiky a jako jedna z prvních nalákala zahraniční investory. Zároveň však také jako první pocítila následky přehřátí ekonomiky a větší politické roztržky již v druhé polovině 90. let. Následně však opět došlo k růstu a ustálení makroekonomické situace. Mezi EU 10 byla vždy spíše nadprůměrná, po vstupu do EU svou stabilní pozici potvrdila rychlejším růstem ekonomiky. Monetární politika má silnou stabilní pozici, fiskální politiku by bylo třeba zefektivnit, dokonce se dříve již dostala do rozporu s monetární politikou. ČR je otevřenou ekonomikou závislou na zahraničním obchodě, stejně jako ostatní postkomunistické země využívá PZI jako akcelerátor ekonomiky. Krize ji zasáhla ve stabilní pozici, dle OECD by neměla mít s následky krize velké potíže, bylo by vhodné zvýšit proinvestiční politiku a udělat další kroky k znovuoživení ekonomiky¹.

Dlouhodobě lepších výsledků dosahovalo pouze Slovinsko, jež také dokázalo využít dobré výchozí pozice. V době transformace sice dosáhlo hyperinflace, ale v polovině 90. let již vykazovalo naprosto stabilní výsledky, pouze míra inflace byla do doby vstupu do EU mírně vyšší kolem 8 %. Následně byla patrná snaha o dodržení konvergenčních kritérií pro přijetí Eura, následně míra inflace opět mírně stoupla. Slovinsko zasáhla celosvětová krize citelněji než ČR, přesto by nemělo mít s celosvětovou krizí výrazné potíže, i když dochází k vyššímu

---

¹ *OECD Economic Surveys: Czech Republic 2011*. OECD Publishing, 2011. 157 s. ISBN: 978- 92- 64-08294-6.

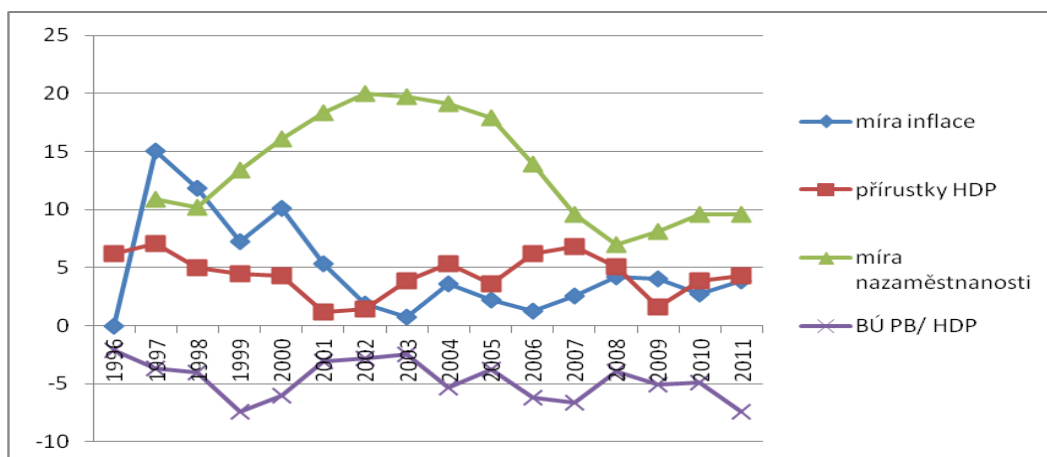
zadlužování obyvatel, není patrný žádný problém vedoucí k nerovnováze. Slovinsko již zavedlo daňové úlevy pro některé druhy investic.¹

Slibnou pozici si vybudovalo Polsko, z úrovně 49 % HDP průměru EU 27 z roku 2003 se dnes vypracovalo na 64 %. Ani Polsko neprožilo nijak extrémní transformační pád ekonomiky, zato bylo na začátku 90. let vystaveno hyperinflaci a ani její míra z konce 90. let nebyla nijak příznivá. Byla však doplňována rychlejším růstem HDP. Následné zpomalení růstu ekonomiky (a nižší mírou inflace) vystřídalo po vstupu do EU znovunastartované přírůstky HDP. Avšak vysoká inflace odešla s koncem tisíciletí a nyní nepřesahuje hranici 4 %. I dlouhodobý problém, vyšší míru nezaměstnanosti, se podařilo omezit a v době nástupu krize, kdy mnohé ostatní státy EU 10 začínaly vykazovat dvojciferná čísla, stáhlo stabilně míru nezaměstnanosti pod 10 %. Obchodní bilance i bilance BÚ je dlouhodobě v deficitu, ale jeho průběh není kolísavý. Bylo také jedinou zemí z celé EU 27, jež zaznamenala kladné přírůstky reálného HDP v roce 2009. Polsko si tak i době krize zajistilo stabilní přítok zahraničních investic, které jsou v posledních letech směřovány především do služeb. André Sapir, ekonom z Bruselské organizace Bruegel, který se specializuje na evropskou integraci, řekl, že polský úspěch byl kombinací dobré monetární i fiskální politiky, která nepřipustila, aby se zahraniční zadlužování vymklo kontrole jako v Maďarsku. Zároveň přišly vhodné změny ve veřejném sektoru.² Navíc Polsko je nejlidnatější země z nových členů EU 10, tudíž není natolik závislé na zahraničním obchodě. Na polském vývoji ekonomiky je patrný vztah vývoje HDP k inflaci a nezaměstnanosti a HDP k běžnému účtu platební bilance, jak dokresluje Graf 14.

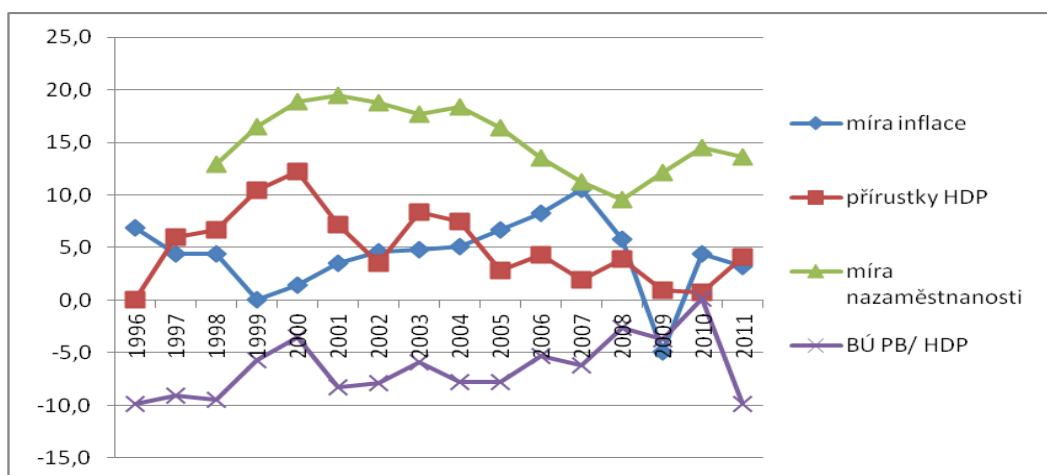
¹ *OECD Economic Surveys: Estonia 2012*, OECD Publishing, 2012. 124 s. ISBN: 978-92-64-12831-6.

² *Economic Gloom in Europe Barely Touches Proud Poland* [online]. The New York Times, 2012 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.nytimes.com/2012/07/18/world/europe/economic-gloom-in-europe-barely-touches-poland.html?pagewanted=all>>

Graf 14: Vývoj ekonomických ukazatelů v polské ekonomice

Zdroj: vlastní dle hodnot Eurostatu

Graf 15: Vývoj ekonomických ukazatelů ve slovenské ekonomice

Zdroj: vlastní dle hodnot Eurostatu

Také na Slovenském vývoji ekonomiky jsou v Graf 15 dobře patrné tyto souvislosti. V roce 1996 vykazovala slovenská ekonomika nejrychlejší růst reálného HDP ze všech zemí EU 10, zároveň v tom samém roce měla nejvyšší schodek BÚ platební bilance. V následujících letech se ekonomický růst zpomalil, poklesl schodek BÚ, stoupla míra nezaměstnanosti, která v letech 1999 – 2001 byla nejvyšší v EU 10. Přestože s následujícím ekonomickým růstem nezaměstnanost klesla, představuje pro Slovensko nejzávažnější dlouhodobý problém. Pod 10 % klesla pouze jednou v roce 2008, momentálně se pohybuje kolem 15 %. Slovensko zaznamenalo největší růst po vstupu do EU, následné přijetí Eura v roce 2009 za národní měnu ještě zvýšilo důvěryhodnost u investorů. V době expanze také došlo z důvodu zvýšené poptávky k opětovnému zvýšení schodku BÚ platební bilance, přestože obchodní bilance je poslední tři roky v přebytku. Došlo ke snížení nezaměstnanosti, inflace kolísá ve snaze udržet

ji tak, aby byly splněny konvergenční požadavky k přijetí Eura. V letech 2007 – 2010 dokonce překonalo rychlostí přírůstků HDP Pobaltské státy. PZI využívá jako většina zemí středoevropských zemí jako pohon k růstu ekonomiky, avšak většina investic jde do automobilového průmyslu, což je vysoce exportní zboží, jehož odbyt závisí na ekonomické situaci importujících států. Podle OECD je momentálně nejsilnějším hráčem na trhu, zároveň varuje, že přestože se zdá, že se Slovensko dokázalo se současnou krizí vyrovnat, fiskální politika působí procyklicky a hrozí přehřátí ekonomiky. Dále upozorňuje na rostoucí nezaměstnanost včetně mizivé zaměstnanosti romské menšiny téměř bez vzdělání.¹ V roce 2004 dosahovalo Slovensko 57% ekonomické úrovně EU 27 v paritě kupní síly na obyvatele, v roce 2011 již 73 %.

Při prvním pohledu na maďarské statistické ukazatele se zdá být vyrovnanou stagnující ekonomikou, což by nemuselo být nijak podezřelé, neboť Maďarsko již od dob transformace volí pomalou cestu gradualismu. V letech 1999 – 2003 dokonce vykazuje nejnižší míru nezaměstnanosti. Avšak po vstupu do EU jako jediná země EU 10 nezažívá růst ekonomiky, zatímco schodek BÚ platební bilance a obchodní bilance je dlouhodobě vysoký (až do roku 2008), stejně tak jako nadprůměrná míra inflace, která sice nedosahuje čísel konce 90. let, přesto je mnohdy dvojnásobná oproti průměru EU 10. Také Maďarsko je ekonomicky silně navázané na obchodní zahraniční vztahy a PZI, bohužel ale také na úvěry. Neefektivní hospodaření se státním rozpočtem a zvyšování schodků veřejných rozpočtů a zároveň vysoká zadluženost občanů v zahraničí vyústila v roce 2007 v žádost Maďarska o finanční pomoc u MMF. Evropská centrální banka se na základě konzultací s MMF rozhodla v říjnu 2008 půjčit Maďarsku 5 mld. € na podpoření likvidity. Začátkem roku 2009 dokonce požádal jeho premiér o půjčku pro všechny postkomunistické země. Některé země, včetně ČR, se však od jeho žádosti distancovaly.² V roce 2007 začala vláda s fiskálními opatřeními, ale ve snaze zvýšit příjmy státního rozpočtu zvýšením daní zvýšila míru inflace. V publikaci z roku 2007 OECD předběžně komentuje kroky, které chystala maďarská vláda s jistým pozitivním

---

¹ *OECD Economic Surveys: Slovak Republic 2012*. OECD Publishing, 2012. 104 s. ISBN: 978-92-64-18491-6.

² *Maďarsko chce požádat EU o pomoc pro celý středoevropský region včetně Česka* [online]. Patria, 2009 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.patria.cz/Zpravodajstvi/1369802/madarsko-chce-pozadat-eu-o-pomoc-pro-celystredoevropsky-region-vcetne-ceska.html>>

očekáváním; vláda oznámila ambiciózní plány na fiskální konsolidaci a snahu o dosažení 3% schodku do roku 2010. Navrhla dočasné změny, které by postupně vedli k celkové strukturální restrukturalizaci. OECD je označila jako plány s velkým potenciálem.¹ V roce 2010 je již text méně optimistický: Maďarsko se navzdory mezinárodní pomoci potýká s největší recesí mezi státy OECD, ačkoliv probíhá stabilizace, recese je hluboká. Fiskální konsolidace by měla pokračovat, aby se zabránilo cykličnosti, důchodová reforma, která zvýší nabídku práce, by měla být trvalá.² V roce 2012 již uvádí: Kontroverzní domácí politika přispěla k nejistotě a tím ublížila především spotřebitelům, podnikům a pozbyla důvěry na trhu. Stabilizace ekonomiky je první prioritou. Posílení důvěryhodnosti a předvídatelnost domácí politiky jsou nezbytné k vytvoření prostředí, které bude příznivé pro růst a rostoucí příjmy. Dohoda s mnohostrannými organizacemi by pomohla obnovit důvěru a podporu nutné fiskální konsolidace.³ Nelze tedy odhadnout, jakým směrem se bude maďarská ekonomika ubírat. Příznivé není ani porovnání, že v roce 2004 bylo na ekonomické úrovni 63 % EU 27, zatímco v roce 2011 byl poměr pouze o 3 % vyšší.

---

¹ *OECD Economic Surveys: Hungary 2007*, OECD Publishing, 2007. 124 s. ISBN: 978-92-64-03276-7.

² *OECD Economic Surveys: Hungary 2010*. OECD Publishing, 2010. 147 s. ISBN: 978-92-64-07711-9.

³ *OECD Economic Surveys: Hungary 2012*. OECD Publishing, 2012. 152 s. ISBN: 978-92-64-12727-2.

5. Ověření výzkumných předpokladů

Evropská unie ovlivnila státy EU 10 ještě před vstupem do EU a to jednak motivačně a jednak ekonomicky finanční podporou kandidátských zemí a rozvíjením vzájemného obchodu. Ve sledovaném období se zvyšovaly přírůstky reálného HDP u států EU 10 několikrát rychleji než u států EU 15. Po začlenění kandidátských zemí do EU se toto tempo podle předpokladů ještě zvýšilo. Toto zrychlení však nebylo nijak skokové vzhledem k datu přijetí. Již od přístupových jednání docházelo k navazování blízké spolupráce EU s kandidátskými zeměmi a postupné odbourávání bariér propojení ještě usnadňovalo. Šlo o využití potenciálu kandidátských zemí a také o přípravu kandidátských zemí. Je tak možné říct, že tento skok byl rozložen do bezmála deseti let. Vysoký růst HDP byl u většiny států doprovázen růstem inflace, poklesem míry nezaměstnanosti a schodkem BÚ platební bilance.

Přestože v počátku sledovaného období bylo tempo růstu jednotlivých zemí EU 10 nesourodou skupinou, s blížícím se datem vstupu docházelo k vyrovnání průběhu ekonomického růstu. Snížilo se rozpětí jak mezi státy, tak rozpětí hodnoty přírůstku HDP jednotlivých států. Tento jev je přisuzován konvergenci k požadavkům pro vstup do EU. Přestože po vstupu do EU, jak již bylo řečeno, byl růst ekonomiky nových zemí vyšší, bylo možné sledovat podobný průběh křivek jako u EU 15.

Došlo také k postupné změně v platební bilanci nových členů. Všeobecně (kromě Pobaltských států) docházelo k postupnému snižování schodků běžného účtu. Hlavní podíl na tom měla obchodní bilance, která tvoří hlavní podíl BÚ. Schodek obchodní bilance se výrazně snížil u všech zemí, ČR má od roku 2005 dokonce přebytek této bilance, od roku 2009 také Slovensko a Maďarsko. Do doby hospodářské krize se zvyšovaly také přebytky na účtu služeb, které následně u některých zemí mírně poklesly. Hlavní příčinou schodku běžného účtu v několika posledních letech je účet výnosů z výrobních faktorů, konkrétně dividendy a reinvestované zisky z přímých zahraničních investic. Jako reinvestované však nepřinášejí hrozbu pro stabilitu ekonomiky. Podíl zahraničních finančních investic na HDP na finančním účtu platební bilance zaznamenaly největší nárůst v době vstupu zemí do EU, v roce 2004 a 2005 zaznamenaly některé země několikanásobný nárůst (ČR 350 %, Litva 500 %, Polsko 350 %), rostoucí trend vydržel až do roku 2008, kdy s nástupem krize zaznamenaly všechny

země pokles přírůstků, v následujících letech je již u některých zemí patrné mírné oživení přílivu investic.

Ve výzkumné části diplomové práce byla ověřena správnost předpokladu, že Česká republika měla a stále má čelní postavení mezi státy EU 10. České republice patří druhé místo mezi středo a východoevropskými státy (za Slovinskem), pokud ovšem budeme uvažovat kompletní EU 10 včetně Malty a Kypru, patří ČR až místo čtvrté.

Dále byl vyvrácen předpoklad, že růst přírůstků reálných HDP bude vyšší než růst přírůstků Slovenska. To se po vstupu do EU stalo oblíbeným cílem nejenom PZI, ale také turistického ruchu, který kromě přímých příjmů také přináší další pracovní příležitosti v oblasti služeb a celkový rozvoj navštěvovaných regionů. V počátečních letech po vstupu do EU byl růst ČR a SR téměř vyrovnaný, od roku 2007 však dosahovalo Slovensko téměř dvojnásobného tempa růstu ekonomiky. Bilance BÚ je pro obě země dlouhodobě v mírném schodku, přestože obchodní bilance jsou v přebytku (ČR od roku 2005, SR od roku 2009), v obou případech ovlivňují celkový schodek BÚ výnosy z výrobních faktorů, většinou jako reinvestované zisky. Je však třeba uvést, že přes vyšší růst ekonomiky, vykazuje Slovensko také dvojnásobné množství nezaměstnaných. Nezaměstnanost a regionální rozdíly jsou výraznou slabinou slovenského hospodářství. OECD dokonce vyslovil obavy z přehřívání ekonomiky.¹ Rychlejší růst ekonomiky ukazuje na nižší ekonomickou vyspělost. Také v případě Pobaltských států je možné potvrdit předpoklad o nižší ekonomické vyspělosti.

Předpoklad autorky o zpomalení růstu HDP a zvýšení míry inflace u zemí, jež nově zavedly Euro jako domácí měnu lze jen těžko potvrdit nebo vyvrátit. Euro zavedlo Slovinsko k 1. lednu 2007, Kypr a Malta k 1. lednu 2008 a Slovensko o rok později k 1. lednu 2009. Vzhledem k období, kdy se staly součástí eurozóny, není možné z dostupných informací v rozsahu této práce zjistit, jaký původ měl pokles reálného HDP, případně nárůst míry inflace. Slovinsko mělo v roce 2007, kdy vstoupilo do eurozóny, nejvyšší přírůstek HDP od roku 2004. Tudíž i následná vyšší míra inflace může být spojena s vyšším ekonomickým růstem, anebo inflačními tlaky způsobenými přechodem na novou měnu bez možnosti zásahu

---

¹ *OECD Economic Surveys: Slovak Republic 2012*. OECD Publishing, 2012. 104 s. ISBN: 978-92-64-18491-6.

centrální banky. V případě Malty a Kypru došlo k mírnému poklesu HDP, v roce 2008 došlo k ekonomickému poklesu takřka všech vyspělých zemí v důsledku celosvětové hospodářské krize. Přes pokles HDP je míra inflace v obou státech vyšší, což může být přisuzováno přechodu na novou měnu. V případě Slovenska došlo k zavedení Eura v roce nejvyššího propadu všech ekonomik v důsledku krize, tudíž jakékoliv spekulace nejsou na místě, také u míry inflace došlo k poklesu u všech sledovaných zemí. Pozitivní zprávou je, že v následujícím roce dosahuje Slovensko růstu 4,4 %, což je nejvyšší hodnota mezi státy EU 10, čímž lze usoudit, že nedochází k problémům s novou měnou.

6. Závěr

Evropská unie a možnost přistoupení pro nové členy, budoucí EU 10, výrazně ovlivnila vývoj nejenom jejich makroekonomických ukazatelů. Prvním podnětem pro transformaci zemí střední a východní Evropy bylo svržení komunismu a pád železné opony. O několik let později, v době, kdy se mohlo zdát, že původní motivace pomalu vyprchává, přišla motivace nová – možnost splnit konvergenční kritéria a stát se členy Evropské unie. Avšak požadavky na kandidátské země byly vysoké a cesta dlouhá. Kromě motivace přišly také konkrétní požadavky a termíny plnění. Však také přístupová jednání začala v roce 1997 a k přijetí nových členů došlo v roce 2004. Kromě motivace získaly kandidátské země také peněžní podporu.

Česká republika v počátku transformace využila geografickou polohu, dobrou pověst a ekonomickou vyspělost z doby před nástupem komunismu, ale také lačnost po změně, rychlý start soukromého podnikání a soukromého vlastnictví podniků. To vše nastartovalo velký podíl investic, domácích i zahraničních. Země tak v době zahájení přístupových jednání již prožívala první ekonomickou recesi, která byla způsobená přehřátím ekonomiky a pravděpodobně nadměrnými a nevhodnými investicemi. Nutno podotknout, že přehřívání transformujících ekonomik bylo poměrně běžným průvodním jevem. Přejít z centrálně plánovaných ekonomik na tržní plně otevřenou ekonomiku bylo něco zcela nového a nevyzkoušeného. Státy musely projít nepříjemným obdobím, které znamenalo dlouhotrvající propad ekonomiky, nezaměstnanost, vysokou míru inflace, někde až hyperinflace, krach tradičních domácích výrobců a mnohé další. V roce 1996 začaly větší nepokoje na politické půdě, což značí, že nový impuls přišel právě včas. Ve volbách v roce 1996 vítězství pravice nebylo přesvědčivé a začalo období menšinových vlád, kdy nebylo snadné, někdy přímo nemožné, prosadit radikálnější zákony a ČR se vydala cestou kompromisů. Úvodní zpráva Evropské komise měla vcelku pozitivní charakter a naše politická scéna pravděpodobně usnula na vavřínech. O to horší pak bylo několik zpráv následujících.

Již podepsání přístupových smluv zvýšilo spolupráci kandidátských zemí a zemí EU 15, což v důsledku zvýšilo růst kandidátských ekonomik, které vykazovaly několikanásobně vyšší přírůstky HDP než stávající členské státy, které byly většinou doprovázeny vyšší inflací

a schodkem běžného účtu platební bilance. Hlavním důvodem byla nenasycenost nových trhů – nové investiční příležitosti, s postupným uvolňováním bariér mohl růst zahraniční obchod a následně ekonomika. Po vstupu nových členských zemí do EU se jejich růst ještě zvýšil. S vyššími přírůstků HDP však přicházely i vyšší doprovodné negativní jevy jako růst inflace, nebo schodek běžného účtu platební bilance a zvyšující se zadluženost.

Země střední Evropy a Slovinsko nezaznamenaly po vstupu do EU takový růst jako Pobaltské státy - jejich ekonomika rostla někdy až dvojnásobně než ekonomika ČR, zároveň lze říct, že byly mnohem více náchylné k ekonomické nerovnováze. V nedávné době došlo k evidentnímu přehřátí jejich ekonomiky a následné recesi, která je umocněná celosvětovou hospodářskou krizí. Musel být nastolen ozdravný program, který se zdá být úspěšný. Pobaltské státy přijaly změny okamžitě a radikálně, což sice vyvolalo vlny nevole, ale zdá se, že hospodářský růst je obnoven a ekonomiky se pomalu stabilizují. Zda byla jejich metoda správná, potvrdí až čas. Odborníci také varují před přehřátím slovenské ekonomiky, která od vstupu do EU zaznamenala také vysoké přírůstky reálného HDP. Důvěru investorů sice zvýšilo přijetí Eura, ale slovenská ekonomika vykazuje velké regionální rozdíly, kdy se téměř veškeré investice centralizují do Bratislavského regionu. Infrastruktura na východě země je nerozvinutá a trápí ji velká nezaměstnanost, včetně nezaměstnanosti a nigramotnosti menšin. Rychlejší růst Pobaltských států a Slovenska lze vysvětlit jejich nižší ekonomickou úrovní, kdy je v těchto zemích větší množství potenciálních investičních příležitostí.

Česká republika vstupovala do EU jako země s druhým nejvyšším podílem HDP v paritě kupní síly na obyvatele k průměru EU 27 ze zemí střední a východní Evropy a na této pozici zůstala po celou dobu jejího působení v Unii. Přestože je to pozice hezká, podle autorky nedokázala ČR naplno využít náskok v začátcích transformace a zvolila nejpohodlnější cestu s využitím jen části příležitostí. Od vstupu do EU nedošlo téměř k žádnému přiblížení hospodářské úrovně k úrovni průměru EU 27.

Díky celosvětové krizi není vývoj regionu EU 10 nijak jasný, všechny tyto země jsou obchodně závislé na západních sousedech jakožto hlavních obchodních partnerech. Některé země jako ČR, SR, Polsko nebo Slovinsko mají velkou šanci na obnovení růstu po odeznění globální krize. Jiné země jako Maďarsko nebo Lotyšsko čeká náročná cesta za znovuoživením.

Seznam použité literatury

Tištěná literatura

- [1] DĚDEK, O. *Historie evropské měnové integrace*. 1.vyd. Praha: Beck, 2008. 260 s. ISBN 978-80-7400-076-8.
- [2] EUROPEAN COMMISSION. *A constitution for Europe*. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2004. 28 s. ISBN: 92-894-0751-4.
- [3] EUROPEAN COMMISSION. *Understanding Enlargement*. Luxembourg: Publications of the European Union, 2011. 17 s. ISBN 978-92-79-20163-9.
- [4] EVROPSKÁ CENTRÁLNÍ BANKA, *Konvergenční zpráva květen 2010*. ISSN 1725-9592.
- [5] FONTAINE P. *Evropa ve 12 lekcích*. 1.vyd. Lucemburk: Úřad pro publikace Evropské unie, 2010. 80s. ISBN 978-92-79-17501-5.
- [6] HAD, M., S. STACH, L. URBAN. *Česká republika v Evropské unii*. 1.vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 200 s. ISBN: 80-7201-611-3.
- [7] HLAVATÁ K. *Evropská unie v kostce*. 1.vyd. Praha: Vašut, 2008. 438 s. ISBN 978-80-7236-665-1.
- [8] HOLMAN R. *Transformace české ekonomiky*. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2000. 106 s. ISBN 80-902795-6-2.
- [9] HOŘČIČKA, V., M. KOVÁŘ. *Dějiny evropské integrace II*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Triton, 2006. 159 s. ISBN 80-7254-741-0.
- [10] LAVIGNE, M. *The economics of transtition : from socialist economy to market economy*. 2. vyd. Houndmills: Macmillan, 1999. 129 s. ISBN: 03-337541-6-6.
- [11] MEZIHORÁK, F. *Evropanství a integrace*. 1. vyd. Olomouc: Nakladatelství Olomouc, 2001. 127 s. ISBN 80-7182-118-7.

- [12] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Chcete vědět víc?* 1. vyd. Praha: MZV ČR, 2003. 28 s. ISBN 80-86345-33-5.
- [13] MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. *Průvodce vybranými oblastmi podnikání po vstupu České republiky do EU.* 1. vyd. Praha: MZV ČR, 2004. 124 s. ISBN 80-86345-47-5.
- [14] *OECD Economic Surveys: Czech Republic 2010.* OECD Publishing, 2010. 157 s. ISBN: 978-92-64-08294-6.
- [15] *OECD Economic Surveys: Estonia 2009.* OECD Publishing, 2009. 236 s. ISBN: 978-92-64-03352-8.
- [16] *OECD Economic Surveys: Estonia 2012,* OECD Publishing, 2012. 124 s. ISBN: 978-92-64-12831-6.
- [17] *OECD Economic Surveys: Estonia 2012.* OECD Publishing, 2012. 124 s. ISBN: 978-92-64-12831-6.
- [18] *OECD Economic Surveys: Hungary 2007,* OECD Publishing, 2007. 124 s. ISBN: 978-92-64-03276-7.
- [19] *OECD Economic Surveys: Hungary 2010.* OECD Publishing, 2010. 147 s. ISBN: 978-92-64-07711-9.
- [20] *OECD Economic Surveys: Hungary 2012.* OECD Publishing, 2012. 152 s. ISBN: 978-92-64-12727-2.
- [21] *OECD Economic Surveys: Slovak Republic 2010.* OECD Publishing, 2010. 108 s. ISBN: 978-92-64-08337-0.
- [22] *OECD Economic Surveys: Slovak Republic 2012.* OECD Publishing, 2012. 104 s. ISBN: 978-92-64-18491-6.
- [23] *OECD Economic Surveys: Slovenia 2009.* OECD Publishing, 2009. 160 s. ISBN: 978-92-64-03078-7.
- [24] RUSMICOVÁ, L., J. SOUKUP. *Makroekonomie.* 1. vyd. Jinočany: H&H, 1992. 211 s. ISBN 80-85467-33-X.

- [25] ŠKOTTOVÁ, N., P. SOKOL. *Vývoj a perspektivy Evropské unie*. 1. vyd. Praha: Jalna, 2008. 179 s. ISBN 978-80-86396-38-5.
- [26] Žídek, L.: *Transformace české ekonomiky: 1989-2004*. Vyd. 1. Praha: C.H. Beck, 2006. 304 s. ISBN 80-7179-922-X.

Internetové zdroje

- [27] *Aktualizovaná strategie přistoupení České republiky k eurozóně* [online]. Praha: Česká národní banka, 2007 [cit. 2011-11-06]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/eurostrategie_070829.pdf>
- [28] *Analýza vývoje ekonomiky ČR a vybraných odvětví za rok 2007* [online]. Businessinfo.cz, 2008 [cit. 2012-03-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/analyzy-statistiky/analyza-mpo-ekonomika-odvetvi-rok-2007/1000431/48584/>>
- [29] *Co je Schengen* [online]. Portál o EU euroskep.cz [cit. 2008-12-03]. Dostupný z WWW: <<http://www.euroskop.cz/300/sekce/co-je-schengen/>>
- [30] *Conditions for membership* [online]. European Commission, 2012 [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/policy/conditions-membership/index_en.htm>
- [31] *Česká republika* [online]. Evropská unie [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <http://europa.eu/about-eu/countries/member-countries/czechrepublic/index_cs.htm>
- [32] *Economic Gloom in Europe Barely Touches Proud Poland* [online]. The New York Times, 2012 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.nytimes.com/2012/07/18/world/europe/economic-gloom-in-europe-barely-touches-poland.html?pagewanted=all>>
- [33] *Economic Gloom in Europe Barely Touches Proud Poland* [online]. The New York Times, 2012 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.nytimes.com/2012/07/18/world/europe/economic-gloom-in-europe-barely-touches-poland.html?pagewanted=all>>

- [34] *Encyklopedie EU, EU od A do Z* [online]. Portál o EU euroskep.cz [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <<https://www.euroskep.cz/282/sekce/a-b/>>
- [35] *Euro (měna, kursy)* [online]. Český statistický úřad, 2003 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/euro_%28mena_kursy%29/\\$File/EU12.pdf](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/euro_%28mena_kursy%29/$File/EU12.pdf)>
- [36] *GDP and main components – volumes* [online]. Eurostat [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_gdp_k&lang=en>
- [37] *Growth acceleration in the Baltic States: What can growth accounting tell us?* [online]. Baltic International Centre for Economic Policy Studies, 2006 [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.biceps.org/sites/default/files/GrowthAccelerationintheBalticstates.pdf> >
- [38] *Harmonised unemployment rate by sex* [online]. Eurostat [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=teilm020&tableSelection=1&plugin=1>>
- [39] *Chapters of the acquis* [online]. European Commission, 2012 [cit. 2012-09-09]. Dostupný na WWW: <http://ec.europa.eu/enlargement/policy/conditions-membership/chapters-of-the-acquis/index_en.htm>
- [40] *Kritéria konvergence* [online]. Česká národní banka [cit. 2012-10-18]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html>
- [41] *Maďarsko* [online]. IHNEP.cz, 2009 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://byznys.ihned.cz/trhy-a-investice/c1-32508410-madarsko>>
- [42] *Maďarsko chce požádat EU o pomoc pro celý středoevropský region včetně Česka* [online]. Patria, 2009 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.patria.cz/Zpravodajstvi/1369802/madarsko-chce-pozadat-eu-o-pomoc-pro-celystredoevropsky-region-vcetne-ceska.html>>

- [43] *Mapa eurozóny 1999 – 2011* [online]. Evropská centrální banka [cit. 2011-02-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.ecb.int/euro/intro/html/map.cs.html>>
- [44] *Pád premiantů – Lotyšsko* [online]. Finmag.cz, 2009 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.finmag.cz/cs/finmag/ekonomika/pad-premiantu-lotyssko/>>
- [45] *Posudek komise k žádosti České republiky o přijetí do Evropské unie* [online]. European Commission, 1997 [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <<http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/posudek97.pdf>>
- [46] Reichardt, A. *Poland and the Global Economic Crisis: Observations and Reflections in the Public Sector* [online]. Chartered Institute of Public Finance and Accountancy, 2011 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <http://www.cipfa.org/-/media/files/policy%20and%20guidance/the%20journal%20of%20finance%20and%20management%20in%20public%20services/vol%2010%20number%201/adam_reichard.pdf>
- [47] *Selected economic indicators* [online]. European Bank for Reconstruction and Development [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://www.ebrd.com/country/sector/econo/stats/sei.xls>>
- [48] *Share of trade with the EU-27* [online]. Eurostat [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tet00037&language=en>>
- [49] *Slovakia's economy enjoys EU boom* [online]. BBC news, 2005 [cit. 2012-09-09]. Dostupný z WWW: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/4506109.stm>>
- [50] *Vstup ČR do EU* [online]. Portál o EU euroskep.cz [cit. 2012-10-05]. Dostupný z WWW: <<https://www.euroskop.cz/803/sekce/vstup-cr-do-eu/>>
- [51] *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou* [online]. Česká národní banka, 2011 [cit. 2012-10-18]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/maastricht_vyhodnoceni_2011.pdf>

[52] *Východní rozšíření EU (2004)* [online]. Portál o EU euroskop.cz [cit. 2012-09-05].
Dostupný z WWW: <<https://www.euroskop.cz/8890/sekce/2000-2005/>>

Seznam příloh

Příloha A	Přehled vyjednaných přechodných období při přistoupení České republiky k Evropské unii.....	99
Příloha B	Maastrichtská kritéria	103
Příloha C	Seznam aquis	105
Příloha D	Makroekonomické ukazatele	107

Příloha A Přehled vyjednaných přechodných období při přistoupení České republiky k Evropské unii

VYJEDNANÁ PŘECHODNÁ OBDOBÍ POŽADOVANÁ ČR

Volný pohyb kapitálu

Přechodné období na nabývání zemědělské půdy a lesů v délce 7 let pro osoby, které nemají trvalý pobyt na území ČR. Po třech letech bude přechodné období revidováno. Případná změna (t.j. zkrácení nebo zrušení přechodného období) bude schválena Radou EU na základě jednomyslného rozhodnutí;

Přechodné období na nabývání nemovitostí určených k vedlejšímu bydlení pro cizozemce z ostatních členských zemí EU v délce 5 let od vstupu ČR do EU.

Zemědělství

Přechodné období do 31.12. 2006 na dosažení plné harmonizace hygienických parametrů s podmínkami platnými v EU pro celkem 52 zpracovatelských podniků;

Přechodné období do 31.12. 2009 pro již používané neobohacené klecové systémy pro nosnice, které nesplňují technický požadavek na výšku klece stanovený směrnicí Rady 1999/74/ES.

Daně

Přechodné období pro zachování snížené sazby daně z přidané hodnoty u dodávek tepelné energie do 31.12. 2007;

Přechodné období na zdanění dodávek stavebních prací pro účely bydlení do 31.12.2007;
Přechodné období na zachování nižších sazeb spotřební daně u cigaret a tabákových výrobků do 31.12. 2006 pro dosažení 57% úrovně zdanění a jednoleté přechodné období (tj. do konce roku 2007) pro přizpůsobení se novému acquis v této oblasti;

Trvalá výjimka osvobozující osoby s obratem nižším než 35 tisíc EUR od registrace plátce DPH;

Trvalá výjimka na spotřební daň z lihu u pěstitelského pálení s cílem zachovat tradiční domácí výrobu ovocných destilátů.

Energetika

Přechodné období pro vytvoření úplných povinných nouzových zásob ropy a ropných produktů do 31. 12. 2005;

Přechodné období do konce roku 2004 pro aplikaci článku 18 směrnice 98/30/ES o vnitřním trhu s plynem (liberalizace trhu plynem). Přijetí energetického zákona umožnilo ČR výrazně zkrátit (o 3 roky) žádost o přechodné období na liberalizaci trhu s plynem. Zákonem stanovený harmonogram totiž urychlil oproti původnímu předpokladu proces otevírání trhu s plynem. ČR tak dosáhne Unii požadovaného procenta otevření trhu na 28 % již k 1.1. 2005.

Životní prostředí

Přechodné období do 31.12. 2005 na nakládání s odpady - směrnice 94/62/EC o obalech a obalových odpadech. PO pro dosažení cílových hodnot u recyklace a opětovného využití obalu (článek 6 směrnice);

Přechodné období do 31.12. 2010 na kvalitu vody - směrnice 91/271/EEC o městských odpadních vodách (čištění komunálních vod). Jedná se o přechodné období pro praktickou implementaci požadavku na výstavbu čistíren odpadních vod u obcí kategorie 2000 - 10 000 EO (ekvivalentních obyvatel);

Přechodné období do 31.12.2007 na implementaci směrnice 2001/80/EC o omezení emisí znečišťujících látek do ovzduší z velkých spalovacích zařízení (resp. na plnění stanovených emisních limitů pro SO₂) pro 2 podniky: teplárnu Přerov a Novou Huť, a.s.

Různé

Přechodné období v délce pěti let pro postupný náběh příspěvků do základního kapitálu a rezerv Evropské investiční banky s tím, že k první platbě dojde nejdříve v druhé polovině roku 2005.

VYJEDNANÁ PŘECHODNÁ OBDOBÍ POŽADOVANÁ EU

Volný pohyb osob

Přechodné období v délce až 7 let (ve formátu 2+3+2) na omezení volného pohybu pracovních sil. Během platnosti výše uvedeného aranžmá se však mohou současné a nové členské státy na základě bilaterálních dohod domluvit na liberalizaci pohybu pracovních sil.

Doprava

Přechodné období v délce až pěti let (2+2+1) na vnitrostátní silniční přepravu (kobotáž). Současně recipročně bude platit pro dopravce ze současných a nových členských zemí zákaz provádění kobotáže v ČR. Během platnosti výše uvedeného aranžmá se však mohou současné a nové členské státy na základě bilaterálních dohod domluvit na postupné výměně povolení pro provádění kobotáže včetně možnosti plné liberalizace trhu.

Zemědělství

Přechodné období na postupný náběh přímých plateb bude uplatněno v následujících dvou fázích:

1.fáze - V roce 2004 budou v nových členských zemích budou zavedeny přímé platby odpovídající úrovni 25 % přímých plateb poskytovaných zemědělcům v současných členských státech.. Do roku 2007 budou přímé platby každoročně dále navyšovány o 5 %. To znamená, že v roce 2005 dosáhnou úrovně 30 %, v roce 2006 35 % a v roce 2007 40 %.

2. fáze - V dalších letech pak budou přímé platby postupně navyšovány o 10 % až do roku 2013, kdy by mělo být dosaženo 100 % úrovně přímých plateb současných členských států.

EU však navíc přiznala ČR možnost dorovnání přímých plateb z národních zdrojů do úrovně 55 % v roce 2004, 60 % v roce 2005 a 65 % v roce 2006. Od roku 2007 pak bude možné tuto úroveň pro dorovnání každoročně zvyšovat o 10 % až do dosažení stoprocentní úrovně přímých plateb. Dále u komodit, u nichž národní podpora v roce 2003 bude vyšší než daný návrh, pak ČR bude mít možnost dorovnání na úroveň roku 2003 navýšenou o 10 %.

V případě bramborového škrobu ČR vyjednala výjimku na dorovnání do úrovně 100 % výše EU.¹

---

¹ HAD, M., S. STACH, L. URBAN. *Česká republika v Evropské unii*. 1.vyd. Praha: Linde Praha, a.s., 2006. 200 s. ISBN 80-7201-611-3.

Příloha B Maastrichtská kritéria

Tato kritéria jsou uvedena v čl. č. 140/1 Smlouvy o fungování EU a v Protokolu č. 13 o kritériích konvergence a Protokolu č. 12 o postupu při nadměrném schodku.

1. **Kritérium cenové stability** znamená, že členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace, sledovanou během jednoho roku před šetřením, která nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu míry inflace těch – nanejvýše tří – členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability. Inflace se měří pomocí harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (HICP).
2. **Kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí** znamená, že na danou zemi se nevztahuje rozhodnutí o nadměrném schodku. Kritérium má dvě části:
  - **kritérium veřejného deficitu** znamená, že poměr plánovaného nebo skutečného schodku veřejných financí k hrubému domácímu produktu v tržních cenách nepřekročí 3 %, kromě případů, kdy buď poměr podstatně klesl, nebo se neustále snižoval, až dosáhl úrovně, která se blíží referenční hodnotě, anebo překročení nad referenční hodnotu bylo pouze výjimečné a dočasné a poměr zůstává blízko k referenční hodnotě. Veřejný deficit znamená deficit, vztahující se k ústřední vládě včetně regionálních a místních úřadů a fondů sociálního zabezpečení, s výjimkou komerčních operací, definovaných v Evropském systému makroekonomických účtů.
  - **kritérium veřejného dluhu** znamená, že poměr veřejného dluhu v tržních cenách k hrubému domácímu produktu nepřekročí 60 %, kromě případů, kdy se poměr dostatečně snižuje a blíží se uspokojivým tempem k referenční hodnotě. Veřejný dluh znamená hrubý úhrn dluhů v nominálních hodnotách na konci roku, konsolidovaných uvnitř a mezi jednotlivými odvětvími státního sektoru.

3. **Kritérium stability kurzu měny a účasti v ERM II** znamená, že členský stát dodržoval normální rozpětí, která jsou stanovena mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému, bez značného napětí během alespoň dvou posledních let. Zejména by pak země neměla z vlastní iniciativy devalvovat bilaterální směnný kurz domácí měny vůči měně kteréhokoliv jiného členského státu (po zavedení eura vůči euru).
4. **Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb** znamená, že v průběhu jednoho roku před šetřením průměrná dlouhodobá nominální úroková sazba členského státu nepřekračovala o více než 2 procentní body úrokovou sazbu těch – nanejvýše tří – členských států, které dosáhly nejlepších výsledků v oblasti cenové stability. Úrokové sazby se zjišťují na základě výnosů dlouhodobých státních dluhopisů nebo srovnatelných cenných papírů.

Vedle výše uvedených, tzv. ekonomických kritérií konvergence, stanovuje čl. Smlouvy o fungování EU i **kritéria institucionálně právní**. Konvergence v legislativní oblasti obsahuje podmínku nezávislosti centrálních bank včetně zákazu financování veřejných institucí ze zdrojů centrálních bank a zákaz zvýhodněného přístupu ke zdrojům úvěrových institucí (čl. 123, 124, 130 a 131 Smlouvy o fungování EU).¹

---

¹ *Kritéria konvergence* [online]. Česká národní banka [cit. 2012-10-18]. Dostupný z WWW: <http://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html>

Příloha C Seznam aquis

1. Volný pohyb zboží
2. Volný pohyb pracovníků
3. Právo usazování, volný pohyb služeb
4. Volný pohyb kapitálu
5. Zadávání veřejných zakázek
6. Právo obchodních společností
7. Právo duševního vlastnictví
8. Politika hospodářské soutěže
9. Finanční služby
10. Informační společnost a média
11. Zemědělství
12. Bezpečnost potravin, veterinární a fyto-sanitární politika
13. Rybolov
14. Dopravní politika
15. Energetika
16. Daně
17. Hospodářská a měnová politika
18. Statistika
19. Sociální politika a zaměstnanost
20. Podniky a průmyslová politika
21. Transevropské sítě
22. Regionální politika a koordinace strukturálních nástrojů
23. Soudnictví a základní práva
24. Spravedlnost, svoboda a bezpečnost
25. Věda a výzkum
26. Vzdělávání a kultura
27. Životní prostředí
28. Ochrana spotřebitele a zdraví
29. Celní unie
30. Vnější vztahy

31. Zahraniční, bezpečnostní a obranná politika
32. Finanční kontrola
33. Finanční a rozpočtová ustanovení
34. Orgány a instituce EU
35. Různé¹

---

¹ *Chapters of the acquis* [online]. European Commission, 2012 [cit 2012-09-09]. Dostupný na WWW:
<http://ec.europa.eu/enlargement/policy/conditions-membership/chapters-of-the-acquis/index_en.htm>

Příloha D Makroekonomické ukazatele

Tabulka 1: Přírůstky reálného HDP (v %) v EU 27v letech 1996 – 2003

GEO/TIME	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Evropská Unie (současných 27 států)	1,8	2,8	2,9	3,0	3,9	2,1	1,3	1,5
Evropská Unie (15 států)	1,7	2,7	2,9	3,0	3,9	2,1	1,2	1,3
Evropská Unie (10 nových států)	4,3	5,5	4,6	2,4	4,7	3,7	4,2	4,7
Belgie	1,4	3,7	1,9	3,5	3,7	0,8	1,4	0,8
Bulharsko	-9,0	-1,6	4,9	2,0	5,7	4,2	4,7	5,5
Česká republika	4,5	-0,9	-0,2	1,7	4,2	3,1	2,1	3,8
Dánsko	2,8	3,2	2,2	2,6	3,5	0,7	0,5	0,4
Německo	0,8	1,7	1,9	1,9	3,1	1,5	0,0	-0,4
Estonsko	5,9	11,7	6,8	-0,3	9,7	6,3	6,6	7,8
Irsko	9,3	11,5	8,8	11,1	10,7	5,3	5,6	3,9
Řecko	2,4	3,6	3,4	3,4	3,5	4,2	3,4	5,9
Španělsko	2,5	3,9	4,5	4,7	5,0	3,7	2,7	3,1
Francie	1,1	2,2	3,4	3,3	3,7	1,8	0,9	0,9
Itálie	1,1	1,9	1,4	1,5	3,7	1,9	0,5	0,0
Kypr	1,8	2,3	5,0	4,8	5,0	4,0	2,1	1,9
Lotyšsko	4,3	9,1	5,4	3,0	5,7	7,3	7,2	7,6
Litva	5,2	8,1	7,6	-1,0	3,6	6,7	6,8	10,3
Lucembursko	1,5	5,9	6,5	8,4	8,4	2,5	4,1	1,7
Maďarsko	0,2	3,1	4,1	3,2	4,2	3,7	4,5	3,9
Malta	:	:	:	:	:	-1,5	2,8	0,1
Nizozemí	3,4	4,3	3,9	4,7	3,9	1,9	0,1	0,3
Rakousko	2,5	2,3	3,8	3,5	3,7	0,9	1,7	0,9
Polsko	6,2	7,1	5,0	4,5	4,3	1,2	1,4	3,9
Portugalsko	3,6	4,4	5,2	4,1	3,9	2,0	0,8	-0,9
Rumunsko	3,2	-4,9	-2,1	-1,2	2,4	5,7	5,1	5,2
Slovinsko	3,6	5,0	3,5	5,3	4,3	2,9	3,8	2,9
Slovensko	6,9	4,4	4,4	0,0	1,4	3,5	4,6	4,8
Finsko	3,6	6,2	5,0	3,9	5,3	2,3	1,8	2,0
Švédsko	1,6	2,7	4,2	4,7	4,5	1,3	2,5	2,3
Velká Británie	3,1	3,9	3,5	3,2	4,2	2,9	2,4	3,8

Zdroj: Eurostat

Tabulka 2: Přírůstky reálného HDP (v %) v EU 27v letech 2004 – 2012¹

GEO/TIME	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Evropská Unie (současných 27 států)	1,5	2,5	2,1	3,3	3,2	0,3	-4,3	2,1	1,5	-0,3
Evropská Unie (15 států)	1,3	2,4	1,9	3,1	3,0	0,0	-4,3	2,1	1,4	-0,4
Evropská Unie (10 nových států)	4,7	5,1	6,0	6,8	6,7	2,1	-7,3	2,2	3,4	0,9
Belgie	0,8	3,3	1,8	2,7	2,9	1,0	-2,8	2,4	1,8	-0,2
Bulharsko	5,5	6,7	6,4	6,5	6,4	6,2	-5,5	0,4	1,7	0,8
Česká republika	3,8	4,7	6,8	7,0	5,7	3,1	-4,5	2,5	1,9	-1,3
Dánsko	0,4	2,3	2,4	3,4	1,6	-0,8	-5,7	1,6	1,1	0,6
Německo	-0,4	1,2	0,7	3,7	3,3	1,1	-5,1	4,2	3,0	0,8
Estonsko	7,8	6,3	8,9	10,1	7,5	-4,2	-14,1	3,3	8,3	2,5
Irsko	3,9	4,4	5,9	5,4	5,4	-2,1	-5,5	-0,8	1,4	0,4
Řecko	5,9	4,4	2,3	5,5	3,5	-0,2	-3,1	-4,9	-7,1	-6,0
Španělsko	3,1	3,3	3,6	4,1	3,5	0,9	-3,7	-0,3	0,4	-1,4
Francie	0,9	2,5	1,8	2,5	2,3	-0,1	-3,1	1,7	1,7	0,2
Itálie	0,0	1,7	0,9	2,2	1,7	-1,2	-5,5	1,8	0,4	-2,3
Kypr	1,9	4,2	3,9	4,1	5,1	3,6	-1,9	1,3	0,5	-2,3
Lotyšsko	7,6	8,9	10,1	11,2	9,6	-3,3	-17,7	-0,9	5,5	4,3
Litva	10,3	7,4	7,8	7,8	9,8	2,9	-14,8	1,5	5,9	2,9
Lucembursko	1,7	4,4	5,3	4,9	6,6	-0,7	-4,1	2,9	1,7	0,4
Maďarsko	3,9	4,8	4,0	3,9	0,1	0,9	-6,8	1,3	1,6	-1,2
Malta	0,1	-0,5	3,7	3,2	4,6	4,0	-2,4	3,4	1,9	1,0
Nizozemí	0,3	2,2	2,0	3,4	3,9	1,8	-3,7	1,6	1,0	-0,3
Rakousko	0,9	2,6	2,4	3,7	3,7	1,4	-3,8	2,1	2,7	0,8
Polsko	3,9	5,3	3,6	6,2	6,8	5,1	1,6	3,9	4,3	2,4
Portugalsko	-0,9	1,6	0,8	1,4	2,4	0,0	-2,9	1,4	-1,7	-3,0
Rumunsko	5,2	8,5	4,2	7,9	6,3	7,3	-6,6	-1,6	2,5	0,8
Slovinsko	2,9	4,4	4,0	5,8	7,0	3,4	-7,8	1,2	0,6	-2,3
Slovensko	4,8	5,1	6,7	8,3	10,5	5,8	-4,9	4,4	3,2	2,6
Finsko	2,0	4,1	2,9	4,4	5,3	0,3	-8,5	3,3	2,7	0,1
Švédsko	2,3	4,2	3,2	4,3	3,3	-0,6	-5,0	6,6	3,7	1,1
Velká Británie	3,8	2,9	2,8	2,6	3,6	-1,0	-4,0	1,8	0,9	-0,3

Zdroj: Eurostat

¹ Data 2012 jsou předpokládána

Tabulka 3: Přírůstky reálného HDP (v milionech Eur) v EU 27v letech 2004 – 2011

GEO/TIME	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Evropská Unie (současných 27 států) celkem	10 846 671	11 072 171	11 441 638	11 812 281	11 852 552	11 343 648	11 579 396	11 757 564
Evropská Unie (15 států) celkem	10 204 813	10 400 592	10 726 423	11 052 789	11 058 265	10 578 001	10 796 826	10 948 496
Belgie	298 213	303 435	311 526	320 508	323 666	314 680	322 297	328 047
Bulharsko	21 866	23 256	24 770	26 367	28 000	26 466	26 570	27 013
Česká republika	98 011	104 629	111 974	118 396	122 065	116 564	119 469	121 723
Dánsko	202 418	207 367	214 407	217 801	216 094	203 849	207 065	209 351
Německo	2 209 274	2 224 400	2 306 703	2 382 110	2 407 913	2 284 459	2 379 441	2 451 511
Estonsko	10 272	11 182	12 311	13 233	12 684	10 899	11 262	12 195
Irsko	153 989	163 037	171 848	181 206	177 385	167 706	166 421	168 802
Řecko	188 746	193 050	203 682	210 885	210 431	203 830	193 754	179 986
Španělsko	877 839	909 298	946 363	979 289	988 021	951 022	947 980	951 942
Francie	1 687 230	1 718 047	1 760 429	1 800 659	1 799 206	1 742 584	1 771 563	1 801 639
Itálie	1 423 126	1 436 380	1 467 964	1 492 671	1 475 412	1 394 347	1 419 604	1 425 792
Kypr	13 093	13 598	14 160	14 881	15 415	15 129	15 327	15 408
Lotyšsko	11 739	12 928	14 370	15 749	15 234	12 533	12 415	13 095
Litva	19 453	20 969	22 607	24 821	25 544	21 752	22 082	23 378
Lucembursko	28 759	30 270	31 764	33 856	33 608	32 237	33 177	33 726
Maďarsko	85 381	88 766	92 222	92 324	93 148	86 845	87 988	89 436
Malta	4 760	4 931	5 058	5 264	5 456	5 326	5 470	5 556
Nizozemí	503 111	513 407	530 833	551 645	561 597	541 000	549 814	555 271
Rakousko	239 494	245 243	254 243	263 666	267 452	257 336	262 613	269 695
Polsko	235 888	244 420	259 641	277 259	291 473	296 219	307 696	320 991
Portugalsko	153 082	154 269	156 503	160 205	160 191	155 532	158 545	156 082
Rumunsko	76 619	79 802	86 086	91 524	98 250	91 789	90 735	92 693
Slovinsko	27 624	28 731	30 412	32 528	33 629	30 992	31 376	31 564
Slovensko	36 087	38 489	41 701	46 077	48 727	46 322	48 352	49 912
Finsko	152 968	157 429	164 373	173 142	173 651	158 823	164 103	168 601
Švédsko	289 212	298 353	311 174	321 487	319 515	303 451	323 348	335 333
Velká Británie	1 796 760	1 846 607	1 894 627	1 963 453	1 944 449	1 867 168	1 900 764	1 918 163

Zdroj: Eurostat

Tabulka 4: Míra inflace (v %) v letech 1996 - 2003

geotime	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Evropská Unie (současných 27 států)	:	10,5	6,5	4,3	5,8	4,9	3,6	3,0
Evropská Unie (15 států)	:	1,9	1,6	1,4	2,6	2,8	2,6	2,3
Evropská Unie (10 nových států)	:	9,07	7,48	4,56	6,06	4,89	3,08	2,85
Belgie	:	1,5	0,9	1,1	2,7	2,4	1,6	1,5
Bulharsko	:	:	18,7	2,6	10,3	7,4	5,8	2,3
Česká republika	:	8	9,7	1,8	3,9	4,5	1,4	-0,1
Dánsko	:	2	1,3	2,1	2,7	2,3	2,4	2
Německo	:	1,5	0,6	0,6	1,4	1,9	1,4	1
Estonsko	:	9,3	8,8	3,1	3,9	5,6	3,6	1,4
Irsko	:	1,3	2,1	2,5	5,3	4	4,7	4
Řecko	:	5,4	4,5	2,1	2,9	3,7	3,9	3,4
Španělsko	:	1,9	1,8	2,2	3,5	2,8	3,6	3,1
Francie	:	1,3	0,7	0,6	1,8	1,8	1,9	2,2
Itálie	:	1,9	2	1,7	2,6	2,3	2,6	2,8
Kypr	:	3,3	2,3	1,1	4,9	2	2,8	4
Lotyšsko	:	8,1	4,3	2,1	2,6	2,5	2	2,9
Litva	:	10,3	5,4	1,5	1,1	1,6	0,3	-1,1
Lucembursko	:	1,4	1	1	3,8	2,4	2,1	2,5
Maďarsko	:	18,5	14,2	10	10	9,1	5,2	4,7
Malta	:	3,9	3,7	2,3	3	2,5	2,6	1,9
Nizozemí	:	1,9	1,8	2	2,3	5,1	3,9	2,2
Rakousko	:	1,2	0,8	0,5	2	2,3	1,7	1,3
Polsko	:	15	11,8	7,2	10,1	5,3	1,9	0,7
Portugalsko	:	1,9	2,2	2,2	2,8	4,4	3,7	3,3
Rumunsko	:	154,8	59,1	45,8	45,7	34,5	22,5	15,3
Slovinsko	:	8,3	7,9	6,1	8,9	8,6	7,5	5,7
Slovensko	:	6	6,7	10,4	12,2	7,2	3,5	8,4
Finsko	:	1,2	1,3	1,3	2,9	2,7	2	1,3
Švédsko	:	1,8	1	0,5	1,3	2,7	1,9	2,3
Velká Británie	:	1,8	1,6	1,3	0,8	1,2	1,3	1,4

Zdroj: Eurostat

Tabulka 5: Míra inflace (v %) v letech 2004 – 2011

geotime	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Evropská Unie (současných 27 států)	3,2	2,9	3,0	3,3	5,3	1,3	2,1	3,3
Evropská Unie (15 států)	1,9	2,2	2,3	2,2	3,5	0,5	1,9	2,9
Evropská Unie (10 nových států)	3,92	3,08	3,38	4,47	7,2	2,01	1,87	3,55
Belgie	1,9	2,5	2,3	1,8	4,5	0	2,3	3,5
Bulharsko	6,1	6	7,4	7,6	12	2,5	3	3,4
Česká republika	2,6	1,6	2,1	3	6,3	0,6	1,2	2,1
Dánsko	0,9	1,7	1,9	1,7	3,6	1,1	2,2	2,7
Německo	1,8	1,9	1,8	2,3	2,8	0,2	1,2	2,5
Estonsko	3	4,1	4,4	6,7	10,6	0,2	2,7	5,1
Irsko	2,3	2,2	2,7	2,9	3,1	-1,7	-1,6	1,2
Řecko	3	3,5	3,3	3	4,2	1,3	4,7	3,1
Španělsko	3,1	3,4	3,6	2,8	4,1	-0,2	2	3,1
Francie	2,3	1,9	1,9	1,6	3,2	0,1	1,7	2,3
Itálie	2,3	2,2	2,2	2	3,5	0,8	1,6	2,9
Kypr	1,9	2	2,2	2,2	4,4	0,2	2,6	3,5
Lotyšsko	6,2	6,9	6,6	10,1	15,3	3,3	-1,2	4,2
Litva	1,2	2,7	3,8	5,8	11,1	4,2	1,2	4,1
Lucembursko	3,2	3,8	3	2,7	4,1	0	2,8	3,7
Maďarsko	6,8	3,5	4	7,9	6	4	4,7	3,9
Malta	2,7	2,5	2,6	0,7	4,7	1,8	2	2,5
Nizozemí	1,4	1,5	1,7	1,6	2,2	1	0,9	2,5
Rakousko	2	2,1	1,7	2,2	3,2	0,4	1,7	3,6
Polsko	3,6	2,2	1,3	2,6	4,2	4	2,7	3,9
Portugalsko	2,5	2,1	3	2,4	2,7	-0,9	1,4	3,6
Rumunsko	11,9	9,1	6,6	4,9	7,9	5,6	6,1	5,8
Slovinsko	3,7	2,5	2,5	3,8	5,5	0,9	2,1	2,1
Slovensko	7,5	2,8	4,3	1,9	3,9	0,9	0,7	4,1
Finsko	0,1	0,8	1,3	1,6	3,9	1,6	1,7	3,3
Švédsko	1	0,8	1,5	1,7	3,3	1,9	1,9	1,4
Velká Británie	1,3	2,1	2,3	2,3	3,6	2,2	3,3	4,5

Zdroj: Eurostat

Tabulka 6: Míra nezaměstnanosti (v %) v letech 1996 – 2003

GEO/TIME	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Evropská Unie (současných 27 států)	9,2	8,6	8,8	8,7	8,8	8,6	8,9	9,1
Evropská Unie (15 států)	10,2	10,0	9,5	8,7	7,9	7,3	7,7	8,1
Evropská Unie (10 nových států)	:	:	10,4	11,6	11,2	11,2	10,6	10,3
Belgie	9,5	9,2	9,3	8,5	6,9	6,6	7,5	8,2
Bulharsko	:	:	:	:	16,4	19,5	18,2	13,7
Česká republika	:	:	6,3	8,6	8,7	8,0	7,3	7,8
Dánsko	6,3	5,2	4,9	5,2	4,3	4,5	4,6	5,4
Německo	8,9	9,7	9,4	8,6	8,0	7,9	8,7	9,8
Estonsko	:	:	:	:	13,6	12,6	10,3	10,1
Irsko	11,7	9,9	7,5	5,6	4,2	3,9	4,5	4,6
Řecko	:	:	11,1	12,0	11,2	10,7	10,3	9,7
Španělsko	19,1	17,8	15,9	13,2	11,7	10,5	11,4	11,4
Francie	11,0	11,1	10,7	10,4	9,0	8,2	8,3	8,9
Itálie	11,2	11,2	11,3	10,9	10,0	9,0	8,5	8,4
Kypr	:	:	:	:	4,8	4,0	3,6	4,2
Lotyšsko	:	:	14,3	14,0	13,7	12,9	12,8	11,3
Litva	:	:	13,2	14,6	16,4	17,4	13,8	12,4
Lucembursko	2,9	2,7	2,7	2,4	2,2	1,9	2,6	3,8
Maďarsko	9,9	9,1	8,7	6,9	6,3	5,6	5,6	5,8
Malta	:	:	:	:	6,7	7,6	7,4	7,7
Nizozemí	6,4	5,5	4,3	3,5	3,1	2,5	3,1	4,2
Rakousko	4,3	4,4	4,5	3,9	3,6	3,6	4,2	4,3
Polsko	:	10,9	10,2	13,4	16,1	18,3	20,0	19,7
Portugalsko	7,2	6,7	5,6	5,0	4,5	4,6	5,7	7,1
Rumunsko	:	5,3	5,4	6,2	6,8	6,6	7,5	6,8
Slovinsko	6,9	6,9	7,4	7,3	6,7	6,2	6,3	6,7
Slovensko	:	:	12,9	16,5	18,9	19,5	18,8	17,7
Finsko	14,6	12,7	11,4	10,2	9,8	9,1	9,1	9,0
Švédsko	9,6	9,9	8,2	6,7	5,6	5,8	6,0	6,6
Velká Británie	7,9	6,8	6,1	5,9	5,4	5,0	5,1	5,0

Zdroj: Eurostat

Tabulka 7: Míra nezaměstnanosti (v %) v letech 2004 – 2011

GEO/TIME	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Evropská Unie (současných 27 států)	9,3	9,0	8,3	7,2	7,1	9,0	9,7	9,7
Evropská Unie (15 států)	8,3	8,3	7,8	7,1	7,2	9,2	9,6	9,7
Evropská Unie (10 nových států)	10,2	9,4	7,8	6,4	6,2	10,1	11,8	10,7
Belgie	8,4	8,5	8,3	7,5	7,0	7,9	8,3	7,2
Bulharsko	12,1	10,1	9,0	6,9	5,6	6,8	10,3	11,3
Česká republika	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	6,7	7,3	6,7
Dánsko	5,5	4,8	3,9	3,8	3,4	6,0	7,5	7,6
Německo	10,5	11,3	10,3	8,7	7,5	7,8	7,1	5,9
Estonsko	9,7	7,9	5,9	4,6	5,5	13,8	16,9	12,5
Irsko	4,5	4,4	4,5	4,7	6,4	12,0	13,9	14,7
Řecko	10,5	9,9	8,9	8,3	7,7	9,5	12,6	17,7
Španělsko	10,9	9,2	8,5	8,3	11,3	18,0	20,1	21,7
Francie	9,3	9,3	9,2	8,4	7,8	9,5	9,7	9,6
Itálie	8,0	7,7	6,8	6,1	6,7	7,8	8,4	8,4
Kypr	4,7	5,5	4,7	4,1	3,8	5,5	6,4	7,9
Lotyšsko	11,2	9,6	7,3	6,5	8,0	18,2	19,8	16,2
Litva	11,3	8,0	5,2	3,8	5,3	13,6	18,0	15,3
Lucembursko	5,0	4,6	4,6	4,2	4,9	5,1	4,6	4,8
Maďarsko	6,1	7,2	7,5	7,4	7,8	10,0	11,2	10,9
Malta	7,2	7,3	6,9	6,5	6,0	6,9	6,9	6,5
Nizozemí	5,1	5,3	4,4	3,6	3,1	3,7	4,5	4,4
Rakousko	4,9	5,2	4,8	4,4	3,8	4,8	4,4	4,2
Polsko	19,1	17,9	13,9	9,6	7,0	8,1	9,6	9,6
Portugalsko	7,5	8,6	8,6	8,9	8,5	10,6	12,0	12,9
Rumunsko	8,0	7,2	7,3	6,4	5,8	6,9	7,3	7,4
Slovinsko	6,3	6,5	6,0	4,9	4,4	5,9	7,3	8,2
Slovensko	18,4	16,4	13,5	11,2	9,6	12,1	14,5	13,6
Finsko	8,8	8,4	7,7	6,9	6,4	8,2	8,4	7,8
Švédsko	7,4	7,7	7,1	6,1	6,2	8,3	8,4	7,5
Velká Británie	4,7	4,8	5,4	5,3	5,6	7,6	7,8	8,0

Zdroj: Eurostat

Tabulka 8: Podíl běžného účtu platební bilance naHDP v letech 1996 – 2003

GEO/TIME	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Evropská Unie (současných 27 států)	-1,5	-1,1	-1,6	-1,9	-2,3	-1,8	-1,2	-1,8
Evropská Unie (15 států)	1,7	1,8	1,2	0,8	0,4	0,6	1,2	1,2
Evropská Unie (10 nových států)	-6,0	-5,7	-5,3	-5,5	-5,9	-4,7	-4,6	-5,5
Belgie	5,0	5,5	5,2	5,1	4,0	3,4	4,5	3,4
Bulharsko	1,1	5,4	-0,2	-4,7	-5,3	-5,5	-2,4	-5,3
Česká republika	-6,4	-6,0	-2,0	-2,4	-4,6	-5,1	-5,3	-6,0
Dánsko	1,4	0,6	-0,9	1,9	1,4	3,1	2,5	3,4
Německo	-0,6	-0,5	-0,7	-1,3	-1,7	0,0	2,0	1,9
Estonsko	-8,4	-11,2	-8,6	-4,3	-5,4	-5,2	-10,6	-11,3
Irsko	2,7	2,4	0,8	0,2	-0,4	-0,6	-1,0	0,0
Řecko	-3,3	-3,5	-2,7	-3,6	-7,8	-7,2	-6,5	-6,5
Španělsko	-0,2	-0,1	-1,2	-2,9	-4,0	-3,9	-3,3	-3,5
Francie	1,3	2,7	2,8	2,6	1,2	1,7	1,0	0,4
Itálie	3,1	2,8	1,8	1,0	-0,2	0,3	-0,4	-0,8
Kypr	-5,1	-4,7	3,1	-1,7	-5,4	-3,3	-3,8	-2,3
Lotyšsko	-5,0	-5,5	-9,3	-8,8	-4,8	-7,7	-6,7	-8,2
Litva	-8,6	-9,7	-11,5	-10,9	-5,9	-4,7	-5,1	-6,7
Lucembursko	11,2	10,4	9,2	8,4	13,2	8,8	10,5	8,1
Maďarsko	-3,6	-2,0	-4,8	-7,8	-8,7	-6,1	-7,0	-8,0
Malta	-11,0	-5,5	-5,7	-3,2	-12,3	-3,8	2,4	-3,0
Nizozemí	5,2	6,6	3,3	3,9	2,0	2,6	2,6	5,5
Rakousko	-2,9	-2,5	-1,6	-1,7	-0,7	-0,8	2,7	1,7
Polsko	-2,1	-3,7	-4,0	-7,4	-6,0	-3,1	-2,8	-2,5
Portugalsko	-4,1	-5,9	-7,1	-8,7	-10,3	-10,3	-8,2	-6,4
Rumunsko	-7,0	-5,9	-6,9	-4,0	-3,6	-5,5	-3,3	-5,9
Slovinsko	0,2	0,3	-0,6	-3,2	-2,7	0,2	1,0	-0,8
Slovensko	-9,9	-9,1	-9,5	-5,7	-3,5	-8,3	-7,9	-5,9
Finsko	3,9	5,2	5,2	5,3	7,8	8,4	8,5	4,8
Švédsko	3,5	4,1	3,8	4,1	4,2	5,0	4,7	6,9
Velká Británie	-0,8	-0,1	-0,4	-2,3	-2,6	-2,1	-1,7	-1,6

Zdroj: Eurostat

Tabulka 9: Podíl běžného účtu platební bilance na HDP v letech 2004 - 2011

GEO/TIME	2004	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Evropská Unie (současných 27 států)	-2,3	-4,1	-5,1	-4,9	-1,0	-0,7	-0,5
Evropská Unie (15 států)	1,6	0,4	0,0	-1,0	-0,2	0,6	0,4
Evropská Unie (10 nových států)	-7,2	-8,9	-9,9	-8,4	-1,2	-2,1	-1,6
Belgie	3,2	1,9	1,9	-1,3	-1,4	1,9	-1,4
Bulharsko	-6,4	-17,6	-25,2	-23,1	-8,9	-1,5	0,3
Česká republika	-5,0	-2,0	-4,3	-2,1	-2,4	-3,9	-2,8
Dánsko	3,0	3,0	1,4	2,9	3,4	5,9	5,6
Německo	4,7	6,3	7,4	6,2	5,9	6,0	5,7
Estonsko	-11,3	-15,3	-15,9	-9,2	3,4	2,9	2,1
Irsko	-0,6	-3,5	-5,4	-5,7	-2,3	1,1	1,1
Řecko	-5,8	-11,4	-14,6	-14,9	-11,2	-10,1	-9,9
Španělsko	-5,2	-9,0	-10,0	-9,6	-4,8	-4,5	-3,5
Francie	0,5	-0,6	-1,0	-1,7	-1,3	-1,6	-2,0
Itálie	-0,3	-1,5	-1,3	-2,9	-2,0	-3,5	-3,1
Kypr	-5,0	-7,0	-11,8	-15,6	-10,7	-9,8	-4,7
Lotyšsko	-12,9	-22,5	-22,4	-13,1	8,6	2,9	-2,2
Litva	-7,6	-10,6	-14,4	-12,9	3,7	0,1	-3,7
Lucembursko	11,9	10,4	10,1	5,4	7,2	8,2	7,1
Maďarsko	-8,3	-7,4	-7,3	-7,3	-0,2	1,1	0,9
Malta	-5,9	-9,8	-6,3	-5,0	-7,5	-5,0	-0,3
Nizozemí	7,6	9,4	6,7	4,3	5,2	7,7	9,7
Rakousko	2,2	2,8	3,5	4,9	2,7	3,4	0,6
Polsko	-5,3	-3,8	-6,2	-6,6	-3,9	-5,1	-4,9
Portugalsko	-8,3	-10,7	-10,1	-12,6	-10,9	-10,0	-6,5
Rumunsko	-8,3	-10,4	-13,5	-11,5	-4,2	-4,4	-4,4
Slovinsko	-2,6	-2,5	-4,8	-6,2	-0,7	-0,6	0,0
Slovensko	-7,8	-7,8	-5,3	-6,2	-2,6	-3,7	0,1
Finsko	6,2	4,2	4,3	2,6	1,8	1,5	-1,6
Švédsko	6,6	8,4	9,1	9,1	6,7	6,7	6,5
Velká Británie	-2,1	-3,4	-2,5	-1,4	-1,5	-3,3	-1,9

Zdroj: Eurostat

Tabulka 10: Podíl HDP na osobu v paritě kupní síly na průměru EU 27(v %)v letech 1996 - 2003

geotime	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Evropská Unie (současných 27 států)	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Evropská Unie (15 států)	116	115	115	115	115	115	115	114	114
Evropská Unie (10 nových států)	57	57	58	59	59	60	61	62	64
Belgie	128	126	126	123	123	126	124	125	123
Bulharsko	32	28	26	27	27	28	30	32	34
Česká republika	77	78	76	73	72	71	73	73	77
Dánsko	131	132	133	132	131	132	128	128	124
Německo	129	127	124	122	121	118	116	114	116
Estonsko	36	38	42	42	42	45	46	50	55
Irsko	103	109	116	122	127	132	133	139	142
Řecko	84	83	84	83	83	84	86	90	93
Španělsko	91	92	93	95	96	97	98	100	101
Francie	116	114	114	115	115	115	115	115	111
Itálie	121	121	119	120	118	118	118	112	111
Kypr	87	86	85	86	87	88	90	88	88
Lotyšsko	31	32	34	36	36	36	38	41	43
Litva	35	37	39	40	39	40	42	44	49
Lucembursko	223	221	215	218	238	245	234	240	248
Maďarsko	51	51	52	54	54	54	58	61	63
Malta	86	79	80	80	81	85	79	81	80
Nizozemí	123	125	127	128	131	134	134	133	129
Rakousko	134	134	132	132	132	132	126	127	128
Polsko	43	45	47	48	48	48	47	48	49
Portugalsko	77	77	78	79	81	81	80	80	79
Rumunsko	33	33	29	27	26	26	28	29	31
Slovinsko	74	76	78	79	81	80	80	82	84
Slovensko	47	50	51	52	50	50	52	54	55
Finsko	107	106	110	114	115	117	115	115	113
Švédsko	125	125	124	123	126	128	122	122	124
Velká Británie	113	115	118	117	118	119	120	120	122

Zdroj: Eurostat

Tabulka 11: Podíl HDP na osobu v paritě kupní síly na průměru EU 27(v %)v letech 2004 - 2011

geotime	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Evropská Unie (současných 27 států)	100	100	100	100	100	100	100	100
Evropská Unie (15 států)	113	113	112	111	111	110	110	110
Evropská Unie (10 nových států)	66	67	69	71	73	72	72	73
Belgie	121	120	118	116	116	118	119	118
Bulharsko	35	37	38	40	44	44	44	45
Česká republika	78	79	80	83	81	82	80	80
Dánsko	126	124	124	123	125	123	127	125
Německo	115	116	115	116	116	116	118	120
Estonsko	57	62	66	70	69	64	64	67
Irsko	143	145	146	148	133	128	127	127
Řecko	94	91	92	90	92	94	90	82
Španělsko	101	102	105	105	104	103	100	99
Francie	110	110	108	108	107	108	108	107
Itálie	107	105	105	104	104	104	100	101
Kypr	90	92	92	93	98	98	95	92
Lotyšsko	46	48	51	56	56	51	55	58
Litva	51	53	56	59	61	55	57	62
Lucembursko	253	255	270	275	279	266	271	274
Maďarsko	63	63	63	62	64	65	65	66
Malta	78	78	76	76	79	82	82	83
Nizozemí	129	131	131	132	134	132	133	131
Rakousko	128	125	126	124	124	125	126	129
Polsko	51	51	52	54	56	61	63	65
Portugalsko	77	80	79	79	78	80	80	77
Rumunsko	34	35	38	42	47	47	47	49
Slovinsko	87	87	88	88	91	87	85	84
Slovensko	57	60	63	68	73	73	73	73
Finsko	116	114	114	118	119	115	115	116
Švédsko	126	122	123	125	124	120	124	126
Velká Británie	124	122	120	116	112	111	112	108

Zdroj: Eurostat

Tabulka 12: Podíl přímých zahraničních investic na HDP (v %)v letech 2001 - 2011

geotime	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Česká republika	0,1	0,3	0,3	0,2	0,9	0	1	0,9	1,9	0,5	0,6	0,5
Estonsko	1,1	3,2	1,8	1,6	2,2	5	6,6	7,9	4,7	8,1	0,7	-6,6
Lotyšsko	0,1	0,2	0	0,4	0,8	0,8	0,9	1,3	0,7	-0,2	0,1	0,2
Litva	0	0,1	0,1	0,2	1,2	1,3	1	1,5	0,7	0,5	0	0,1
Maďarsko	1,2	0,7	0,4	2	1,1	2	3,4	2,7	1,4	1,5	1	3,4
Polsko	0	0	0,1	0,1	0,4	1,1	2,6	1,3	0,8	1,2	1,5	1,4
Slovinsko	:	1,3	0,8	1,8	1,4	1,9	2,4	4,2	2,7	0,5	-0,4	0,2
Slovensko	0,1	0,3	0	0,7	-0,1	0,3	0,9	0,8	0,6	1	1,1	0,5

Zdroj: OECD

Tabulka 13: Obchodní bilance v milionech Euro v letech 2003 - 2011

geo\time	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Česká republika	-2481,184	-520,8882	2028,128	2625,887	2310,444	1504,375	4584,407	2821,159	5325,633
Estonsko	-1553,096	-1949,307	-1927,385	-2892,094	-3613,922	-2985,754	-821,8141	-353,6046	-308,3083
Maďarsko	-3367,281	-3810,538	-3139,157	-3083,93	-962,7322	-1749,138	3340,536	4275,22	4695,774
Polsko	-5725	-5961	-3095	-7372	-19066	-30659	-7617	-11810	-14042
Slovenko	-637,2882	-1536,101	-2385,434	-2599,038	-884,4507	-1068,713	1314,32	1031,111	3397,573
Slovinsko	-608,6948	-1223,468	-1240,141	-1410,719	-2266,341	-3540,289	-698,8557	-1312,778	-1460,423

Zdroj: OECD

Tabulka 14: Bilance služeb v milionech Euro v letech 2003 – 2011

geo\time	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Česká republika	470,5728	644,6653	1582	2170,771	2919,76	4325,308	3880,633	3947,058	3756,356
Estonsko	828,0394	1106,454	1043,705	1117,5	1426,192	1927,621	1933,726	1775,754	1726,103
Maďarsko	-1171,636	71,29842	1514,223	1816,18	1838,221	2263,602	2801,076	3872,86	4529,32
Polsko	243	79	738	736	4758	5006	4795	3098	5668
Slovenko	236,4724	267,576	320,4533	756,0969	530,9536	-687,1265	-1425,624	-984,8384	-515,4813
Slovinsko	633,3446	860,2969	1124,773	1244,157	1447,345	2097,744	1625,476	1692,04	2001,648

Zdroj: OECD